РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО–АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

4 (91)
2008

- МІЛІЦЕЙСЬКЕ СВАВІЛЛЯ В ХРИСТИЯНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ОДЕСИ
- МОСКВА ХОЧЕ СВЯТКУВАТИ 1020-РІЧЧЯ ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ, А НЕ 560-РІЧЧЯ МОСКОВСЬКОЇ МИТРОПОЛІЇ
- ЩО ПОРОДЖУЄ АНТИСЕМІТИЗМ В УКРАЇНІ?
- ПАПА БЕНЕДИКТ XVI ВПЕРШЕ ВІДВІДАВ США
- ЗДОБУТКИ ПРЕЗИДЕНТА МОРМОНІВ ГОРДОНА ХІНКЛІ
- ВАСИЛЬ АНІСІМОВ ПІАРИВ ПАТРІАРХА УПЦ КП ФІЛАРЕТА
- БУДДИСТИ ТИБЕТУ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ КРАЮ
- О.ФЕЛЬДМАН ЗБИРАЄ В КИЄВІ РОСІЙСЬКОМОВНЕ ЄВРЕЙСТВО
- ІЗРАЇЛЬ ПРАГНЕ ВИЗНАННЯ ГОЛОКОСТУ, АЛЕ НЕ ГОЛОДОМОРУ

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ:

АУМ СІНРІКЬО

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ СВОБОДИ СОВІСТІ

Дорогий Читачу! В цьому році світова громадськість відзначає 60-річчя прийняття і проголошення Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй Загальної Декларації прав людини, окремі статті якої ми видруковуємо в цьому числу нашого часопису. Під цим світової ваги документом стоїть підпис і України. То ж всі його положення мають пряму правову силу й на українських теренах. Вони мають враховуватися при формуванні і прийнятті українських законодавчих актів, що стосуються прав людини. Це хотілося б наголосити особливо нині, коли ми спостерігаємо прагнення Президента В.Ющенка всупереч міжнародним й українським правовим нормам і здоровому глузду, всупереч Європейським нормам, до яких прагне ввійти Україна, клерикалізувати країну, Конституцією якої Церква відокремлена від держави. При цьому в угоду саморекламі й сумнівному самоутвердженню нехтуються традиція цивілізованих країн, факт поліконфесійності й полісвітоглядності України, можливі інші думки. В світській державі не може бути державної чи офіційної релігії або церкви. Нині ж маємо прагнення з використанням державних на те коштів знехтувати цим принципом. Та й певне це нині не на часі при всіх економічних тяготах країни, при наявному в ній поділі на Схід і Захід, протистоянні Церков і навіть релігій. Декларація чітко наголошує на тому, що всі люди народжуються рівними, що кожному належать рівні права, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігій та ін. То ж ті, хто творить державну церкву чи релігію, в такий спосіб утверджує в країні нерівність, ділить людей на державницьких і недержавницьких (а то й навіть антидержавницьких).

Найважливішими статтями, які стосуються сфери нашого зацікавлення, є 18 і 19. Тут насамперед говориться про те, що кожна людина має право на свободу думки, свободу совісті. Відтак не є чимось антизаконним, якщо в суспільстві будуть люди, які не дотримуються релігійних поглядів (а таких у світі нині більше мільярда), будуть існувати об'єднання атеїстів. Нині в громадській думці України чомусь наявність в людей атеїстичних поглядів розглядається як якась крамола, навіть злочин. Дивним є те, що домінування таких і всілякі перешкоди релігійності в комуністичні роки розглядається нині як вияв злочину, а прагнення тепер клерикалізувати всі сфери суспільного життя (при цьому надто примітивно, на рівні середньовіччя), антизаконно просунути релігію в освіту й культуру постає чомусь як благо. Хоч при цьому мусимо констатувати, що в нинішньому нашому суспільстві, де релігійними постають понад 70% громадян, вияви аморальності не йдуть ні в які порівняння з наявністю таких в комуністичні часи. Проглядається така закономірність: чим більше суспільство стає релігійним, тим більше воно морально деградує. Може тому, що через сповідь можна позбутися будь-якого гріха, чистим прийти до Бога. Але тут церковники не зрозуміло на якій підставі перебрали на себе його місію і функцію.

Декларація проголошує право кожної людини не тільки на свій релігієвибір, а й на свободу її в зміні своєї релігії і переконання. Чомусь останнє у нас викликає особливу тривогу. Наявне прагнення утвердити якусь моноконфесійність, зміну віросповідань подати навіть як злочин. При цьому не враховується те, що молодь не сприймає застарілі, архаїчні, сформовані десь півтора тисячі років тому форми богослужіння, прагне виступати активним учасником богослужбового дійства, хоче знати релігію, а не тільки бачити її в священичому виконанні, бажає його сприймати по-сучасному музично оформленим. Не враховується також і те, що сучасно мислячу віруючу людину цікавлять не стільки її есхатологічні, потойбічні перспективи, а питання "тут і тепер" - міцне здоров'я, сімейне благополуччя, духовна самореалізація та ін. Ще одне. Основна парадигма християнства – вчення про своєрідну відплату при визначенні питань буття кожного в потойбічні - розрахована на людей старшого віку. Для молодь, якій ще далеко до межі життя, ці питання є нецікавими й неактуальними. Відтак зміна віросповідань, особливо тих, які несвідомо визначені батьками, постає як цілком природне явище. З цим не рахуються особливо конфесійно заангажовані деякі журналісти й захмільовані релігієзнавці, вони прагнуть подати поліконфесійність як вияв якоїсь суспільної трагедії. А між тим це є ознакою того громадянського суспільства, яке розбудовує й Україна, і в якому кожна людина є сувереном своєї долі. А оскільки сповідування релігії передбачає поєднання її вірних в певні спільноти, то Декларація гарантує "свободу сповідувати свою релігію чи переконання як одноосібно, так і разом з іншими, публічно або приватно в ученні, богослужінні та здійсненні

Продовження на 3-й стор. обкладинки.

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

№ 4' 2008

Головний редактор:
А.Колодний

Редколегія:
Л.Филипович
О.Недавня
Н.Павленко

Засновник:
Українська Асоціація релігієзнавців
(Центр релігійної інформації та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від 20.07.2000 р. Державного Комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України

Адреса редакції:
01001, Київ-1,
Трьохсвятительська 4,
к. 323.
Тел.(044) 279-04-18,
Факс: 279-48-12.
e-mail: uar-press@online.ua

Передплатний індекс:
21953
Каталог видань
Журнали України
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України 2
Суспільне буття релігії і Церкви 2
Православ'я 13
Світ римо-католицизму і греко-католицизму ... 15
Життя протестантів 17
Харизмати України 19
Мусульмани в Україні 20
Іудейський світ 21
Національні релігії 24
Нові релігійні течії України 25
Містика 26

Релігія в сучасному світі 27
Релігія і світ 27
Католицизм 31
Протестантизм 34
Православ'я 35
Мусульманський світ 37
Іудаїзм 38
Будизм 39
Індуїзм 40
Інші релігійні течії 41
Нові релігійні течії 41
Містика 42

Свобода совісті 44
Загальна декларація прав людини 44

Актуальна тема 63
Школа і церква 63

Нас питають – ми відповідаємо 68
Настоятель Києво-Печерської лаври архієпископ Павло обирається до Київської міської ради 68

Новини релігійної та релігієзнавчої літератури ... 70

Конференції, круглі столи, семінари 71

Сторінка конфесії 75
Аум Сінрікьо 75

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Московський Патріархат широко відзначає 1020-річчя хрещення Київської Русі, але мовчить про свій 560-річний ювілей – постання Московської митрополії.

Це тому, що в такий спосіб Московській Церкві можна обікрасти українську історію й приписати до своєї її значимі події. Без «придбання» для своєї історії Володимирового хрещення історію Російської Православної Церкви прийдеться починати з XV століття. Тоді Московська Церква буде не апостольською, бо ж апостол Андрій приходив на Київські гори, а просвітителі Кирило і Мефодій також не причетні до її історії. Тоді й святитель Петро Могила залишиться за бортом російського православного корабля. Святкуючи свій 560-річний ювілей РПЦ приверне увагу до подій 1448 року, коли антиканонічно, без згоди на те Константинопольського Патріархату Московська митрополія була виокремлена із Київської і без згоди Вселенської Церкви митрополитом Московської князем Василієм зібраний собор єпископів проголосив Іону. Бачте, Москві колись це можна було коїти і це нині визнається як канонічна подія, а постання без неї в Україні своєї Церкви, по суті повернення втраченого із-за свавілля Москви в 1686 році подається як анти канонічний акт. Хоч Московський патріархат, про що свідчать події 1448 року, не є щодо Київської митрополії Церквою- матір'ю, не він має надавати Автокефалію Українському Православ'ю. То ж, якщо навіть раптом Російська Церква і розщедриться й погодиться надати Українській автокефалію, то вона зрештою буде неканонічною.

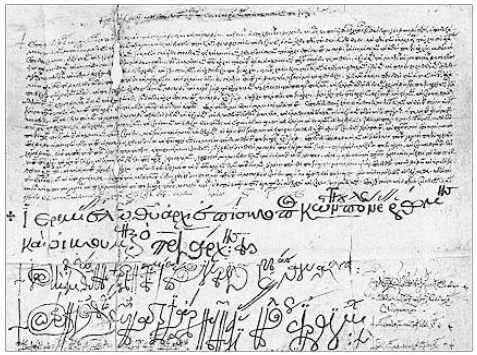

В Києві по вулиці Баумана буде споруджено Будинок Біблії. Діяльність Українського Біблійного Товариства, яке будує цей дім, є наглядним прикладом можливості плідної співпраці християнських конфесій, свідченням того, що між ними значно більше того, що їх об'єднує, ніж того, що роз'єднує. Новим Генеральним секретарем УБТ обрано Олександра Бабійчука.

Наша РП вже майже в кожному числі пише про згарища дерев'яних храмів. Якщо двісті років тому їх в Закарпатті було 800, то нині – ледь 120. Ці ще наявні

унікальні пам'ятки історії і культури майже всі в аварійному стані. На їх збереження вже потрібний не один мільйон. За роки незалежності щороку гине 1-2 храми. Причин їх «смерті» є багато. Але є й така. В селі Кобилецька Поляна побудували цегляний храм, а дерев'яний – спалили. Після його «воскресіння» священик згарище покропив водою і помахав над ним кадилом. І такі факти в Закарпатті непоодинокі. Багато храмів йде «під бляху» або покриття якимсь штучним матеріалом, що зрештою призводить до гниття деревини. Відомий закарпатський скульптор Михайло Белень каже: «Поки на рівні держави Міністерство культури не зробить так, щоб кілька людей, четверо в районі, несли персональну відповідальність за церкви, до того часу порядку не буде. І тоді церкви горіти не будуть, і церковник не забуде загасити свічку. Швидше дома він забуде загасити свічку, ніж в церкві, бо знатиме, що за таке отримає , приміром, років десять» (За українську Україну. - №15).

Найбільш активно в Україні проти абортів виступають католики, протестанти і деякі неорелігійні спільноти. Всеукраїнська громадська організація «Доля» оприлюднила страшенну цифру: за роки незалежності України було зроблено 30 млн абортів. Якби ці діти були народжені, то про демографічну кризу,яку нині переживає країна, ми й поняття не мали б. Гадають, що ця цифра є навіть дещо більшою.

У своєму пасхальному посланні глава УГКЦ Любомир Гузар звернувся до носіїв держави із закликом молитися, щоб «не загубитися в гущі лиха, яке нас оточує та не впасти у зневіру». «Саме на тижні, які передували величному торжеству – розп'яттю і Воскресінню Христа, припали дні неймовірної метушні у нашому житті, коли різні політичні сили, яким народ делегував право вести країну до кращого майбутнього, розпочали такі протистояння, що їх фатальні наслідки годі навіть передбачити. А все це кожний робить нібито в ім'я загального добра. Чи потрібно знову розпинати Україну, щоб її рятувати? Хіба не досить вже того, що для нас вже зробив і чого навчив наш Спаситель Ісус Христос? Він узяв на себе наші гріхи, а нас учив любити і шанувати одне одного і спільними силами разом із Ним будувати кращий світ».

Українські релігієзнавці одержали в подарунок від отця Дмитра Блажейовського з Риму його нову книгу «Деякі сумнівні сторінки з історії України та дещо про її сусідів». Сам отець визнає, що ті його власні роздуми не всім подобаються, особливо у священичих колах. Дехто навіть радить йому «щоб таких книжок не писав». А це тому, що Церква добивається свободи дій для себе, але не допускає свободи дій в собі. То – нібито крамола. В своєму листі отець Дмитро пише: «Я на 98 році життя, але ще що недавно були, до півночі, і буду на ті Пасхальні, що приходять, бо хочу повикінчувати, що зачав - дещо 50, а дещо 75 літ тому, **заки старість прийде».** Релігієзнавці України бажають здоров'я отцю, щоб він завершив задумане і порадував ще нас своїми новими вишивками, щоб те «заки» у нього було довшим, до ста років.

Як відомо, **представники Московсько-Православної Церкви України заважають УПЦ Київського Патріархату зайти до переданої їй церкви св.. Катерини в Чернігові.** Ці «християни» встановили свій намет перед вхідними дверима до храму і не допускають туди не тільки представників Української Церкви, а й навіть працівників музею, щоб забрати залишені там експонати. Але в ніч на перше квітня намет згорів. Якщо московські батюшки говорять про його підпал,

то правоохоронці не мають підстав з ними погодитися і ймовірною причиною пожежі вважають вогонь із пічки-буржуйки, встановленої в наметі. «Охоронці» проспали те, коли почалася пожежа, а відтак згоріло все, що було в наметі, в тому числі й деякі ікони старовинного зразка.

Київ став одним із «серверів» покриття русофонів, що єднаються під гаслом російськомовного єврейства. Саме тут відбулися Установчі збори Парламентського клубу Всесвітнього конгресу російськомовного єврейства. До Києва з'їхалися російськомовні законодавці із Ізраїлю, США, Росії та України. Опікувався тут ними нардеп О.Фельдман, який влітку 2004 року агітував активно в Харкові «одностайно проголосувати за Януковича». На думку журналіста-ізраїльтянина Л.Школьника, основна мета створення отого «парламентського клубу» - активне лобіювання його членами інтересів Росії у країнах своєї парламентської присутності... Московські стратеги та їхні слухняні виконавці в середовищі закордонної діаспори розраховують одурманити нас духовно, а потім з нашою ж допомогою чинити свою мерзенну, неправедну справу». Характерно, що саме ВКРЄ направило Президенту В.Ющенку листа з вимогою «відкликати» звання Героя України для Шухевича. Конгрес російськомовного єврейства розглядає також питання визначення кроків, які «сприятимуть поверненню України в склад Росії» (Україна молода.- 1 березня).

В збірці «Трициліндровий двигун любові» видрукувано дослідження Сергія Жадана «Український мідл-клас», в якому **йде мова про масонів нової лінії в Україні. Вони з'явилися в Україні наприкінці XIX століття** разом із фахівцями, привезеними Юзом на Донеччину для геологорозвідувальних робіт. Після Жовтневого перевороту масони стали співпрацювати з новою владою, що призвело до утворення двох Волосних лож революційного масонства – Комуністичної ложі ім. Троїцького і Ложі гірників-каменярів «Лугутине-2». Якщо перша мала ідеологічний ухил, то друга обстоювала ідею федерального устрою. Перші були пізніше розгромлені Сталіним, а другі у вигляді т.зв. стахановського руху уникли репресій. В 60-ті роки м.ст. деякі донбаські масони пристали до боротьби дисидентів, а деякі стали баптистами (?). Після падіння Радянської імперії масонські громади Східної України створили мережу ресторанів «Макдональдс», в оформленні яких є франкмасонська символіка. В 70-х роках у «вільних каменярів» відбувся розкол. Частина масонів не вдовольнилася дисидентством і баптизмом, вони висунули ідею прямого супротиву владі. Оголосивши диких тварин найбільш пригнобленим класом, вони через грабіжницьку «експропріацію», а потім продаж «експропрійованих» шуб і шапок поповнювали свою масонську скарбницю. В Єнакієвому «шапкарі» утворили ложу «Поплічники революції». Завдяки навичкам і фінансам, здобутими у радянському підпіллі, вони в роки перебудови легалізувалися й сьогодні є найвпливовішою політичною силою на політичному пейзажі України. Імена їхніх керівників зберігаються в таємниці. Відомо лише, що молодіжне крило масонства очолює іммігрант з Ізраїлю Олег Тягенбокк (День. – 2 квітня).

Президент В.Ющенко видав указ «Про невідкладні заходи для розвитку Києва». В ньому зокрема сказано про передачу Києво-Печерського заповідника у державну власність. Цим самим була ліквідована наявна невідповідність між фінансуванням заповідника з державного бюджету і водночас належністю його комунальній власності міста. Останнє важливо, бо ж територія Лаври із всіма

спорудами внесена до переліку всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО, а відтак Україна, а не лише Київ, відповідає за збереження пам'ятки не тільки перед своїм народом, а й перед світовою спільнотою. Як говорить директор Заповідника С. Кролевець, конфліктні ситуації між монастирем і музеями спричиняла не Церква, а корумповані чиновники, які полюбляють режим «ручного управління». Президентський указ вимагає розробки державної програми збереження комплексу Києво-Печерської Лаври.

Святкування християнських свят має бути духовною подією, а не засобом вираження державно-церковних відносин, піарення вищих посадовців. Прийняте В.Ющенком об'їзджання в дні Пасхи чи Різдва храмів чотирьох конфесій постає як показушна релігійність, бо ж мирянин в ці дні має бути в храмі свого конфесійного вибору і не викликати увагу присутніх на себе, переривати своїми наїздами визначений хід святкової літургії. Анекдотично виглядав той мітинг вшанування Президента і його свити, який влаштував під час перебування в Андріївській церкві Києва предстоятель УАПЦ митрополит Мефодій. При цьому навіть забули про основну подію ночі: Христос Воскрес! Порушено було хід храмового богослужіння і в Володимирському соборі УПЦ КП, бо ж у найбільш важливі хвилини урочистості В.Ющенко раптом вирішив їхати до храму УГКЦ, а зрозуміло, що Патріарху Філарету в цей час треба було перервати хід богослужіння і підходити до посадовської свити, відволікаючи водночас й увагу присутніх в храмі на її осіб, від смислу пасхального храмового дійства. До того ж, навіть особисте поводження в храмі посадовців засвідчувало, що своєю присутністю вони виконують якісь свої службові функції. Похвально, що і владика УГКЦ Діонісій Ляхович в храмі Василія Великого, і митрополит УПЦ МП Володимир (Сабодан) під час пасхальної служби (а вона проводилася при великому напливі молільників на майдані перед Успенським собором в Києво-Печерській Лаврі), скажемо так, робили свою справу і не відволікалися на високих посадовців. До речі, й лідер опозиції В.Янукович не прагнув привертати увагу молільників на свою присутність: він простояв, молячись, спокійно всю службу Божу. Не об'їзди в години святкування мають служити формою вираження державно-конфесійних відносин. Це можна виразити, завітавши до храму тієї чи іншої Церкви в несвяткові дні і години. До того ж, державні чиновники мають за обов'язком служби своєї виявляти рівне ставлення до всіх конфесій. Бо ж постає питання: чому це раптом Президент об'їздив тільки ці чотири Церкви (державних спільнот у нас же немає), чому він не заїхав, скажімо, на молитви до баптистів (їх громад у нас вдвічі більше, ніж у Автокефальної Церкви), адвентистів чи п'ятидесятників (у них також громад більше від названої Церкви). Якщо ці об'їзди він чинить як виконання якихось своїх службових обов'язків (хоч то дивно при конституційному відокремленні Церкви від держави і відсутності чогось подібного цьому в цивілізованих країнах), то чому він не їздить у свята інших конфесій (зокрема, мусульманські та іудейські) по їх мечетях чи синагогах. Віруюча людина у святкові дні свого конфесійного вибору має бути в храмі своєї віри *від і до*, не привертати на себе увагу всього святкового загалу, не заважати проводити святкове богослужіння у відповідності із прийнятим розпорядком. Та й церковні керівники не повинні прагнути в ці години своєю улесливістю принижувати вагомість основної події урочистості. В демократичній країні не мають бути ні цезаропапізм, ні папоцезарізм, бо ж ще Ісус слушно зауважив:

кесареве – кесарю, а Боже – Богові. Не знаю, чи хтось про це ще раз скаже Президенту, бо ж переданий йому прямо в руки мною лист залишився без відповіді. А може я говорю дурню? То тоді треба мене переконати в цьому (А.Колодний).

19 лютого до Одеського християнського гуманітарного університету під'їхало чотири легковики, з яких вискочило біля 20 міліцаїв. Вони оточили будівлю, перекрили всі ходи і виходи. Потім п'ятеро з них зайшло в бухгалтерію. Скориставшись відсутністю ректора Р.А.Крижанівського, вони забрали всі фінансові документи, що стосуються фінансової діяльності установи, особові справи студентів. Обшук приміщення тривав протягом чотирьох годин. Якщо міліцаї ще мали ухвалу суду щодо обшуку приміщення ОХГУ, то незрозуміло, на якій підставі були забрані документи інших організацій, що розміщені в цьому ж будинку. Вивезли їх 16 ящиків. Вже два місяці загарбані документи не повертаються пограбованим установам. Скоріше причини і мотиви хуліганства міліцаїв криються глибше і далі від них. Когось приваблює будівля в центрі Одеси. Комусь не подобається в загалом українофобській Одесі факт створення в університеті першого в країні Центру громадської підтримки урядових реформ в Україну. Декому до невподоби діяльність на базі ОХГУ духовної Ради, до якої входять всі конфесії, окрім Московсько-Православної під керівництвом українофобського митрополита Агатангела. Дехто заздрить всесвітньому іміджу навчальної установи, яку (на рівні мислення злодіяльників) розцінюють як фінансовану із зарубіжжя. (ВВ. - №67).

В західному богослов'ї існує концепція «Бог вмер», яка в такий спосіб фіксує відстороненість Бога від всіх бід створеного ним світу. Певно в такий характер мислення варто сприймати заголовок «Ющенко умер» однієї із статей газети «Вечерние вести». В сім'ї Президента її сприйняли у фізіологічному змісті, а тому через газету «Україна молода» пані К.Ющенко висловила свій протест редакції видання. А між тим не тільки ВВ, а й інші ЗМІ вже неодноразово висловлювали думку про *смерть Ющенка Майдану*. Це не погроза фізичного умертвління його, до чого вже нібито хтось із відомих йому осіб і невідомих загалу вдавався. Це засвідчення того, що на чергових Президентських виборах Ющенка навряд чи спасе якийсь політехнолог. Можливий своє майбуття Президенту прирік сам собі ще тоді, коли не пішов з подякою до тих на Майдані, хто жив у наметах й в холод і непогоду обстоював гасло «Ющенко – так!», а зрештою - посадив його в крісло вищої влади. Небажаний собі кінець він прирік, не сприйнявши і фактично знівелювавши партії національно-демократичної орієнтації, які підтримували його, зрадивши гасла Помаранчевої революції, яка проснула українців до активного суспільного життя, не виконавши обіцянку, що всі бандити будуть сидіти в тюрмах, коли вони нині сидять як недоторкані в кріслах різних рад. Ставши Президентом під гаслом відродження і вибудови незалежної України, як це засвідчує найбільша складова демократичної коаліції – Блок Юлії Тимошенко, Ющенко став вести явно незрозумілу для загалу українців діяльність, консолідував навколо себе вчорашніх лідерів кланів та фінасово-олігархічних груп, заблокував всі антикорупційні програми уряду, зневілював українську суть РНБО через передачу її в руки Богатирьової, руйнуючи тим черговий шанс для демократичного розвитку Української держави (Дзеркало тижня. - №15). В подібній ситуації до «мертвого Бога» Тарас Шевченко звертався словами: «А може там на небесі смієшся, батечку, над нами...». То ж посміявся В.Ющенко над нами всіма, хто стояв на Майдані із-за нього. А чи стоятимемо ще при потребі? А хто ж тоді? Схід з його Богатирьовою, Ахметовим, Колесниковим, а чи ж русин Балога, одногрупці якого в Закарпатті при підтримці Церкви Московського Патріархату обстоюють сепаратизм краю? Тяжко повірити, бо ж вони проти близьких Ющенку НАТО, Європи чи Української Православної Помісної Церкви, вони, не як він, за двомовність, новий Союз з Росією тощо. Відтак помилки у назві статті журналістка ВВ не припустилася. Її просто не в тому сенсі прочитала Катерина Ющенко: вмирати можна по-різному. Це зокрема засвідчила пізніше й сама газета «Вечерние вести» (23 квітня), реагуючи на лист-образу К.Ющенко, видрукувавши статтю свого шеф-редактора І. Ткаленка. В ній зокрема сказано: «Ми хотіли в такий спосіб показати – символ такий, - що Ющенко перевтілився в Балогу. Ментально, політично. **Вмер символ Помаранчевої революції**. Ми були в стані політичної гарячки, тому ніхто не подумав, що Ющенко – це не просто символ. Це ще й папа, і чоловік, зять, дідусь... Тому фраза «Ющенко вмер» принесла страждання конкретним невинним людям... Нині Ющенко оточив себе сумнівними людьми, овіяними кримінальними легендами. В ньому багато людей розчарувалися. Його не зрозуміли й ми». (А.Колодний).

Хоч як не **пнеться Церква зайняти перше місце серед чинників морального виховання,** навіть в школу хоче антизаконно ввійти із своєю християнською етикою, **проте громадська думка не за нею** закріплює роль головного морального носія. Їй віддали таку функцію лише 33,6% опитаних газетою «День» (№50). На першому місці стоїть сім'я (74%). Важливу роль в цьому відведено державі (34,6%), школі (31,3%). Менше нині відводять роль морального вихователя літературі, бо ж її молодь майже не читає (31,7%).

Списки «Великих українців» із їх розстановкою від 11 до 100 оприлюднено із розстановкою їх за місцями. Опитано більше 800 тисяч респондентів. Відомо, хто ввійшов до першої десятки, але розстановка їх і визначення першого місця відбудеться пізніше - в травні. Відомо й те, що до сотки ввійшло лише три релігійні діячі (зате 9 спортсменів, 17 князів. 11 музикантів, 8 військових, 7 представників кіномистецтва, 15 вчених, 18 політиків). Симптоматично, що жодний з релігійних діячів не попав до десятки. Це засвідчує те, що українці в масі своїй байдужі до релігії і Церкви, з негативом сприймають ті внутріконфесійні і міжцерковні чвари, які говорять про те, що в діяльності церковних структур багато від світу, а не від релігії. До десятки ввійшли: Ярослав Мудрий, Богдан Хмельницький, Григорій Сковорода, Тарас Шевченко. Іван Франко, Леся Українка, Степан Бандера, Микола Амосов, Валерій Лобановський і В'ячеслав Чорновіл. Одинадцятим виявився гетьман Іван Мазепа, якого Московська Церква, а заодно і її керована митрополитом Володимиром (Сабоданом) складова вважають анафемованим. Дванадцятим значиться Роман Шухевич, якого ізраїльтяни (а водночас – і єврейська преса України) відносять до прислужників фашистів. П'ятнадцятим у списку князь Володимир, який 1020 років тому хестив Україну-Руси. Вісімнадцятим постає митрополит Андрей Шептицький. Жалі віце-ректора УКУ М. Мартиновича щодо того, що владика – не в десятці, зрозумілі, але ж Шептицький не постав всеукраїнським феноменом. Є в списку і Патріарх Філарет (Денисенко) і митрополит Володимир (Сабодан). Що ж стосується першого номера, то в газетах є різні міркування. Але більшість

віддає пальму першості Тарасу Шевченку. «Нація з'явилася після Тараса Шевченка, - зазначає поет-пісняр Є.Рибчинський. – Він – взірець для всіх. Це – наш Ісус Христос. Саме він має бути першим».

Яких тільки обіцянок не дає пан Чернівецький, щоб лише утриматися в кріслі мера Києва. Щоб догодити більшій кількості віруючих, він пообіцяв побудувати по храму кожній конфесії. Для цього нібито вже наявні 197 ділянок. Київська влада звернулася до соціологів , щоб вони з'ясували потреби конфесій. Після цього вона має намір розробити проект розбудови. Тут лише незрозумілим є те, за чий рахунок мер буде будувати храми, чи буквально всі конфесії, діючі в столиці, одержуть по храму. Поки що земельні ділянки під храмову забудову в Києві одержали нібито дві спільноти – УПЦ МП та Посольство Боже.

В Ізраїлі, як це засвідчила поїздка до цієї країни групи науковців і громадських діячів і зустрічі їх з представниками цієї країни, **існує якийсь стереотип табу на Голодомор в Україні.** Євреї хочуть, щоб українці визнали їх Голокост, а водночас всілякими аргументами прагнуть відвернути своє визнання Голодомору як злочину проти українців. Голова комітету Кнессету з питань імміграції та діаспори, колишній киянин Михайло Нудельман сказав: «Ви повинні розуміти: ми маленька країна..., а навколо - держави недружні до нас, які весь час отримують зброю з певних країн, і ми не можемо з цим не рахуватися... Ми - Ізраїль, де є багато зовнішніх проблем. І ми не можемо погіршувати своє становище – не політичне навіть, а військове. Це дуже тонка політика, і тут ми повинні бути обережними». Відтак, Ізраїль читає Голодомор очима Росії. То ж певно й Україні треба в оцінках політики Ізраїлю керуватися власними інтересами. З метою вирішення питань енергетичної безпеки варто розширювати дружні відносини з Іраном, арабським світом, виявляти відкриту й активну підтримку палестинському народу в його законному суверенному утвердженні, засуджувати не тільки ісламський тероризм, а й ізраїльський вандалізм щодо арабів. Знову ж таки з оглядкою на можливі реверанси Росії щодо України з поставками нафти і газу (Україна молода. – 22 квітня).

В Полтаві відбулося вшанування 110-ї річниці з дня народження першого патріарха УАПЦ Мстислава. До річниці видрукувано книгу Д.Степовика «Патріарх Мстислав: життя і архіпастирська діяльність». Можна загалом з позитивом сприйняти діяльність Степана Скрипника у світський, скажемо так, етап його життя, але не можна однозначно позитивно оцінити його діяльність як православного ієрарха. Тут варто бути об'єктивними і згадати загалом недоброзичливе його ставлення до митрополита Іларіона (Огієнка), небажання прийняти цього видатного українця в УПЦ Канади. Українську Автокефальну Церкву в Україні творив у 1989 - 1992 роках не владика Мстислав, а єпископ Іван (Бондарчук), зневажений опісля тими, хто закликав його до автокефалізаційного процесу. Пригадую, як, приїхавши до Києва в час утворення і перших кроків Київського Патріархату, Патріарх Мстислав зруйнував його, виокремивши в УАПЦ частину архієреїв та ієреїв. І це в такий час, коли українські національно-демократичні сили потребували згуртованості і єдності дій. Мстислав зневажив тоді проханням лідерів Руху, які зустрічалися з ним в приміщенні Михайлівського монастиря (автор також був з ними), не руйнувати єдину власне Українську Православну Церкву. Він з науськування тоді ще священика В.Яреми і всупереч єпископу (потім – Патріарху) Володимиру (Романюку) навіть не бажав цієї

зустрічі, заставивши найвідоміших на той час діячів національно-визвольного руху чекати на подвір'ї заздалегідь узгодженої зустрічі декілька годин. Прийшлося просто вдертися в приміщення і набитися на розмову, яка, зрештою, так нічого й не дала. Коли Мстислав заявив, що він не хоче нас бачити, що ми йому не потрібні, то Микола Поровський тоді йому нагадав, що я Вам був потрібний тоді, коли лягав під ті машини на Чернігівщині, які прагнули перешкодити Вам їхати. Маємо нині у власне Українському Православ'ї із-за примх Мстислава дві Церкви – УПЦ КП і УАПЦ. І це в роки, коли, як співаємо, «Боже, нам єдність подай!». Патріарх мав би тоді приїхати в Україну і керувати розбудовою і утвердженням Церкви (до речі, і квартиру йому давали на вул. Терещенській), але він наїздив до неї як гість, звинувативши у незаконності керівництва Церквою тодішнього свого ж заступника митрополита Філарета. Зрозуміло, що хтось же мусів керувати новоутвореною церковною спільнотою у час власне її постання, час визначення, коли ще вирішувалося питання: *бути чи небути*, а не чекати, коли, дивись, Патріарх надумає гостем навідатися до України. Тут проявився амбітний і конфліктний характер Мстислава, про який згадує Іван Лютий-Лютенко у своїй книзі-спогаді «Вогонь з Холодного Яру» (Детройт, 1986. –С.100-103). Під час організації президентом Української Народної Республіки Андрієм Левицьким зустрічі «розбриканих архієреїв» з метою їх замирення він, зокрема, сказав єпископу Мстиславу: «А зачинщиком того хуліганства був ти, політичний спекулянт! Яким правом ти пішов в єпископи? Які твої кваліфікації, освіта, мораль? Це ти бунтуєш своїх собратів проти митрополитів! Яка в цьому гидкому ділі твоя політика? Що ти задумав зникати з цього?». То ж про патріаршество Мстислава потрібно говорити об'єктивно, виокремлювати в ньому й те, що з суб'єктивних його міркувань призвело до розколу власне Українського Православ'я, що ми маємо нині і що навіть завадило Вселенській Патріархії визнати його автокефалію. Гадаю, що помилкою було обрання главою УАПЦ не владики Івана (Бондарчука), а Мстислава. Тут ми не мали й богослова рівня митрополитів Василя Липківського чи Іларіона Огієнка, бо ж не можемо навіть видрукувати якісь значимі праці Патріарха. Більшу мудрість в той час виявляв архієпископ Володимир (Романюк), але до нього не прислухалися (А.Колодний).

В кінному клубі «Магнат» села Чубинське бувають Президент В.Ющенко з родиною, голова Наглядової ради Нацбанку П.Порошенко, інші відомі в Україні діячі. Година прогулянки на коні тут коштує 260 грн, а лише салат в ресторані, де гості годуються, 78 грн. За 50-150 тис. доларів можна було купити коня. В.Ющенко купив тут собі три коня, які невідомо де тепер тримає, а в селищі Лісники під Києвом на утриманні рисак його доньки Віталіни. Тут же й коні Романа Зварича. Чим були хороші радянські часи, то це тим, що будь-яка розкіш керівників була під контролем влади, вимагала свого пояснення, а то й призводила до втрати ними своєї посади, конфіскації майна. В Моральному кодексі будівника комунізму фігурував тоді, кажуть, що взятий з Біблії, принцип: не кради. Було так, що керівники мали передати для продажу і використання одержаних коштів на користь нужденних і мало оплачуваних свою власність, зокрема дачі. Розкошувати тоді при злиднях багатьох було просто соромно. Нині – ні!? А чи по-християнському живуть ті, хто розкошує, відносячи себе до християн ? (Газета по-українські. – 22 квітня).

Уболівання за свою улюблену футбольну команду перетворюється у молоді в своєрідне культове дійство. Фанатизм тут засліплює очі, паралізує об'єктивність оцінок. Тваринні емоції перемагають розум. Це засвідчують драчки фанатів київського «Динамо» на ряді стадіонів країні. Квітневі безчинства відбулися в Ахтирці. Послушниця із храму, розташованого поруч із стадіоном, розповідає: «Ввійшли до церкви, голосно розмовляючи, хлопці. На підвищеному тоні запитали, де ставити за упокій... Один з них став кричати, що в нього у грудях антихрист».

В українському спорті таке трапляється вперше, коли **один із провідних гравців стає священиком.** З баскетбольної команди «Будівельник» і збірної пішов Леонід Стефанишин. «Кожна людина рано чи пізно замислюється над тим, навіщо вона існує на цьому світі, -заявив він. - Релігія допомогла мені знайти відповідь на це питання. Я зрозумів, що варто жити не для спортивної слави, а для людей та Бога... Перед кожним матчем я щиро молився і лиш тоді виходив на гру».

Кримська влада ігнорує духовні потреби кримотатар. Вона вже десь десять років зволікає із виділенням земельної ділянки під побудову Джума Джамі – Соборної мечеті кримських мусульман. Відмовивши в можливості побудови мечеті в парку «Салгірка», де було у сумнозвісному 1944 році місце збору татар для висилки їх до Середньої Азії, сімферопольська влада запропонувала ДУМК збудувати мечеть по вул. Ялтинській на площі 2,7 га. Було розроблено з прив'язкою до місцини всю техдокументацію. І тут знову «переадресовка» - на вулицю Лугову. Вона також виявилася не останньою. Вже почали говорити про побудову мечеті десь в Сімферопольському районі. Відтак терпіння кримських татар вичерпалося. Вони зосередили на вулиці Ялтинській пікетну атрибутику – намети, прапори, агітаційні щити й стали завозити сюди будматеріали, зокрема камінь- ракушняк. Вже 153 тисячі репатріантів із всіх регіонів півострова перерахували свої кровні 213 тис. гривень на побудову Джума Джамі, яка має бути найбільшою в Європі. Триває акція репатріантів: «Від кожного мусульманина по одному каменю». На «галявину протесту» вже завезено чи принесено більше 123 тисяч цеглин. Господарський суд Криму за позовом ДУМК зобов'язав міськраду укласти договір на оренду землі з мусульманською спільнотою. Міський голова на це відповів тим, що пригрозив кримським татарам референдумом. Знаємо, що після висилки кримських татар, місто окупували росіяни. Зрозумілим відтак є те, як вони проголосують. Роздається водночас в кримській владоналежній пресі погрози відправити кримських татар туди, звідки вони приїхали, заклики не звертати на їх увагу тощо. Так, журналістка «Крымской правды» якась Наталія Астахова (до речі, випускниця Московського університету) пише: «Повернулися й зробили своєю професією, національністю, способом життя ось ці протести, колупання ран, розпалювання образ, ворожнечі... «Поверніть нам наше!» - кричите... Що тут вашого лишилося?... Які ви такі святині захищаєте? Я вас благаю.... Ви вирішили й будуєте. Тому що місце знову ж біля траси, тому що вам так захотілося. Землі хочете? Якої? Яку у вас відняли? А хто й коли її вам давав? Коли виселяли звідси, то хіба в когось були земельні наділи у власності?» і т. д і т. п. То ж природа російського імперіалізму на Кримському півострові є наяву: всѐ, что мною пройдено, всѐ вокруг моѐ (Україна молода. – 23 квітня). (А.Колодний).

Українські історики вважають, що дата хрещення Київської Русі є умовною, бо ж в 988 чи 989 році хрестився лише Київ, а інші території Київської імперії

пізнавали його пізніше. Є версія, що хрещення відбулося не в серпні, як тепер відзначають церкви цю подію, а на п'ятидесятий день після Пасхи. До того ж, вибір Володимиром християнства, як свідчить «Повість врем'яних літ», був спричинений не духовним змістом цієї релігії, а пишністю її візантійських обрядів. Ми могли стати й мусульманами, але Володимиру не сподобалося («не любо»), що ця релігія вимагає обрізання, утримання від свинини і від пияцтва. То ж іслам Київ не прийняв не із-за якогось сутнісного несприйняття цієї релігії чи її обрядів, а із-за невподоби князю мусульманського способу життя. Як він відповів Володимир: «Руси есть веселье питье, не можемъ бес тако быти». Може цим Володимировим принципом керуються й нині владники, що подають себе за християн, дозволивши завантажити в продуктові магазини різноманітне алкогольне питво?

Знову пожежа в греко-католиків і знову горить дотла дерев'яна церква. Це – в селі Лісний Хлібичин Коломийського району на Івано-Франківщині. Згоріла вся церковна утварь. А чи була вона в храмі? Чи було там чому горіти? Чи не замітання це в такий спосіб слідів передуючого викрадення? Що думає тут керівництво УГКЦ?

Дослідження Центру А.Розумкова засвідчили байдужість українців до дотримання постів. Лише 9,2% дотримуються строго вимог Великого посту, 30,8% - частково. 75% перших дотримуються вимог з релігійних міркувань, 25% - згідно традиції. Є відмінність в постуванні по регіонах: Західна Україна – 26,2% і 51,6%, Центральна Україна – 6,3% і 27%, Східна Україна – 4,8% і 24,5%, Південна Україна – 3,3% і 25,5%. Священики дещо недовірливо ставляться до цих відсотків, судячи із наповнення їх храму у дні Пасхальних свят віруючими. Але при цьому вони чомусь не співставляють кількість присутніх в храмі із кількістю жителів поселень чи регіонів. Не враховують браваду і нещирість відповідей. Тоді ця цифра буде далеко меншою. «Мода на обряди» вже залишилася в минулому. Директор соціологічної служби Центру А.Розумкова Андрій Биченко зауважує, що, незважаючи на те, що багато людей відносять себе до віруючих, для них обряди є скоріше формальними атрибутами, церкву вони відвідують лише в дні свят, на хрещенні, вінчанні та відспівуванні. Серед бідних українців повністю постяться 12,2%. Більше дотримуються посту сільські жителі – 14,4% і 34%, люди віку за 60 – 16,3% і 38,1%, 50-60 років – 10% і 29,2% (Газета по-киевски. – 19 квітня).

Нарешті вдалося виловити банду грабіжників, які протягом 10 років викрадали ікони і цінну утварь із храмів Вінницької, Чернігівської, Житомирської, Хмельницької та Рівненської областей. Викрадені ними ікони вартують не менше півмільйона гривень кожна. А то й більше! Шість злодіїв мають вік від 22 до 48 років. Затримали їх в Гощанському районі на Рівненщині. Відразу ж міліція забрала три авто – Ауді, Мерседес та Фольксваген Пасат, на яких злодії перевозили викрадене. У скупщиків оперативники знайшли 126 ікон, 15 Євангелій, багато хрестів і чаш. А тим часом обкрадання храмів продовжується й поза сферою діяльності цієї зграї. Пограбовано відому по гоголівському «Ніч перед Різдвом» Свято-Троїцьку церкву в Диканьці. А в тернопільському храмі Матері Божої злодії забрали лише пожертви парафіян, але ж могли забрати й більше. Відтак знову наголошуємо на тому, що держава разом з єпархіальним керівництвом мали б заключати із священником кожного храму договір його

особистої відповідальності за збереження внутріхрамових святинь, а він хай сам думає над тим, як організувати охорону храму. Тут можуть бути сторожі, а може бути й почергове сторожування вірних парафії.

Фашиствуючи, духовно окормлювані московсько-православною церквою політики і генерали з Росії – конаючий Президент В.Путін, начштабу генерал Ю.Балуєвський, деякі мінстри **погрожують нам діями, спрямованими на розкол України, навіть спрямованиям на нас своїх військових заходів.** Що ж тепер скаже очолювана митрополитом Володимиром (Сабоданом) Московсько-Православна Церква України, яка особливо у своїх східних і південних єпархіях, у своїй регіональній пресі постійно формує і плекає сепаратистські настрої, орієнтує своїх вірних на дії, спрямовані на відвернення України від можливості одержати в разі потреби захист від НАТО своєї суверенності від посягань Росії. Як заявив колишній начштабу Збройних Сил України генерал А.Лопата, «сьогодні ми не можемо забезпечити самі нашу безпеку. Україна зі своїми Збройними силами не здатна протистояти Росії. Всі це знають». А чи знають це, а чи ж свідомо виявляють сліпоту митрополити і архієпископи агатангелівського і павлолебедівського типу, коли організовують хресні ходи проти входження України до НАТО? А чи ж свідомо все роблять вони для обеззброєння України перед можливою московською навалою. Зрозуміло, що в їх парафіях з триколором в руках вийдуть на вулиці їх вірні. Вони вийдуть з цим прапором, а не українським, коли, дивись, навіть з'явитьсмя «визволитель».То ж вже пора відповідним державним органам, зокрема Службі Безпеки, притягувати до відповідальності тих осіб в рясах, які налаштовані проти суверенності країни і її захисту.

Союз офіцерів України виступив з ініціативою закріпити за військовими частинами священиків. Це дасть можливість задовольняти релігійні потреби військовослужбовцям. Та й відповідатиме це нормам НАТО, адже однією з вимог до країн-кандидатів є наявність в арміях військових капеланів.

Настоятель Києво-Печерського монастиря владика Павло виявився перебіжчиком. Спочатку він погодився йти у Київську міськраду за списком Компартії. Мотив такого запрошення архієпископа з'ясувала комуністка Катерина Самойлик: «На жаль, сьогодні в Україні експансія нетрадиційних релігій, що призводить до втрати духовного коду. Київ втрачає своє право стати другим Єрусалимом. Він перетворюється на сектантський центр. Це пов'язано не лише з діяльністю нинішнього мера Чернівецького, проповідника «Посольства Божого». Заступник прем'єр-міністра Турчинов – також пастор секти, баптистської... Завтра вся Україна може прокинутися в одній великій суцільній секті! Саме тому владика Павло відразу погодився на нашу пропозицію. Ми давно співпрацюємо» (Експрес. – 10-17 квітня). Але слово у настоятеля монастиря не «твердая криця». Його прізвище знайшли серед висуванців Партії регіонів до міськради столиці. Владика певне змикитив, що тут надійніше, а йому ж треба закріпитися в Києві. Бо ж вже йшли чутки, що архієпископа хочуть призначити десь на єпархію поза Києвом. Свою зміну орієнтацій владика Павло пояснює тим, що, як це він визнає, «був серед засновників Партії регіонів». Вона й сьогодні йому «є найбільш близькою», а її послідовники «роблять хороші справи». Ось тепер стає зрозумілим, чого Києво-Печерський монастир є оплотом росієфільства в Україні, чому від Лаври швендяють т.зв. хресні ходи з іконами-портретами російського імператора

Миколи II, чому звідси йшли натовпи молільників з підтримкою антинатовських угрупувань. Саме тут формуються українофобські настрої щодо української мови, бо ж днем з вогнем тут не знайдеш у продажу україномовну книжку. Можна задати питання й главі УПЦ МП митрополиту Володимиру (Сабодану), який казав, що політизація – «надто небезпечне явище, яке відсторонює людей від православ'я»: Чому Ваше слово не «тверде як криця», коли Ваші владики такі шустрі в політиці? Чи Ви не бачите, що за «темниками» московських «друзів України» видно сутани співробітників Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату?» (Сегодня. – 8 квітня). Наше запитання ще до видруку цього числа РП нібито почув владика Володимир. Церква Московського Патріархату заборонила своїм священнослужителям брати участь у виборчих перегонах. То ж владика Павло «прибіг» туди, звідки почав біг. Але це його бігання дало можливість зрозуміти, хто він є і хто є ініціатором тих ходів, які часто починаються від монастиря.

Як призналася комуністка Катерина Самойлик, що утворила в парламенті міжфракційне об'днання на підтримку традиційного православ'я, **КПУ визнала свої помилки у ставленні до релігії і Церкви.** «Ми поки єдина політична партія, яка на своєму Пленумі Центрального Комітету, ухваливши відповідну резолюцію, попросила вибачення у вірян за всі кривди, скоєні за 73 роки радянської влади... Ми вважаємо, що істинні служителі Церкви і миряни у змозі відрізнити, хто їм допомагає на ділі, а хто – лише на словах. Фактично всі інші політичні партії теж нині очолюють колишні комуністи. Їм треба було б принаймні знайти в собі мужність це визнати, схилити голову і покаятися».

ПРАВОСЛАВ'Я

16 квітня у Свято-Дмитрівському катехитично-пастирському центрі м. Харкова відбувся XVIII собор Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ. Було заслухано й обговорено доповідь архієпископа Ігоря Ісиченка «Ліберальна мораль і виховна місія православної єпархії», прийнята відповідна ухвала. Вирішене питання регулярного проведення прощ до Святої Землі та проведення третьої прощі до богородичних святинь Галичини 20-23 серпня ц.р. Собор звернувся до спільноти УАПЦ із запрошенням взяти участь у відзначенні 350-річчя Гадяцьких угод. Було вирішено також вшанувати в парафіяльних громадах 100-річчя від дня народження Степана Бандери. Із обуренням учасники Собору сприйняли рішення Харківського міськвиконкому скасувати своє рішення про встановлення пам'ятного знака воїнам УПА.

У травні - липні відбудуться урочистості з нагоди 900-ліття Київського Свято-Михайлівського монастиря. 23 травня в актовому залі Київської православної богословської академії пройде конференція «Михайлівський Золотоверхий монастир: історія крізь століття». На 10 липня призначено урочисту академію в Національній опері, присвячену ювілею, а на 11 липня – Ювілейний Помісний Собор УПЦ КП в Українському домі. 12 липня буде перенесено мощі святої Варвари з Володимирського собору Києва до Свято-Михайлівського монастиря.

Відповідаючи на питання **щодо можливості зняття анафеми Івану Мазепі,** предстоятель УПЦ МП митрополит Володимир зауважив, що будь-хто з віруючих може подавати прохання-обгрунтування Патріарху Московському щодо зняття

церковних прещеній. Їх має розглянути не лише Синод, а й Архієрейський Собор Церкви. Проте до цього часу такі прохання до Москви ще ніхто не надсилав. «Ім'я гетьмана у нас час від часу використовують лише для політичного піару. А праці з обґрунтування відміни анафеми Мазепі ніхто на себе не бере» (Факты. – 18 квітня). З цих слів напрошується висновок, що, порушивши питання про анафему Мазепі, Президент В. Ющенко в такий спосіб піариться, а Церква, яка йменує себе «Українською» за честь славного сина України постояти не збирається.

Митрополит Володимир (Сабодан), глава УПЦ МП, не зовсім погоджується з оцінкою нинішньої молоді як такої, що думає насамперед про приземлені речі. «Не варто дорікати молодь за її прагнення до гідного життя, престижної роботи, високої оплати праці, - зауважує він. – Головне, щоб це була не єдина мета. Духовна складова закладена в людині від дня її народження і її слід розвивати. Ми маємо бути братами у Богові, а не тільки партнерами, колегами. Віра людини визначає її вчинки і дає можливість протистояти спокусам із їх руйнівними для душі і для самого життя наслідками» (Факты. – 18 квітня).

В Шкарівцях на Білоцерківщині збереглася збудована ще в 1706 році і перебудована в 1750-му дерев'яна церква. Як пам'ятка архітектури, вона «охороняється державою». Проте окрім цієї заяви держава жодного разу за останні 15 років не виділяла кошти на ремонт, реставрацію чи збереження храму. Громада цим займається сама і на свої кошти. То ж реставрація відбувається так, як це її здійснить запрошений з вулиці реставратор-художник. Батюшка Михайло гордиться тим, що запрошений художник здійснив розпис в російському стилі і що в храмі є єдиний в Україні російського стилю хрест. Не бачучи різниці між російським і українським православ'ям («та яка різниця»), отець Михайло виявився байдужим в оздобленні храму. А ось в сусідньому селі Сухоліси отець Миколай виявився байдужим і в збереженні церковного майна. Храм обкрадали вже тричі. Отець чомусь жде для охорони його кошти від держави. А між тим можна було б організувати почергову охорону храму парафіянами. Та й у збереженні храму - пам'ятки історії отець виявився абсолютним невігласом. Він проти запрошення професійної реставрації того, що треба зберігати для потомків. «Держава не знає, що треба робити, - заявляє цей невіглас від культури. – Це – справа людей, які вірять в Бога, передають це знання спадково. Коли щось обвалюється, дах треба ремонтувати, ми вирішуємо це самі» (Україна молода. – 19 квітня).

Предстоятель Московсько-Православної Церкви України владика Володимир вказав на вияви хибного розуміння посту. «Великий піст – це не мука, а радість приготування до головного свята, урочистості урочистостей – Світлого Христового Воскресіння. Це час покаяння, духовного очищення і зростання. Ми маємо стати трошки більшими християнами, - наголошує митрополит, - примиритися з ближніми своїми і дальніми, примиритися з Богом, виконуючи його заповіді і головну з них – полюбити ближнього так, як самого себе. Обмеження в їжі – добровільне. Людина тим самим доводить собі, що в ній духовне може торжествувати над плотським, над інстинктом поїдання. Не менш важливим є позбування дурних звичок, злослів'я, сварок, розваг, плотських насолод. Тоді для нас Пасха стане святом перемоги над своїми гріхами».

В Україні відбувся якийсь невідомий загалу **з'їзд православних організацій Московсько-Православної Церкви** (з №16 газети «Мир» дізнаємося, що це була якась конференція відділень Союзу православних братств Києва і області при участі голови СПБУ В.Лукіяника і голови ВПБ ім..Олександра Невського Ю.Єгорова), який звернувся до священноначалія УПЦ МП із закликом привести Статут цієї Церкви у відповідність із Статутом Московського Патріархату, прийнятого в 2000 році. Насамперед ці промосковсько-православні пропонують (чи навіть вимагають) викреслити з рішень Синоду УПЦ МП грудня 2007 року те, що хоч якось нагадує про автономність УПЦ МП. Безіменні автори рішення збіговиська вимагають, щоб грудневе рішення Синоду УПЦ МП затвердив Синод Російської Церкви і одержав благословення Патріарха Олексія II, щоб було визнано вищою судовою інстанцією для Української Церкви загальноцерковний суд РПЦ і Архієрейський Собор РПЦ, щоб святе миро для України одержували лише з Москви (бо ж виготовлення його в Україні – то ознака автокефальності), щоб територію України проголосили канонічною територією Російської ПЦ. Є вимога повернути на архієпископську посаду «гнаного єпископа» Іпполіта. В цьому опусі (цебто рішенні якихось православних спільнот) наявно багато чого іншого українофобського. Певно що заборони лише Синоду на «політичне православ'я» не досить. За авторами таких писань плачуть ті місця, де, як в Україні кажуть, Макар телята пасе.

Під час приїзду в Україну Президента США Дж.Буша від обителі архієпископа Павла – союзника комуністів, соціалістів і регіоналів Києво-Печерського монастиря **знову човгали по Києву звезені в столицю** скоріше з Півдня «вірні чорноморські козаки», бородачі з православних братств і працюючі на посадах хрестоходівців непрацюючі екзальтовано-заполітизовані бабки. Вони протестували проти вступу України в НАТО. Для них невідомо, що в НАТО вже такі православні країни, як Греція (ще з 1952 року), Болгарія, Румунія. Близькі до вступу православні Грузія і Македонія. Хотів свого часу стати членом НАТО навіть Радянський Союз. І слава Богу, що його не прийняли, бо ж тоді б під питанням було постання України як незалежної країни (Кореспондент. - №13).

Українофобська хресна хода вірних Московського Патріархату йде з Одеси на Москву через міста й села України. Як сказав один із ходоків, «мы несём икону «Державная». Она поможет нам воссоединить в единую державу всех сторонников православия в бывшем Союзе». Хода йде під чорно-жовто-білими прапорами – це кольори російських царів. Серед ходоків красується в чорній бурці генерал-есаул війська вірних козаків чорноморських Олег Друнін. Всі груди його в медалях. І за що такі нагороди? «Це – за Феодосію. Ми не пустили туди кораблі НАТО. Це – за царицю Катерину. Бандерівці не хотіли, щоб в Одесі був їй пам'ятник. Ми у них їх прапори українські відібрали. Тепер там наші хлопці цілодобово чергують». Швендів супроводжує машина з написом «Я говорю по-русски». Похвально, що в Умані священник вигнав із храму цих святош (Газета по-українськи. – 19 квітня).

СВІТ ГРЕКО- І РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ

Василь Ковпак ображається, коли його називають лефевристом. Але чи можна його назвати греко-католиком, коли він **вважає благом для Української Греко-Католицької Церкви її латинізацію**, згодний пожертвувати унією з метою повного приєднання до Риму. Як зауважив Папі Римському митрополит Йосиф

(Сліпий), «ми не для того стали католиками, щоб перестати бути українцями». То ж заява Ковпака, що його сформувала Греко-Католицька Церква і він нічого не порушує, звучить дещо фальшиво. Самобутність українського християнства виявляється саме в Східному обряді, який відповідає ментальності українців, їх прочитанню християнства. Створивши свою спільноту, отець виявив притаманну йому амбітність. І не більше! (Греко-Католицька Традиція. - №99).

Міська рада Львова одержала лист-заявку Українського Католицького Університету. В ньому **йде мова про присвоєння звання Почесного громадянина міста главі УГКЦ кардиналу Любомиру Гусару.** Як сказав М.Маринович, віце-ректор УКУ, «буде честю для Львова мати серед своїх почесних громадян людину такої величини». Проголосувати за таке присвоєння може кожний львів'янин на спеціальному сайті міськради. Таке вшанування владики може відбутися в травні м-ці.

Кам'янець-Подільський зібрав 16-18 квітня на **Х конференцію вищих настоятельок жіночих чернечих орденів і згромаджень України.** На захід прибуло понад 40 осіб. Очолив роботу конференції єпископ-ординарій Кам'янець-Подільської діє цезії владика Леон Дубравський.

Висловл.ючи **свої міркування з приводу відкриття конфесійних шкіл, глава УГКЦ Любомир Гузар** сказав: «Правда для всіх одна (для різних релігій також). Тому треба вельми добре слідкувати за тим, щоб поява конфесійних шкіл не призвела до протистояння, до міжконфесійних негараздів серед дітей. Адже навіть навчальні програми можуть «підбурювати», налаштовувати дітей вороже до «інших». Це треба обов'язково усувати і забороняти. І завжди пам'ятати, що учні таки виступають проти «інших», то це не їхня вина - то вина вчителя. І не треба закривати очі на ворожнечу серед дітей різних конфесій чи релігій – від них треба позбавлятися вихованням, а особливо – власним прикладом. Вважаю також, що «Християнська етика» має сприяти творенню української культури, а не релігії. Це, загалом, не релігійний предмет – без молитов чи церковних співів. Важливо, що тут мають бути заборонені всі конфесійні акценти» (День. - №32).

Відповідаючи на питання журналістки «Фактов» (11 квітня) **про причину таємного його висвячення в єпископи, глава УГКЦ Любомир Гузар сказав**: «В Україні тоді Греко-Католицька Церква переслідувалася. І покійний патріарх Йосиф, який радянську систему знав дуже добре, відсидівши в таборах, передбачав найгірше. В КДБ були обізнані, хто є єпископом, і міг наступити момент, що всіх єпископів в Україні могли просто ліквідувати. Тому Йосиф Сліпий вирішив підстрахуватися і висвятив нас таємно, щоб ми могли в разі такого випадку повернутися в Україну і продовжити церковну традицію».

Глава УГКЦ кардинал Любомир Гузар майбутнє України оцінює так: «Це від нас залежить. Якою ми її зробимо, такою Україна і буде. Кожний із нас має прикласти зусилля, щоб ця країна стала кращою. Ми самі відповідаємо за це».

В Луцьку засновано новий архієпископський екзархат Української Греко-Католицької Церкви. До Волинського екзархату входять Волинська і Рівненська області. Першим екзархом його призначено єпископа Йосафата, який дотепер був священиком Тернопільсько-Зборівської єпархії. Владика закінчив Люблінський католицький університет і Папський східний інститут у Римі, працював віце-ректором вищої духовної семінарії в Тернополі.

З волі Президента В.Ющенка як ювілей в липні буде відзначатися в Україні 1020-річчя хрещення Київської Русі. Хрещення це також відбулося з волі, бажання і наказу (тоді Укази не видавалися) князя Володимира. Газета «День» (№72) у своїй статті, присвяченій цьому святкуванню, пише: «Що то було – результат продуманих розрахунків талановитого політика чи примха ніким не контрольованого деспота? Те, що залишили нам літописці, дуже мало свідчить, на жаль, про політичний хист або хоча б звичайну поміркованість князя Володимира в такій архіважливій справі, як вибір релігії для Київської Русі. Адже чи не головним критерієм вибору київського князя була «лепота» богослужінь у церквах знаних тоді світів – католицького, царгородського, юдейського, мусульманського. Вибір для язичника був багатий, але жодного разу Володимир не спитав про населення тієї чи іншої країни, про освіченість її духовенства та народу..., не кажучи вже про те, що сьогодні називають «рівнем життя» народу... Забракло Володимиру і передбачення на майбутнє, прозріння – він отримав хрещення з рук Константинопольської (Цареградської) Церкви, яка вже пережила свої найкращі часи. Як писав колись Петро Чаадаєв: «Русь напилась из замутнѐнного источника». В майбутньому цю церкву очікували розколи, втрата єдності з католицькою гілкою християнського світу, підлабузництво перед дикою Москвою... Літописець зображує Володимира жорстоким, кровожерливим і жінколюбним (князь нібито мав близько тисячі наложниць).

Проблема повернення католицького собору Дніпропетровська ускладнилася тим, що він декілька разів продавався і перепродувався. Про його повернення міській адміністрації вже неодноразово нагадувала і Римо-Католицька Церква України, і Нунцій Апостольської столиці, і Генеральний консул Польщі, бо ж храм, маючи на своїх стінах унікальні фрески, є важливим для польської культури. «Якщо нам пощастить їх зберегти, - заявив Гжегож Сорочинський, - то це буде справжнім досягненням польсько-української дружби». Нині храм у власності американської компанії «Дагсбері», яку пов'язують з ім'ям Лазаренка. Влада міста пропонує фірмі для обміну не лише аналогічну ділянку землі в центрі міста, а й ще півгектара землі в іншому районі. Ускладнює питання те, що уряд заборонив передавати, окрім аукціону, комусь землю в містах. Католики хотіли б, щоб до початку Євро-2012 костел діяв, бо ж очікується приїзд до міста багатьох поляків.

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

14 квітня в Чернівцях у Домі молитви Церкви адвентистів сьомого дня відбулася благодійна акція «Завтра починається сьогодні», під час якої більше 140 осіб із малозабезпечених та багатодітних родин одержали пакунки із найнеобхіднішими продуктами. Цей захід разом із відділом освіти міста провела громадська асоціація «Сім'я і здоров'я», яка стала переможцем міського конкурсу соціальних проектів. Усі товари були куплені за спонсорські кошти від ПП «Кельм енці» (керівник- В.Пухальський). Продукти зібрані членами громад адвентистів сьомого дня Сторожинця, Вартиківець, Магали, Боян, Остриці та Бросківців.

В Бортничах під Києвом в кінці березня **відбулася** (вже тринадцята) **конференція громад незареєстрованих п'ятидесятників України.** Приїхало більше 200

делегатів. Основне питання – розставити акценти в молодіжному служінні, бо ж потрібно не забавляти молодих людей, а провести зміни в їх почуттях і вчинках, змінити молоде покоління в образ Ісуса Христа. Пресвітер бердичівської Церкви Різдва Христового Петро Стахів з'ясовував питання: «Якими ми маємо бути?». «Ми – царственне священство. Кожний службовець має відповідати певним критеріям, які визначає Бог»- зауважив він. Учасники конференції здійснили обряд колективного каяття. Під час обряду всі учасники дійства вдавалися до колінопреклоніння.

Лютеранство України поповнилося ще одним Синодом – Синодом Євангельських Лютеранських Церков України. Громади СЄЛЦУ зосереджені на Півдні та Сході України. Практично всі громади (а їх біля 10) мають власні церковні будівлі (Стяг.- № 194).

Українській Лютеранській Церкві ніяк не віддають будівлі, які були в неї відібрані в роки радянської влади. Так, до 1939 року в Івано-Франківську (тодішньому Станіславі) Церкві належало придбане у «Просвіти» приміщення по вул. Галицькій. Воно мало залу для богослужінь, адміністративний центр, редакцію часопису «Прозри» та курси для українських пасторів. В ньому після загарбання спочатку розміщався кінотеатр «Комсомолець», потім - народний дім «Княгинин». Й нині приміщення знаходиться на балансі управління культури, яке навіть здає його в оренду комерційним організаціям. І хоч суд визнав українських лютеран законними правонаступниками будівлі, її під різними приводами УЛЦ не повертають. Щось подібне і з приміщенням Церкви українських лютеран в селі Іванівка на Миколаївщині (Стяг. - № 104).

Церква Християн віри євангельської п'ятидесятників відзначається своєю місіонерською роботою. Ось лише один характерний приклад. В село Княже на Черкащині приїхали місіонери Інна і Павло Торчили. Насамперед вони купили будинок. Почалося знайомство з місцевими жителями, з владою села, бо ж всі були здивовані приїзду чужих людей. Місіонери стали відвідувати оселі жителів села. Діти із садочка одержали від них на згадку різдв'яні історії та подарунки. Проведено акцію для інвалідів і малозабезпечених. Місіонери відвідали їх і надали матеріальну допомогу, роздали продуктові пакети. При цьому вони обов'язково розповідають про життя Ісуса Христа, про його вчення. Княжичани ніяк не можуть збагнути, що спонукає зовсім чужих для них людей допомагати їм, що рухає ними. Голова сільської ради сказав: «У мене діти такого ж віку, як і ви, але вони ніколи в житті не робили б те, що робите ви. Вони не прагнуть допомагати іншим, як це робите ви»(Голос надії. - №1).

Суттєві зміни на ниві євангельської праці послідовників християн віри євангельської наявні на Сумщині. Налагоджена праця декількох відділів: навчання молоді, євангелізації, жіночого служіння, дитячого та фінансового відділи. Тут відкрився філіал Львівської духовної семінарії. Церквою ХВЄ було проведено на загальноміському рівні свято подяки Богові в обласному палаці культури «Хімік». По церквах було проведено декілька цільових матеріальних зборів, зокрема для голодуючих дітей Африки. Проведено декілька конференцій і семінарів (Голос надії. -№2)..

Церква Християн віри євангельської приділяє значну увагу роботі серед українців нової діаспори. Перебуваючи в Іспанії на конференції Комітету Спілки п'ятидесятників Європи, старший єпископ Церкви М.С. Паночко відвідав

українські церкви в Мадриді, Севільї та Малазі, які входять до складу Церкви ХВЄ України. Єпископ відвідує ці громади щороку задля їх підтримки та розбудови. Пастори громад також підтримують постійний зв'язок із Церквою ХВЄ в Україні.

ХАРИЗМАТИ УКРАЇНИ

Концерт похвали і поклоніння «Вернись додому!» відбувся в Івано-Франківську у Домі молитви Церкви «Відродження». Музикальним керівником і основним ведучим концерту був єпископ Об'єднання Християнських Євангельських Церков України Володимир Прудиус. Збірна команда музикантів – це колектив, який вже давно грає разом на різних конференціях і фестивалях. Репетиції хору й оркестру проводилися протягом тижня щодня десь по 8 годин. Служителі аудіо студії записали концерт повністю.

Генріх Мадава, старший єпископ діючої в Україні Церкви «Перемога», 21-23 березня **проводив масштабні вуличні богослужіння в місті Бурірам (Тайланд)**. Це був Фестиваль Ісуса. Він об'єднав в євангелізаційній кампанії пасторів 34 місцевих церков. «Ми святкуємо Ісуса Христа – Господа чудес» - було сказано в буклетах, надісланих в кожний будинок мільйонного міста. По місту їздили машини з плакатами й голосними закликами прийти на служіння чудес. На першому зібранні було біля 5 тисяч осіб. Бог зцілив багатьох з них. На другий день на моління зібралося далеко більше. Машини привозили хворих. Були люди на колясках, декого принесли прямо на носилках. Генрі Мадава підходив до них і молився за їх зцілення покладанням рук. Першим засвідчив про своє зцілення буддійський монах. Паралізовані почали ходити. На третій день було ще більше людей. Відтак церква «Перемога» у своїй діяльності переступила кордони України.

27 березня **утворено Українську Міжцерковну Раду**, до якої ввійшло 15 переважно харизматичних спільнот. Рада відкрита, як сказано, для інших об'єднань і церков тіла Христового. На перші шість місяців головою Ради обрано єпископа спільноти «Церква спасіння» Пилипа Савочку, а виконавчим секретарем на рік єпископа Об'єднаної Християнської Євангельської Церкви Живого Бога Сергія Балюка. На засіданні був прийнятий Статут нового пасторського об'єднання. Також був розглянутий проект першого всеукраїнського лідерського саміту, що відбудеться в жовтні-листопаді ц.р. Єпископ Церкви «Нове покоління» Андрій Тищенко у своєму виступі підняв питання захисту інформаційного простору і необхідності зміни ставлення суспільства до протестантських спільнот. Серед членів Ради спільноти, очолювані такими відомими християнськими лідерами як О.Демидович, В. Вознюк, С. Жукотанська та ін.

15 березня **київська церква «Блага вість» (пастор Рік Реннер) відзначила свій перший день народження**. За рік церквою відкрито 13 служінь (служіння прославлення, недільна школа, молодіжне служіння «Х-фактор», служіння для літніх людей та ін..). Щотижня церкву відвідує більше 1200 осіб, 180 з яких – діти. В час відзначення річниці на двох служіннях було 1723 особи. Рік Реннер є старшим пастором не тільки київської, а й московської церкви «Блага вість». Останню відвідує біля 2500 вірних.

Єпископ християнської конфесії «Нове покоління» А.Тищенко піддав критиці дії українських ЗМІ, спрямовані на розпалювання міжконфесійної ненависті. В цьому особливо відзначається газета «Коммерсант». В її числі від 17 березня один із протестантських лідерів О.Ледяєв був названий «релігійним екстремістом». А.Тищенко піддав сумніву компетентність тих, хто для газет постає експертом з релігійних питань. Так, газета посилається у своїх судженнях на декана з Академії таможньої служби. «Яке відношення таможня служба має до оцінки релігійного життя в країні? – питає А.Тищенко. – З таким же успіхом я, як єпископ християнської конфесії, можу виступити експертом з роботи таможньої служби України» (Christian Telegraph - №4)

Харизмати України не сприйняли відверто еротичний фільм «Сафо. Любов без меж», який вийшов на екрани країни. «Любов до жінки наявна, але для чого її у такій спотвореній формі нав'язувати всій країні?»- питає пастор Церкви Посольство Боже Сандей Аделаджа. Церква звернулася із своїм листом до Президента і Прем'єр-міністра із закликом «убезпечити країну від моральної деградації».

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Важливою ділянкою своєї роботи **Управління незалежних мусульманських громад України «Київський муфтіят» вважає ісламську освіту і просвіту**. Однією із складових концепції ісламської освіти, вважають тут, має стати обов'язкова для майбутніх імамів вища світська освіта. Управлінням в державних органах зареєстровано Київський ісламський університет при РУН-МОУ «Київський муфтіят» - вищий навчальний заклад мусульманської духовної освіти ханафітського мазхаба, який покликаний готувати священнослужителів, викладачів й інших фахівців релігійної зорієнтованості. При створенні університету враховано досвід роботи ряду ісламських вузів Росії. Більш прийнятним для Києва виявився досвід Московського ісламського університету – світського вищого навчального закладу, який виробив модель дещо «полегшеної» ісламської освіти, що йде від державної. При університеті працює медресе як підготовче відділення для вступу в КІУ. Телефон КІУ: (044)449.65.46. (К.Хуснутдінов).

Перший заступник голови Меджлісу кримських татар Рефат Чубаров не виключає, що діяльність в Криму ісламської партії «Хізб ут-Тахрір» фінансується Російською Федерацією: «Для мене наявне єдине питання: звідки саме? Якщо виходити з того, які держави погано приховують свою зацікавленість в Україні, то я не виключаю, що «Хізб ут-Тахрір» фінансується колами, які знаходяться в російській державі». Чубаров зауважив на тому, що як діяльність цієї партії, так і інших мусульманських сект є небезпечною для кримськотатарської спільноти, бо ж загрожує спотворенням духовної самосвідомості татар. «Гадаю, що ми це легко здолаємо. Головне – щоб поява будь-яких радикалів на території нашої країни не переходила ту межу, на якій вони можуть одержати команду своїх господарів із закордоння, - зауважив Рефат Чубаров. – Це стосується не тільки «хізбів», а й таких організацій як «Прорив»,

Муфтій мусульман Криму Адміралі Аблаєв не взяв участі у закладці «Алеї дружби» в Сімферополі. Між тим він написав владі Криму такий лист: «Невозможность моего участия в указанном мероприятии обусловлена тем, что отношение руководителей Верховной Рады и Совета министров АРК к правам и нуждам верующих носит избирательный характер в зависимости от вероисповедания и конфессии. Разумеется, вы хорошо осведомлены о продолжающемся противодействии властей города Симферополя в выделении земельного участка по улице Ялтинской 22 для строительства Джума Джами (Соборной мечети)... Столь несправедливые и незаконные действия властей вынудили ДУМК обратиться в судебные инстанции Симферополя отвести земельный участок по ул. Ялтинская, 22, для строительства Джума Джами, а Апеляционный суд АРК оставил без рассмотрения повторный иск городских властей, ни один из руководителей Крыма не предпринял усилий, направленных на восстановление законности. Как следствие, власти г. Симферополя вновь подали иск проти ДУМК. Не меньшую тривогу и горечь, и не только у мусульман, вызывают действия отдельных чиновников и политиков, направленные на искусственное нагнетагние ситуации вокруг места строительства Джума Джами. Наверне, вы имели возможность ознайомиться с некоторыми заказными пубикациями в крымских газетах, содержащими оскорбительные и унизительные утвержднения в отношении мусульман... К сожалению, руководство Верховной Рады и Совета Министров АРК предпочитает отмалчиваться по этому поводу...» (День . -12.04.2008).«Євроазійський союз молоді».

Проросійські фашиствуючі сили Криму прагнуть постійно загострювати міжетнічні і міжконфесійні відносини на півострові. До приїзду туди В.Ющенка вони розгромили 250 надгробок мусульманського кладовища в Нижньогорському. До приїзду з Києва комісії з міжетнічних відносин вандали в ніч з 10 на 11 квітня поглумилися на мусульманському кладовищі в селищі Чистеньке під Сімферополем. Правда, тут жоден з 39 надгробників не розбитий. Фашисти (скоріше із тут званих слов'ян) акуратно зняли плити і поклали поруч з могилами. Розпалюванням протистоянь оплачувані із відомого зарубіжжя сили прагнуть «довести» Європі, що Україну із такою картиною її внутрішнього життя до себе вона брати не може. Характерно, що розміщене через дорогу християнське кладовище руки вандалів залишили у спокої. На одній із стін мусульманського кладовища фашиствуючі слов'яни залишили напис: «Татары – вон из Крыма!» і малюнок шибениці й перекресленого символу кримських татар – Тамги.

ІУДЕЙСЬКИЙ СВІТ

Студенти вузів країни єврейської національності об'єднані в Єврейському студентському центрі. Центр цей провів в Києві «месібат сіюм» - свято з нагоди завершення вивчення книги «Шофтім»-«Суддів», яка описує період XII-IX ст.ст. в історії єврейського народу. Всі студенти прекрасно пройшли тестування. Рабин Мордехай Нойверт високо оцінив знання і сумлінність студентів. Чи дочекається Україна того, що студенти-українці хоч в такий спосіб будуть вивчати її історію і культуру, матимуть високу національну самосвідомість? Чи не пора власне українським церквам започаткувати при своїх парафіях утворення подібних спільнот?

Голова Асоціації єврейських організацій і громад (Ваада) України Йосип Зісельс ґрунтовно і слушно зреагував на заяву одного із головних рабинів Росії Берл

Лазара (до речі, вірного сподвижника В.Путіна), який, розмірковуючи на тему антисемітизму, сказав, що, на відміну від Росії, проявів його надто багато в Україні і вони постійно тут зростають. Подібні висловлювання щодо ситуації з антисемітизмом в Україні звучать з вуст й інших керівників єврейських спільнот Росії, зокрема рабина А. Шаєвича, Б.Шпігеля та ін. Відповідаючи цим українофобам, Й. Зісельс зауважив: «Моніторинг і аналіз проявів ксенофобії, які проводили незалежні дослідники, не дають реальних підстав говорити про зростання антисемітизму в Україні; не засвідчується фактами й твердження про зменшення кількості проявів антисемітизму в Росії. Заяви про зростання антисемітизму в Україні робляться, фактично, за замовленням російської влади і спотворюють ситуацію з проявами ксенофобії і антисемітизму в Україні. Такі висловлювання насправді є частиною прямого й опосередкованого тиску, який виявляє Росія на процеси демократизації в Україні. Згадані вище висловлювання є також ганебною спробою відвернути увагу світової громадськості від системних проявів ксенофобії й антисемітизму в Росії, масштаби яких значно перевищують аналогічні явища в Україні». Далі Й. Зісельс наголошує на тому, що думку Берла Лазаря про Росію як демократичну країну нині «складно поділяти порядній і незалежній людині, яка дещо знайома з реаліями російського життя». Й.Зісельс наголошує на тому, що 95% антисемітських публікацій в Україні належать МАУП, яку активно підтримують арабські країни і керівництво УПЦ Московського Патріархату. До того ж, туди навідувалися й емісари самого Берла Лазаря, який має добрі відносини з Президентом В.Путіним. Й.Зісельс зауважує, що якщо б в українських євреїв була потреба у зв'язку із якимсь зростанням антисемітизму до когось звертатися за підтримкою, то тільки не до Росії, а в міжнародні інституції (Хадашот. - №3).

Відвідавши рабина іудейської громади Вінниці Шауль Хоровця, кореспондентка «Газети по-українські» (19 квітня) з'ясувала, що рабин не може доторкуватися своїми руками до жінок, окрім своєї дружини. Єрусалим прагне поповнити іудейські громади України своїми рабинами. «В Україну мене направив найголовніший рабин-пророк. Сказав, що я тут маю зорієнтовувати людей на добро, що маю допомагати всім»,- признається Шауль. Відтак вони й їдуть до України, часто із розгубленими сподіваннями, що тут вони попадуть в руки КДБ, що тут відсутні будь-які агрегати для кухонної справи тощо.

Антисемітизм в Україні породжується українофобством певних єврейських кіл і їх пресою. Насамперед той факт, що остання друкується не державною мовою, а мовою 350-річного колонізатора України і в такий спосіб сприяє збереженню колонізаторських слідів на українських теренах, вже є українофобством. А з якою іронією євреєредаговані газети подають українську історію, то просто жах. Глянемо лише на одну статтю «Указано считать правдой» з редагованих паном Швецем «Столичных новостей» і видрукувану в рубриці «Псевдоистория». З яким сарказмом там коментується Указ Президента В.Ющенка про відзначення 350-річчя перемоги військ гетьмана Виговського над московським загарбником, то це просто викликає огиду й зрозуміло до кого - до того, хто живе на українській землі, є тут гостем, а дозволяє вести себе так, як нібито він в землі обітованій. Як кажуть: пусти свиню... Чому це 300-річчя перемоги Петра І під Полтавою можна відзначати, а 300-річчя шведсько-українського договору ні? Чому це комусь можна морем крові українців залити Батурин, а громити московітів під Конотопом не можна, бо ж вони, дивись, «православные братья», а сама битва – «братоубийственная»? Чого це раптом чужинці на українських теренах починають повчати нас тому, як писати свою історію і як нам оцінювати її події? А воно так звучить: «Такое впечатление, что на Банковой создали свою «машину времени»», благодаря которой мы снова вернулись в 1659 год и вместе с «мужественными выговцами» стойко обороняемся против «московского» нашествия. А действительно: ну чем наши «историки» хуже «киношного» изобретателя Шурика, «переместившего» царя Ивана Грозного в советскую епоху? Интересно узнать: какой из фильмов окажется ближе к историческим событиям – «конотопский» или всѐ-таки комедия «Иван Васильович меняет профессию»? (Столичные новости. - №10). Але на цьому сарказми газета не зупинилася. Вона практично закликає східні області, зокрема Крим і Донбас, повстати. «Разве могут в русскоязычных областях прижиться такие «герои», как Выговский и Мазепа?... Тех, кто захочет «повоевать» на стороне Трубецкого, может оказаться не меньше, чем тех, кто воспевает Выговского». Українці переписують історію тому, що до цього за них писали і їм нав'язували антиукраїнське описання й оцінки подій. Всі їх гетьмани, які були не з Москвою, постають як зрадники. Греко-католики також зрадники, бо ж вони, дивись, не з єдиновірними московськими православними. Відтак антисемітизм в українців породжують самі євреї. Тільки незрозуміло з якою метою? Чи щоб виставити Україну в міжнародному світі як таку нетолерантну щодо них державу, а чи ж з метою підспівати Росії, яка тепер може сказати, що в розвої антисемітизму ми не одні у світі, є ще й Україна. Вже 17 років Україна є незалежною. Кожна в ній суща національна меншість, якщо вона хоче мати повагу з боку українців, має усвідомити, що колесо історії назад не крутиться, що вона живе на теренах, де титульною нацією є українська, а державна мова – також українська. До речі, Володимир Путін закликав тих, кого десь чогось і чимось обмежують, хто закоханий в російське, приїздити до безмежної Федерації. Преса інформувала, що десь 30 тисяч таких в Україні знайшлося.

На кладовищі в Бердичеві вандал пошкодив усипальницю святого рабина Леві Іцхака. Вона була розписана свастиками та нацистськими гаслами, розбите скло на дверях. Хоч 20-річний молодик і заявляє, що просто «розважався» після попойки, але насторожує те, що на стінах усипальниць було надряпано традиційні антисемітські гасла і таємне нацистське вітання «14/88». Вандалізм в Бердичеві – не перший на Житомирщині. Тут мали місце побиття рабина, осквернення могил на житомирському кладовищі, забігання до синагоги п'яних тощо. Ніхто із зловмисників не покараний.

За тиждень до православної Пасхи євреї відзначили свою. Оцінюючи значимість цього свята, головний рабин Києва Моше Реувін Асман зауважив: «Єврейський народ під час цього свята має відчути те, що він нібито лише нині вийшов з Єгипту. «Єгипет» в перекладі з івриту - це обмеження, а подолання цього обмеження відзначається саме на Пасху. При цьому Єгипет в єврейській традиції – це аж ніяк не історико-географічне поняття. Воно надто ширше. Якщо говорити асоціативно, то для нас Єгипет – це є узагальнююче поняття рабства... Кожна людина бореться зі своїм Єгиптом у власній душі. Якщо говорити про Пейсах глобально, то ми відзначаємо свято Свободи, перемоги вільних людей над рабами самих в собі» (Газета по-киевски. – 18 квітня).

В селищі Брацлав, що на Вінниччині, знаходиться могила всесвітньо відомого хасидського праведника рабе Нахмана. Кладовище, де його поховано, охороняється. 6 квітня у Вінниці робітники БМУ №2 під час будівельних робіт натрапили на поховання євреїв, розстріляних німцями в 1942 році. Наступного дня сюди двома автобусами приїхали хасиди з Умані. Вони зібрали кістки похованих в поліетиленові мішки, перепоховали їх на кладовищі в Брацлаві біля могили рабе Нахмана. Будівельні роботи мерія Вінниці припинила.

Головний рабин Києва Моше Асман признався, що під час Ліванської війни мало хто погоджувався їхати з Ізраїлю на північ, навіть мало хто погоджувався займатися розвозкою їжі для воїнів. Саме тоді він, його колега з Москви Іцхак Коган, волонтери з цих країн їхали на фронт під снаряди «Хізбалли». «Ізраїль виявився абсолютно неготовим до війни... Ми організували польові кухні, щодня готували й розвозили тисячі порцій для людей, які сиділи в бомбосховищах, підтримували людей психологічно... Я виступав перед солдатами ЦАХАЛА і благословляв їх перед боєм. Ми подарували солдатам і офіцерам сотні молитовників, які вони брали з собою в бій» (Газета по-киевски. – 18 квітня).

Моше Асман визнає, що антисемітизм в тій чи іншій формі є у всіх країнах світу. Проте при цьому рабин не прагне з'ясовувати те, чому він є у всесвітньому масштабі, а чи не варто євреям вдатися до чогось такого, щоб його не породжувати, а вважає, що на прояви антисемітизму має реагувати влада, давати їм належний відпір. Рабин визнає, що в Україні «нині з боку влади ми маємо не тільки повагу до єврейської громади і розуміння наших проблем, а й чутливе ставлення до цих проблем. Кожна антисемітська акція знаходиться під пільною увагою з боку держави»(Газета по-киевски. – 18 квітня). Тут би ще варто було рабину (для порівняння) наголосити, що в Україні маємо нескінченну кількість антиукраїнських, українофобських акцій, які чомусь проходять повз увагу владних органів. Вони звучать зі сторінок газет, які редагують часто євреї. То чого рабин бачить негативи в деяких газетах України щодо свого народу і не бачить те негативне, що коять духовно опікувані ним люди щодо України і українців. А останні, до речі, живуть на рідних теренах!

НАЦІОНАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Вірменській релігійній спільноті не легко живеться у Львові. Від бандитських витівок не один раз страждав її храм. Місцева влада пояснює це не зневагою до вірмен, а тим, що храм розміщується там, де часто відбуваються різні молодіжні зборища. Оскільки храм не охороняється, то біля нього збираються різні компанії, розпиваються спиртні напої. Останніми днями невідомі зламали дерев'яне розп'яття на подвір'ї храму, розмалювали фасад святині. Нібито міліції вдалося виявити вандала.

В Сімферополі вийшла книга «Крым в лицах и биографиях», в яку включено багато **біографій знаних кримських караїмів** – С.Бейма, І.Казаса, А.Фірковича, С.Шапшала, С.Шішмана та ін. Проте статті такого автора як М.Кізілов викликають справедливе обурення з боку караїмської громадськості. Цей писака кожному з описаних ним караїмських діячів прагнув обов'язково приписати якийсь на слухах зібраний дріб'язковий негатив. У нього А.Фіркович, дивись, скандаліст і містифікатор, С.Бейм – особа, зневажена консервативними колами

караїмів, а С. Шапшал – людина з негативними характеристиками. Рецензент книги А. Полканов нагадує слушно М.Кізілову кодекс професійної честі етнографа, де зокрема сказано: «Не вбивай науку фальсифікацією фактів, поверховими, неточними спостереженнями, скороспілими висновками» (Къырым къарайлар/ - №4).

Вшанування яйця не є християнським звичаєм. Трипільці, як прасловяни доби пізньої бронзи (XIII-XII століття до н.е.), облицьовували глиняними «яйцями» найважливіші частини свого житла: вогнище і склепіння куполу печі, підлогу, нижню частину стін, лежанки. Скіфи сакральні яйця використовували як у поховальному обряді (про що свідчать шкарлупи, знайдені в курганах), так і в хатніх родинних культах. Тоді ж з'являється новий різновид модельок культових яєць – брязкальця. Їхнє брязкотіння з'єднувало світ живих з іншим світом на кшталт шаманського бубона, храмових дзвонів, а сама форма яйця підсилювала магію. Одне з яєць-брюзкальок в городищі УІІ ст.. до н.е. знайдено біля села Рудківці, що на березі Дністра. Яйце завбільшки з куряче складалося із двох порожнистих частин, одна з яких вкладалася в іншу. В порожнину було вкладено шість маленьких глиняних кульок, які брязкотіли при русі (Україна молода. – 19 квітня).

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

У зв'язку з викриттям в штаті Техас діяльності секти мормонів-багатожонців в українській пресі **з'явилися статті, в яких явище багатоженства приписують всім мормонам, в тому числі й класичній Церкві Ісуса Христа Святих останніх днів**. А між тим в цій найбільшій гілці мормонства, яка нараховує понад 13 млн своїх послідовників, активно утверджується культ моногамної сім'ї. Сім'я в ЦІХСОД постає як «домашня Церква». В неї існує навіть таїнство-обряд засвідчення шлюбу на вічність, тобто того, що ця сім'я збережеться і в потойбіччі. В мормонстві дійсно був час виправданого ними багатоженства, що має історичне пояснення. Виникнувши як нове вчення на Сході Америки, рух зазнав переслідувань і гонінь. Загинув навіть засновник його Джон Сміт. Щоб уникнути гонінь, мормони вирішити йти для поселення на Захід країни в Кордільєри. По дорозі їм приходилося зустрічати постійні перепони, винищення чоловіків як захисників потоку. Щоб не допустити блуду, прийнятим стало законне багатоженство. Проте в 1891 році, коли кількісно в мормонстві чоловіки й жінки вирівнялися, була прийнята ухвала про моногамну сім'ю. Не всі її сприйняли, а відтак частково виокремилися в окрему секту мормонів-багатоженців, діяльність якої й присікла тепер влада США. То ж не слід гріхи секти Уоррена Джеффса приписувати й іншим течіям мормонів, зокрема Церкві Ісуса Христа Святих останніх днів, центральний офіс якої знаходиться в місті Солт-Лейк- Сіті (штат Юта, США), Церкві, яку нині очолює Президент Томас С. Монсон. Про цю конфесію «Релігійна панорама» писала в першому числі за 2003 рік (А.Колодний).

На харківському масиві в Салтовці відбулося освячення молитовного будинку Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів. Виступаючи на цій урочистості перший радник Президента Харківського округу Церкви Володимир Постельняк зокрема сказав: «Будь-яке благословення несе в собі випробування і кожне випробування несе в собі благословення. Коли ми йшли зі школи, де арендували

приміщення для недільних зборів, ми були випробувані, і ці випробування стали благом для нас. Ми навчилися терпінню і смиренню. І ось ми знаходимося в нашому домі!» (Ліягона. - №4).

МІСТИКА

Щороку на певних ділянках доріг Буковини гинуть та калічаться десятки людей. Автолюбителі називають їх «чорними зонами», а гаїшники – «місцями концентрації ДТП». В Чернівецькій області їх біля 60. Більше всього – в обласному центрі. Ці «зони» можна пізнати по символічних могилках або вінках, які розміщені біля дороги. Хоч про ці «зони» знають водії, але від цього кількість аварій не зменшується. «Бермудським трикутником» в Чернівцях є пересічення Галицького шляху з вулицею Коломийською. Тут найбільше загинуло пішоходів. Місцеві жителі кажуть, що тут колись був цвинтар, а тепер мертві мстять живим за те, що вони зробили дорогу по їх кістках. Незважаючи на те, що трасу Чернівці – Івано-Франківськ освятив священик, тут щороку має місце до 10 аварій із тяжкими наслідками. Науковці пояснюють «чорні зони» тим, що тут на поверхню землі виходить якась дивна енергія. Її вловлює спеціальна металева рамка для пошуку аномалій. Геопатогенні зони активізуються чи затухають в різний час доби чи пори року. Вони ще не вивчені.

До Львова із Сирії приїздила 44-річна Мірна Назур. Вона є легендарною особою. В її будинку, що знаходиться в приміській зоні столиці країни Суфанії, 26 років тому почали з'являтися Божа Мати й Ісус Христос, замироточили ікони. На тілі у Мірни з'явилися кровоточиві рани-стигмати, як у розіп'ятого Ісуса Христа. З того часу М.Назур їздить по всьому світу, пропагуючи поєднання церков всіх конфесій і мирне співіснування християн і мусульман. Будинок її щодня відвідують тисячі паломників. У Львові Мірна Назур виступала з лекцією в Українському Католицькому Університеті. Характерно, що до цього часу ні Папа Римський, ні Патріарх Православний офіційно Мірну не визнали. М. Назур народилася в сім'ї греко-католицького батька і православної матері. У 1982 році в її помешканні почала виділяти миро ікона, привезена чоловіком із православного собору Олександра Невського в Софії (Болгарія). Єлей з ікони капає до цього часу. Потім єлей став текти з рук і обличчя самої Мірни, появилися на її тілі кроваві рани саме в тих місцях, де були рани в Ісуса Христа (навіть на голові від тернового вінка). За свідченням сирійки, Мати Божа приходила до неї п'ять разів.

В селі Комарівці, що на Буковині, **народилося телятко, на лобі якого білим кольором шерсті «вималювано» серце, а на носику – білий хрест.** Монахи ближнього монастиря погодилися купити телятко, щоб виростити з нього корову із знаком хреста. В цьому вони вбачають Боже знамення. Розтлумачують явище вони так: серце – це любов, а хрест – Бог. Відтак маємо любов до Бога. Але це якось незвично, адже йдеться все-таки про тварину! Греко-Католицький священик отець Василь Гасинець зауважив: «Поява тварини з такими знаками не є Божим знаменням. Це скоріше природна аномалія. Чимало тварин народжується з хрестами, є подібне і серед рослинного світу. Зрештою, з такими знаками тварини були ще задовго до появи символу християнського світу – хреста. Своє знамення Бог посилає не через тварин, а через людей».

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Хоч **США є однією із найбільш релігійних країн**, але ця релігійність є не такою простою, як це виглядає з розрахунку лише проценту віруючих. Сьогодні у США найбільше протестантів (51%) і удвічі менше католиків (24%). Мормонів і мусульман тут по 0,5%, зате аж 16% невіруючих. В цифровому вимірі це виглядає так: 67,5 млн католиків, 16,3 млн представників південенної конвенції баптистів, 8 млн методистів, 2,2 млн англікан. Надто зростає кількість Свідків Єгови. Лише в 2007 році вони зросли на 2,3% і нині мають в США більше мільйона своїх членів. 45% американців поміняли свої вірування. Як говорить американський соціолог Г.Сміт, це говорить про «несерйозність ставлення громадян до релігії. Американці з легкістю готові змінити віросповідання, якщо цього вимагають обставини, такі, як наприклад, одруження з іновірцем чи переїзд до іншого штату». Найчастіше тут відмовляються від католицизму. Із-за «жорстоких канонів Церкви» кожний десятий американець залишив католицизм, хоч зменшення конфесії відбулося лише на 6%. А це тому, що збільшилася у США кількість іммігрантів із Латинської Америки. Останнім часом кількість людей, які є невіруючими, подвоїлася. Це – переважно молодь. Кожний четвертий американець віком 18-29 років взагалі не вірить в Бога. Зате серед тих, кому за 70, віруючих втричі більше. Четверта частина дорослого населення США, яка вважає себе віруючою, не ідентифікує себе із жодною з релігій. Це є свідченням загальної тенденції до «індивідуалізації» віри, тобто дедалі більше людей керується особистими уявленнями про те, як треба жити за «Божим законом», а не приписами певної віри. Прогнозується залишення кількості католиків на нинішньому рівні, але збільшення тих, хто змінюватиме свій релігієвибір

В США є свобода релігії, але реально немає свободи совісті. Президентом країни тут може бути чорношкірий, жінка, товстий чи худий, навіть гей, але аж ніяк не атеїст. Про це заявило 53% опитаних. За традицією Президент будь-яку свою промову має закінчувати словами: «Бережи Вас Господь!». Бог в американському суспільстві всюди. Деяка статистика тут наводить навіть цифру 80%. На доларових купюрах читаємо національне гасло американців «На Бога сподіваємося!». І це при тому, що в США Церкву відокремлено від держави і в школах Закон Божий не читається.

«Жидовская сволочь вновь просчиталась», «Современная Россия в условиях жидовского ига», «Опасность для России представляет не русский национальный патриотизм, а еврейский национализм» - такі й інші заголовки можна прочитати в Санкт-Петербургській газеті **«Русь православная», яка відкрито з гордістю рекламує себе як «антисемитскую черносотенную газету русских националистов, православных экстремистов и маргиналов Христовых»,** борця проти тих, хто прагне знищити «Святую Русь» і здійснити «геноцид русского народа». 25 березня в Кіровському районному суді Петербургу почався судовий розгляд справи щодо головного редактора газети К.Душенова, який звинувачується в екстремізмі: публічне збурення ненависті і ворожнечі, а також приниження гідності людини й людської спільноти за національністю,

походженням, відношенням до конфесії. К.Душенов, який одного часу був прес-секретарем Петербургського митрополита Православної Церкви й значився як «церковно-общественный деятель Московського Патриархата», створив кінофільм «Пока мы русские», який має такі частини: «Русская правда и жидовская ложь», «Талмуд против Евангелия», «Синагога хуже кабака» та ін. Російський рабин Б.Лазар твердить, що вияви антисемітизму в Україні далеко переважають його наявність в Росії. Перше питання, яке можемо при зустрічі задати цьому релігійному діячеві: Назвіть хоч один приклад такого вульгарного й злобного антисемітизму, який маємо нині в Росії, що є в Україні?

В 1933 році в Німеччині було утворено Імперське представництво німецьких євреїв. Начолі нього став берлінський рабин Лео Бек, який був тоді головою Союзу рабинів країни. Лідери сіоністського руху Німеччини тоді йшли на союз з нацистами з метою добитися переселення євреїв у Палестину. 4 жовтня представники ортодоксального іудаїзму направили Гітлеру Меморандум, в якому застерігають від ототожнення іудаїзму з марксизмом. Вони висловлюють впевненість, що всередині життєвого простору німців завжди знайдеться місце для євреїв. Нацистська влада тоді полегшила виїзд євреїв у Палестину й всіляко сприяла діяльності сіоністів в країні. Згідно так званої угоди «Хавара» (27 серпня 1933 року) між Міністерством економіки Третього рейху і сіоністським представництвом Німеччини єврейським емігрантам дозволявся прямий трансфер частини їх майна. З 1933 по 1939 рік в Палестину було переведено біля 100 млн рейхсмарок. Сіоністські організації і керівництво ішува (єврейської громади Палестини) демонстративно не брали участі в жодних формах протесту проти німців, бо ж сподівалися на нові угоди з ними. В 1933 році барон фон Мільденштейн видрукував серію статей про свою поїздку до Палестини. Геббельс, прочитавши їх, дав вказівку відчеканити пам'ятну медаль із зображенням зірки Давида на одному боці і свастики – на іншому. 22 червня 1933 року лідери сіоністських організацій Німеччини направили свій Меморандум Гітлеру, в якому висловили свої симпатії до нової влади країни, встановленої нацистами. В ньому навіть було сказано, що сіонізм у своїх вихідних положеннях надто близький («звучить в унісон») до націонал-соціалізму. «Сіонізм вірить, - говориться в Меморандумі, - що відродження національного життя народу, як це відбувається в даний час в Німеччині на християнському і національному фундаменті, відбудеться і для єврейського народу. І для єврейського народу вирішальними факторами його існування мають стати походження, релігія, спільна доля й відчуття своєї унікальності». Для вирішення своїх проблем сіоністський лідер Палестини Хаїм Арлозоров прагнув скористатися зв'язками у вищих нацистських колах своєї першої коханки Магди Фрідлендер, яка на той час стала дружиною всесильного міністра пропаганди Йозефа Геббельса. Були сподівання, що за сприяння Німеччини зросте приток євреїв у Палестину і там можна буде створити державу Ізраїль. Про все це пише книга Г.Кареського, видрукувана в 1936 році (Еврейская газета. - №4).

Доктор Kwok Pui Lan, теолог і основоположник феміністичного й постколоніального богослов'я, **твердить, що ще в минулому році Європа могла говорити про найбільшу кількість християн (532 млн)**. Проте її вже доганяє Латинська Америка (525 млн) і Африка (417 млн). А в 2025 році європейські християни залишаться в меншості. Демографічні й статистичні дані засвідчують

те, що перше місце за кількістю християн буде займати Африка (643,6 млн), друге – Латинська Америка (634,1 млн), а Європа лише третє з її 531 млн християн. За цей час відбудуться незначні зміни й серед християн США (223 млн - 252 млн). Якщо в 1900 році західні християни становили 85% від загальної кількості послідовників Христа, то в 2005 році вони становили лише 45%. І цей відсоток з кожним роком буде зменшуватися.

Найбільшою терористичною загрозою Європі сьогодні є радикальні ісламісти. Це – виклик європейській цивілізації, яка наразі ще не зовсім усвідомлює всієї небезпеки й не готова до адекватного захисту. Збільшення терактів в Європі пояснюються активізацією діяльності «Аль-Каїди», яка мстить за участь контингенту НАТО в Афганістані і за підтримку США в Іраку (Експрес.).

Перебуваючи в Ізраїлі, Ангела Меркель провела там сумісне засідання німецького й ізраїльського уряду. У своїй промові вона говорила про трагічні сторінки історії двох країн і про відповідальність Німеччини за минуле й майбутнє народу Ізраїля. **Хотілося б, щоб** ця діячка з Німеччини, приїхавши в Україну, **покаялася за ті нещастя які німці спричинили нашому народу в Першій і Другій світових війнах.** Вона мала б в душі мати вину за німецький фашизм і хоч якось згладити його. А так ми знаємо, що саме ця особа із колись фашистської країни поставила підніжку входженню України в НАТО, підіграючи цим так само, як в недалекому і її країна, загарбницьким планам щодо України її північного сусіда, який вже брязкотить зброєю, чекає на відторгнення від нашої країни її південно-східних територій. То ж ворон ворону очі не виклює. Вони чекають лише нагоди, щоб «запустити пазурі в печінку». Під час перебування Меркель в Ізраїлі депутат Арьє Ельдад, який навіть із-за німецьких злочинів Холокосту не захотів слухати її виступ німецькою мовою в Кнессеті, заявив: «Ізраїль має право вимагати від Німеччини гроші, зброю і підводні човни, бо ж німці до останнього свого покоління мають сплачувати свій борг євреям. Той, хто нищив єврейський народ, повинен нині оплатити його існування» (Еврейская газета. - №4). Чому б Україні також не поставити аналогічні, а то й більші вимоги перед Німеччиною і її прем'єркою? Чому б не згадати мільйони вбитих і винищених голодом українців, ті руйнування, які завдали німецько-фашистські вандали, окуповуючи і граблячи Україну? Навіть чорнозем наш вивозили до себе, не говорячи про фабрики і заводи, врожай і домашній скот. Кожний з нас, хто пережив війну з її втратами (у мене загинули батько, дядько, дід і рідний брат), хто, як діти війни, мав «босоноге дитинство», можуть виставити свій рахунок цій українофобській прем'єрці, бо ж її ставлення до України дійсно фіксується через «пост-». Біда лише в тому, що ми надто забудькуваті й вибачливі. А тут, при такому ворожому ставленні до нас, не треба діяти за християнським принципом «якщо тебе вдарили по одній щоці...». (А.Колодний)

Впливове єврейське лоббі в органах влади США визначає їх ставлення до інших релігій. Держдепартамент країни вважає, що за останні 10-15 років у всьому світі помітно посилився антисемітизм (навіть на державному рівні). Посольства США, які постають захисниками єврейства у всьому світі, відзначають почастішання нападів на євреїв, їхню власність, інститути та релігійні об'єкти. Експерти з Держдепартаменту США, не з'ясовуючи причини поширення явища, зазначають, що нині «антисемітизм є не просто фактом історії, а й поточною подією. Відмінна риса сучасного антисемітизму – це критика сіонізму чи політики Ізраїлю, що,

навмисне чи ні, пропагує упередженість щодо всіх євреїв – шляхом демонізації Ізраїлю та ізраїльтян і приписування очевидних прорахунків уряду єврейському характеру» (День. - №50).

Вважають, що США є найбільш релігійною країною. Проте це спростував наслідками своїх досліджень найбільший в Америці Центр громадської думки Pew Research Center. В США нині 51% протестантів і 24% католиків.

В англійській столиці злочинів на грунті релігійної ненависті побільшало. Майже половина лондонських священиків за останні 12 місяців постраждали від нападів на них. Організація National Churhwatch, яка опікується безпекою духовенства, радить клірикам не носити за межами храмів комірці – характерний елемент вбрання священиків. В березні потрапив до лондонської лікарні канонік храму св. Георгія, колишній член синоду Церкви Англії 57-літній Майкл Ейнворт, що живе в лондонському районі Степні. Хулігани не тільки били з незрозумілих причин каноніка, а й ображали при цьому його релігійні почуття. «Все було в крові. Люди не можуть отямитися від жаху, - розповідає свідок-парафіянин. – Наш канонік - така мила людина, він стільки зробив доброго для вірних». При цьому хулігани кричали: «Тут вам не місце, тут не повинно бути церкви, тут повинна стояти мечеть». Вікна у храмі б'ють щомісячно 2-3 рази. Кидають через вибиті вікна каміння на парафіян. Місцева молодь ненавидить християнство і християн. Віруючі свідчать: «Там, де християни стикаються з мусульманами, відбуваються напади на християн. Ви ніколи не почуєте, щоб трапилося навпаки».

На президентських виборах в Парагваї переміг колишній католицький єпископ 56-річний Фернандо Луго. Він набрав 39,2% голосів, потіснивши кандидата правлячої протягом 31 року партії «Колорадо». Луго служив церкві понад 30 років. В 1994 році висвячений в єпископи. Оскільки згідно з парагвайським законодавством духовна особа не має права займатися політикою, то в 2006 році він відмовився від сану й пішов у політику, щоб служити народу своєї країни, 43% якого живе за межею бідності. Луго підтримує проведення земельної реформи, обіцяє долати безробіття, захисти бідних фермерів.

Храм Господній у Віфлеємі ніяк не можуть поділити між собою шість християнських церков – греко-православна, католицька, вірменська, коптська, сирійська та ефіопська. Кожна з них на його території має свою ділянку і час, коли може проводити моління. Особливо агресивною виявилася тут вірменська спільнота. Як в недавні дні у вербну неділю, так і в минулому році перед Різдвом вона мала сутичку з грецькою громадою. В 2002 році із-за стільця побилися ефіопи і копти. Під час сутичок задіюються віники, швабра, каміння, стільці та ін. Приходиться втручатися поліції, щоб примиряти «християн».

В часи Саддама Хусейна в Іраці християни перебували в безпеці й відчували захист держави. Після завоювання країни США все змінилося. З мільйону християн лишилося десь 550 тисяч. Хто може, той тікає з країни, бо ж тепер тут їх називають «хрестоносцями» й асоціюють з інтервентами-завойовниками. Терор проти християн ведуть як суніти, так і шиїти. Було викрадено халдо-католицького архієпископа Іраку Павла Фараджа Рахо. Пошуки владики нічого не дали. Викрадачі не зреагували навіть на прохання Папи Римського виявити розуміння і людяність й звільнити ієрарха. Тіло його знайшли за підказкою викрадачів в Мосулі. Рахо – останній у довгому ланцюгу християнських достойників, яких було вбито в Іраку після початку інтервенції США в цю країну.

Конституційний суд Туреччини розглядає питання про розпуск правлячої в країні Партії справедливості і розвитку. До неї суд вже забороняв діяльність Партії благоденства і Партії добробуту за використання ними релігії з метою вирішення політичних завдань. Нині генпрокуратура країни прагне довести, що лідери ПСР прагнуть нав'язати світській Туреччині режим шаріату. Прокурор вимагає не лише розпуску партії, а й заборони на політичну діяльність її лідеру – прем'єр-міністру Таїпу Ердогану на 5 років. Правда, Ердоган заперечує те, що його партія прагне перетворити Туреччину в теократичну країну. При цьому він боїться військових, які вже неодноразово заявляли, що вони за світськість держави.

Російська влада підтримує зближення Росії й України по церковній лінії. Про це заявив В.Путін під час зустрічі з Патріархом Олексієм ІІ. «Те, що в Україні будуть святкувати 1020-річчя Хрещення русі – це хорошо. Це зайвий привід згадати про наші спільні духовні корені»,- заявив він. Патріарх має намір очолити делегацію РПЦ на святкування ювілею, познайомитися з тими змінами, які відбулися в Україні за останні 20 років. «З 1997 року я в Україні не був, не запрошували».

Відома актриса Бріджит Бардо постійно виявляє відкрито свою антимусульманську зорієнтованість. В 2004 році її книга «Крик душі», в якій йшла мова про ісламізацію католицької Франції, викликала гнів серед мусульман. Бордо заявляла: «Допускаючи мусульман в нашу країну, ми ображаємо вікові традиції наших предків». Актриса була звинувачена у розпалювання міжконфесійних конфліктів і оштрафована на 5 тис. євро. І ось тепер Бордо виступила проти міжетнічних шлюбів, транссексуалів і гомосексуалістів, засудила тих, хто не підтримує карикатури на пророка Мухаммеда.

Враховуючи **зростання фактів пограбування храмів, викрадення з них ікон і предметів культу,** керівництво УВС Костромської губернії Росії упрощує процедуру отримання ліцензії священиками на вогнепальну зброю. Лише в 2007 році на Костромщині було пограбовано 49 храмів на суму 3 млн рублів. Нині в розшуку біля 3 тисяч ікон. Лише в половині випадків вдалося знайти злодіїв. До ініціативи УВС Церква поставилася неоднозначно. Деякі священики не проти мати зброю, бо на міліцію вони вже не сподіються. Настоятель Христовоздвиженського храму отець Ферапонт каже: «Історія християнства знає багато випадків, коли ченці обороняли свої монастирі зі зброєю в руках. Добро має бути з кулаками». Йому опонує інший отець - Андрій: «Священик зі зброєю – не священик. Пістолет тут не допоможе, адже на церкви нападають не звичайні грабіжники з вулиці, а організовані банди, які приїжджають на джипах і з автоматами. Тут міліція нічого не може вдіяти, не те що священик». Для боротьби зі злодіями церкви обладнали сигналізацією. Але це нічого не дало, бо поки та міліція приїде, то злодії свою справу встигають зробити. Тому найцінніші ікони звезли із храмів до єпархіального музею.

КАТОЛИЦИЗМ

В найновішому щорічному довіднику Святого Престолу «Annuario Pontificio» **офіційно визнано той факт, що** 1 млрд 130 млн **католик**ів, які становлять 17,4% населення планети, **поступилися** 1 млрд 322 млн **мусульман**, які становлять 19,2% планетян. Майже половина католиків (49,8%) проживає на американському

континенті. Більшає священиків і семінаристів передусім в Африці, Азії та на американському континенті. В 2007 році висвячено 169 нових єпископів. Католицькі експерти основним джерелом поповнення мусульман вважають їх сім'ї. В католиків вони невеликі і народжуваність серед них постійно зменшується. Французький знаток ісламу Жан Коро зауважує, що сьогодні іслам приваблює європейську молодь відсутністю складних і довготривалих обрядів. Ця релігія імпонує їй своєю доступністю і простотою. Молодих приваблює і мусульманський стиль життя, бо ж водночас із покірністю перед Аллахом Коран закликає до активного життя. Нині світ навколо нас неминуче приводить кожного до необхідності усвідомлення свого місця в ньому, а тому люди часто шукають інших орієнтирів, ніж християнські. Отець Вальдемар з польської організації «Поміч костелу в потребі» зазначає, що католицька віра дає людині надійний орієнтир в житті. Як сказав Папа Іван Павло II, зло сучасного світу полягає «не стільки в запереченні Бога», скільки в спокусі «жити так, начебто Його взагалі не існує» (Експрес.- 3-10 квітня).

Майже місяць **бомжі окуповують головний католицький собор міста Неаполя** на площі Меркато. Спочатку храм захопило 150 бездомних, потім до них приєдналися інші. В храмі перебуває нині біля 400 осіб. Вони встановили у вівтарі електроплитки, готують на них спагеті, заварюють каву. Хоч місцева курія католицької церкви й виявляє ознаки все більшого обурення фактом захоплення, але не наважується вигнати безпритульних із собору, бо боїться громадського осуду. Єпископ Неаполя кардинал Кресченціо Сепе назвав поведінку осіб, які окупували храм і обезчещують його, «профанацією». Окупантами храму невдоволені й віруючі міста. «Самосели» тим часом вимагають від влади надати їм комунальні квартири і погрожують, що залишать храм лише тоді, коли буде розв'язана їх житлова проблема.

Видрукувано 703-сторінковий документ «Примусова праця і католицька церква 1939-1945 рр.», що засвідчує факт використання у фашистській Німеччині на різних роботах католиками майже 6 тисяч громадян із Радянського Союзу. 1075 військовополоненних і 4829 цивільних, завезених в Німеччину осіб трудилися в майже 800 католицьких установах – в лікарнях, помешканнях католиків і в монастирських садах.

Враховуючи різні аморальні збочення і в середовищі священиків, небажання віруючих йти на сповідь до них (як сказав Сковорода, чи може грішний гріхи грішному відпускати), **Ватикан вирішив запровадити обов'язковість сповідання** самих священиків, ввести спеціальні курси й тренінги, щоб поліпшити зв'язок священика з вірянами. Єпископ Дж. Джіротті, який очолює Апостольський пенітенціарний трибунал, відзначив, що нині таїнство сповіді «переживає серйозні труднощі».Згідно з дослідженнями Ватикану, 30% італійських католиків вважають непотрібною присутність священика під час сповіді, 10% наголошують, що посередник заважає прямому діалогу з Богом, а 20% не бажають говорити про свої гріхи із сторонньою людиною. Інтенсивні курси зі сповіді для священиків покликані «зробити священиків ближчими до парафіян. Він повинен краще розуміти, що людина переживає у даний момент і що вже пережила».

Перебуваючи в США і відповідаючи на чергову хвилю звинувачень отців-католиків у розбещенні дітей, Папа Бенедикт XVI сказав: «Мені тяжко усвідомити те, як священики, які покликані лікувати душевні рани і нести любов Бога до дітей, могли зрадити цю справу. Ми сповнені сорому і зробимо все, щоб подібне не повторилося в наступному». Перед месою на стадіоні, яка зібрала 46 тисяч католиків, Папа провів незаплановану зустріч із тими, хто постраждав від насильників у сутанах. З кожною жертвою сексуального насилля Понтифік зустрічався і мав бесіду окремо в каплиці посольства Ватикану в Вашингтоні. Один із зґвалтованих в дитячому віці сказав Папі: «Всередині католицької Церкви росте ракова пухлина».

Перебуваючи у США, Бенедикт XVI мав зустріч із представниками різних Церков і віросповідань. Зустріч проходила в культурному центрі імені Івана Павла II. Правда, на зустріч на знак протесту проти неодноразово висловлених Папою негативних думок щодо ісламу відмовилися прийти представники мусульманських спільнот. Не були на зустрічі також представники сикхів, бо ж їм не дозволили бути на зустрічі з їх традиційними ритуальними кинджалами.

Бенедикт XVI 15 квітня на шість днів прилетів до США. Вперше для зустрічі високоповажного гостя із зарубіжжя в аеропорт прибув сам Президент США Дж. Буш з дружиною і двома дочками. Під час зустрічі Папи біля Білого дому на честь нього прозвучав (і також вперше) салют із 21 гармати. Проте на урочистому обіді на його честь сам Понтифік не зміг бути присутнім, бо ж в цей час він служив месу, на якій був присутній весь єпископат Америки. Нині в країні проживає десь 65 млн католиків. Папі сподобалося те, що в США, де живуть представники багатьох національностей і віросповідань, немає державної релігії. Ця модель, на його думку, більше відповідала б нинішній Європі. Бенедикт був шокований тими чисельними скандалами, які в Америці пов'язані із сексуальним насиллям з боку священиків, за що Церкві прийшлося виплатити більше 2-х мільярдів компенсацій. Саме педофіли, на думку Понтифіка, руйнують віру в Бога, спонукають відвертатися від релігії або ж змінювати віросповідання. Погляди Папи і Президента США єднає негатив щодо абортів, одностатевих шлюбів, клонування і вирощування стволових клітин. Проте лише Папа засуджує смертельне покарання, війну в Іраці.

В Німеччині наявна гостра нестача католицьких душпастирів. Щоб якось підтримати Німецьку Католицьку Церкву, яка дала світові нинішнього Папу Римського, держава змушена вдаватися до комерційних заохочень. Допомогу священнослужителями Німеччині надає Польща. Та й не тільки Німеччині, а й Англії, Ірландії, Україні... «Сьогодні в Європі склалася ситуація, коли старі священики йдуть на пенсію, а заміни їм немає, - говорить генеральний вікарій в польській діаспорі Збігнев Ракей. – Тому ми часто отримуємо листи від церковного керівництва чи просто парафіян із проханням скерувати до них нового священнослужителя. То ж, відповідно для членів нашого ордену відкриваються нові можливості, і безробіття нам наразі не загрожує». На проблемі наголосив і папа Бенедикт XVI: «Мораль та етика занепали, це призвело до того, що Католицька Церква, залишаючись молодою в душі, більше не приваблює німецьке юнацтво. Молоді католики повинні повернути до Бога європейців, які від нього відвертаються». Серед основних причин означеного явища називають целібат, зменшення прихильників католицизму взагалі, нестачу грошей для утримання церкви (Експрес. – 27 березня – 3 квітня).

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Гоніння на протестантів в різних країнах світу наростають. Так, в Узбекистані баптистський проповідник був оштрафований на суму, яка дорівнює 9-ти середнім щомісячним зарплатам. А в передмісті Ташкенту пастор п'ятидесятників К.Мусаханов мав штраф в розмірі двох місячних середніх зарплат. Пресвітеріанська церква Ташкенту взагалі із-за переслідувань припинила свою діяльність. Їй інкримінують «релігійну пропаганду». В Дагестані у місті Каспійську здійснено підпал храму Церкви Повного Євангелія. В Азербайджані ув'язнений баптистський пастор Заур Балаєв. В Одесі здійснено міліцейський рейд в Християнський університет. В Казахстані судять Церкву «Благодать». В Білорусі, в Мінську, без належного обґрунтування вимагають у євангельського пастора знести свій власний будинок. Перелік цей можна продовжити.

Практика звернення Свідків Єгови до Європейського суду дає позитивні наслідки для конфесії, насамперед там, де прагнуть обмежити свободу їх релігійної діяльності. Зокрема, Європейський суд з прав людини одноголосно ухвалив, що своїми діями міліція і голова Комісії з прав людини К.Горіна порушили право на релігійну свободу громадян, коли зірвали законну християнську зустріч 150 глухих Свідків Єгови в Челябінську. Виносячи рішення на користь Свідків Єгови, Суд підтвердив два важливих принципи, дотримання яких взяла на себе Російська Федерація: право на свободу релігії і заборону на дискримінацію в Росії. Суд визнав, що дії голови Комісії з прав людини і співробітників міліції були протизаконні. Суд ухвалив, що позивачам, а також всім заявникам, має бути виплачена сума в 30 тис. євро як компенсація моральної зневаги до них і 60,5 тис. - як компенсація судових видатків. І це не перше таке покарання Європейським судом тих, хто тією чи іншою мірою порушує право конфесій на свободу діяльності. Болгарам прийшлося виплачувати значно більші штрафи.

Духовний глава Англіканської Церкви архієпископ Кентеберійський Роуен Вільямс назвав Вашингтон і Лондон винуватцями нинішніх бід християн Близького Сходу, створення все більшого ризику для буття тут християнського населення. Торкаючись питання зростання ісламського екстремізму, Вільямс зазначає, що саме внаслідок зовнішньої політики Заходу близькосхідні християнські громади все більше і частіше постають як «іноземна і агресивна присутність». Звідси – всі страждання християн регіону.

Вестмінстерський собор в Лондоні через декілька років можуть закрити. Три з чотирьох його куполів потребують негайної реконструкції, а також ремонту ті цегляні арки, які їх підтримують. Храм відкрили завчасно, у недобудованому вигляді ще в 1903 році. Потребує реконструкції вся внутрішня комунікація будівлі. То ж англікани столиці скоро лишаться без своєї святині. Якщо її не відремонтують, то вона швидко завалиться.

Перша об'єднана методистська церква міста Сіднея (штат Огайо) виступила з ідеєю проводити богослужіння прямо в приміщеннях барів. За закликом преподобного Кріса Хекамана «Церкви кантрі-рока» на перше таке богослужіння прийшло біля ста вірних. Воно всім сподобалося. Вирішили збиратися на такі богослужіння щотижня. У своїй проповіді Хекаман відзначив, що спроби утриматися на механічному бику, встановленому в барі – це не що інше, як аналогія із сучасним життям.

ПРАВОСЛАВ'Я

Не дочекалися кінця світу й померли в печері дві сектантки-затворниці в селі Нікольське на Пензенщині. Про це повідомив їх ватажок Сергій Недогон. Якщо одна із них померла із-за ракового захворювання, то друга, громадянка Білорусі, від строгого дотримання посту – без їжі і води. Відтак на кінець квітня в печері залишалося ще 9 осіб. Характерно, що сам глава секти Петро Кузнєцов в підземеллі не був. Кримінальну справу на нього завести не можна, бо ж він, як свідчить медекспертиза, є психічно ненормальним.

Один із відомих російських правозахисників православ'я **Кирило Фролов вважає, що «велике майбутнє нашої країни (це б то Росії – РП) немислиме без нової колонізації її власних територій».** Він вітає просування духовенства РПЦ в межі Антарктики. Божественна літургія на Північному полюсі – це ще одне «торжество Православ'я, ще одне свідчення всесвітнього характеру нашої віри. Літургія на полюсі – це результат нової симфонії, найтіснішої взаємодії Церкви й держави».

Московський Патріархат утверджує хресними ходами до 1020-річчя хрещення Київської Русі свою канонічну територію. До Москви крокують з різних кінців країн СНД вісім хресних ходів, що символізує Віфлеємську зірку. Розпочалися хресні ходи із Владивостока і Калінінграда. Рушив хресний хід і від Херсонеса, що в Севастополі. Останню точку вибрали не випадково, адже саму тут прийняв хрещення князь Володимир. Хоч Москва не має ніякого відношення до події хрещення 988 року, але бачимо, як по-фашистському вона її монополізує, викрадає в киян, видає за свою, проголошуючи при цьому, подібно світській владі Росії, Україну своєю канонічною територією. Яке відношення має Москва до хрещення 988 року? Її ж ще не було на карті світу, коли це хрещення відбулося. Оскільки християнство з Києва пішло на російські терени, то право оголосити їх своєю канонічною територією мала б Церква Київського Патріархату. А чому б і ні? Дивним є те, що Московський Патріархат з великим бажанням відзначає 1020-річчя, бо ж це дає йому можливість вкрасти для себе українську історію, а не 560-річчя (1448 рік) постання Московської митрополії, бо ж воно було неканонічним й тоді Москва не має права включати до своєї історії 1020-річчя хрещення Київської Русі і розглядати Україну як свою канонічну територію. Тут скоріше слід говорити про духовну колонізацію Москвою українських теренів (А.Колодний)

Відомий священик і правозахисник Гліб Якунін вважає, що в Росії відбулося відновлення візантійської моделі православ'я, яка існувала до 1917 року, коли церква була фактично частиною державного організма. Скориставшись тим, що на момент розпаду СРСР всі інші Церкви виявилися дуже маленькими, непідготовленими до активного суспільного життя, Московська Патріархія одержала офіційну і неофіційну допомогу від держави й олігархів для свого утвердження і розбудови. Нині вона прагне «залізти в кожну щілинку держави». В Росії стався процес не внутрішнього, а зовнішнього духовного відродження.

Адміністрація президента Польщі Качинського зневажає православних. Під час перебування там В.Ющенка представник Секретаріату Президента не назвав серед переліку запрошених православних єпископів Польської Автокефальної

Церкви. Коли йому зауважили на це, то він лише мимохіть сказав, що є ще й представники від православних. На знак протесту єпископи Абель і Єжі разом із православними священиками демонстративно залишили зал прийомів.

Московський Патріархат роздмухує і підтримує сепаратистські рухи на території Грузії. Так, керуючий Сухумо-Абхазької єпархії освятив відкрите в столиці невизнаної республіки Абхазії Сухумі посольство другої невизнаної республіки – Південної Осетії.

Пензенські православні сектанти виходять із добровільного затворництва в келіях. Спонукає їх до цього постійне підтоплення печер талими водами. На світло вийшло 14 осіб. Серед них – двоє дітей, які є доньками одного із активних підземників Віталія Недогода. Всі вони категорично відмовилися від будь-якої медичної допомоги. Віталій віддав міліціонерам три мисливські рушниці. Вийшовши з підземелля, сектанти вирішити продовжити свій затвор на поверхні. На автобусі їх відвезли до хати Недогода. Протоієрей Володимир Вигилянський так пояснює появу пензенських сектантів: «Віруючий церковний народ не надто освічений, а інколи просто є невігласом у вірі. Відсутністю фундаментальних знань про православ'я користуються люди із різними відхиленнями – як у віруваннях, так і в особистості. Будь-яка харизматична фігура може помітно вплинути на такого ґатунку аудиторію. Так, як правило, діють і сектанти, і різного роду проповідники містичного й магічного толку. Виявляється, що і всередині православ'я є подібні процеси – монастирі й окремі парафії живуть апокаліптичними уявленнями. А нові паспорти, штрих-коди, ІНН, прививки – все збирається в корзину як ознаки приходу Антихриста. В даному випадку ми маємо справу не стільки із сектантами, як з православним ухилом...Не можна допускати, щоб у нас священики були неосвічені. Щоб в монахи постригали без якихось духовних випробувань... Лише людина, яка розкрила свою молитовну сутність, може приймати схиму і молитися за весь світ. А схимонах Максим (Петро Кузнєцов – організатор пензенського затворництва – РП) – ну що то за схимник, який бродить по всьому світу». На середину квітня в печері залишалося ще 11 осіб дорослих і двоє дітей. Одному малюкові рік і вісім місяців. Обвал їм не загрожує, оскільки стелю в їх земляному помешканні тримають корені дерева. До сектантів силу не використовують, бо вони загрожують тоді покінчити життя самогубством. Кінець світу затворники очікують в середині травня. Себе вони називають «представниками справжньої православної російської церкви». Проти лідера секти Петра Кузнєцова порушено кримінальну справу. Його звинувачують у розпалюванні ненависті й ворожнечі за релігійними ознаками. В листопаді 2007 року до підземних печер села Нікольське спустилося 35 осіб. Двоє з них умерло в підземеллі.

Учасники Клубу православних меценатів Росії вирішили забудувати країну пересувними храмами. В такий спосіб вони боротимуться із нестачею культових споруд не тільки в різних містах РФ, а й навіть в Москві. Пересувний храм – це конструкція, яку можна легко скласти й розкласти. Для цієї споруди не потрібний фундамент. Саму конструкцію будують із клеєного брусу. Для його розміщення не потрібно величезної кількості документів, а лише дозвіл на малу архітектурну споруду. На зведення конструкції потрібно всього 24 години. Храм цей набагато дешевший стаціонарного - десь 2 млн росрублів (приблизно 450 тис. грн.). Площа його 80 кв. метрів, висота -18 метрів. В такий спосіб Клуб православних меценатів

прагне зробити християнство доступнішим. Храми будуватимуться не тільки в Росії, а й в Україні і Білорусі. Згідно планів Центру, по всій Росії буде збудовано від 10 до 100 тис. церков. Храм буде стояти до того часу, доки не збудують цегляний.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

На території Китаю знаходиться Сіндзян-Уйгурський автономний район, корінне населення якого - уйгури - сповідують іслам. Це єдина в Китаї територія поширення мусульманської релігії. В 1933-1949 році на території району існувала соціалістична держава Східний Туркестан. Після захоплення Китаєм цієї країни тут проводиться агресивна політика асиміляції. Повстання уйгурів 1997 року китайська влада розцінила як вияв ісламського тероризму. В березні ц.р. китайська поліція відрапортувала про знищення двох угрупувань терористів на території Сіндзяну. Поширилася версія, що нібито 35 терористів-мусульман мали намір влаштувати «новий Мюнхен» - взяти в заручники спортсменів на Олімпіаді в Пекіні. Влада Китаю заявляє, що нібито до терактів на Олімпіаді закликав лідер ісламістського руху за звільнення Східного Туркестану.

«Іслам –це частина німецького суспільства»,- заявив міністр внутрішніх справ ФРН В. Шойбле. В Берліні відбулася ІІІ-тя німецька ісламська конференція, на якій йшла мова про поглиблення інтеграції мусульман, які мешкають в ФРН, в німецьке суспільство, розвиток діалогу між федеральним урядом і мусульманською громадою Німеччини. Говорилося про запровадження уроків з ісламу і вивчення Корану як офіційного предмету в німецьких школах. При цьому викладання цього предмету має вестися німецькою мовою і під контролем німецької держави. Вчителі ісламу мають готуватися разом німецькими держструктурами та ісламською громадою.

На одному із кладовищ Парижа невідомі зганьбили мусульманські поховання загиблих ще в роки Першої світової війни. На один із надгробків вандали повісили голову свині, 148 надгробків розмалювали свастиками й гаслами, які ображають мусульман.

Вже сьогодні третина мешканців Євростолиці – Брюсселя є мусульманами. Експерти підрахували, що якщо темпи зростання прихильників ісламу тут не зменшаться, то через 20 років Брюссель може стати мусульманським осередком всієї Європи. До такого висновку зокрема прийшов соціолог католицького університету міста Люмен Олів'є Серві. Основними чинниками, які впливають на приріст ісламського населення є міграція та народжуваність. Мусульманські сім'ї переважно багатодітні. Проте сьогодні іслам приймає і корінне населення Бельгії, Франції та Великобританії. Ще одне. Раніше переселенці із арабського світу до країн Європи не ідентифікували себе з ісламом. Нині вони повертаються до своїх релігійних традицій. Уже понад 75% таких вважають себе людьми віруючими. Як зауважує фламанська дослідниця Гінд Фраїгі, «річ в тому, що мусульманська молодь стає помітно радикальнішою. Вона схильна заперечувати західні цінності, що незабаром може обернутися соціальним конфліктом. Ще більше насторожує те, що прихильники ісламу прагнуть об'єднуватися в різноманітні організації, які не лише захищають свої права та свободи. Цілі околиці міст стають зовсім не такими, якими вони були ще кілька літ тому. Наприклад, у Брюсселі є квартали,

зайшовши в які, важко уявити, що ти в Бельгії». Проблемою є безробіття серед мусульман із-за постійного притоку їх. Половина тих, хто є в пошуку роботи у Брюсселі, становлять мусульмани. А це понад 10% всього населення столиці. «Нині в Західній Європі мусульманська релігія має «мирний» та «сімейний» характер,- наголошує соціолог О.Серві, - але ситуація може змінитися. Тому не треба відкидати соціальних вибухів» (Експрес. – 27 березня-3 квітня).

Мусульманський світ дещо стурбований. Один із найавторитетніших їх релігійних діячів **Юсуф Кардаві своїм указом дозволив вживання напоїв**, які мають незначні дози алкоголю. «Немає заборони на вживання напоїв, що мають незначну дозу спирту, який утворюється природно шляхом бродіння», - заявив шейх катарській газеті «Аль-Шарк». Опоненти Кардаві звинуватили його в тому, що своїми висловлюваннями він вносить плутанину у свідомість простих віруючих, бо ж мусульманські настанови забороняють правовірним вживати навіть мінімальні дози алкоголю.

Переклад Корану російською мовою В.М.Пороховою визнаний найавторитетнішим у світі ісламу науковим центром – академією «Аль-Азхар». Тут сім років він вивчався й зрештою був канонізований. Відповідаючи на питання, хто має право братися за роботу перекладача, Валерія Михайлівна відповіла: «Насамперед, перекладом Корану має займатися лише мусульманин. Недопустимо, щоб перекладач сповідував іншу релігію, оскільки на підсвідомому рівні йому буде надто тяжко протистояти спокусі привнести в переклад своє бачення предмету. Далі: він повинен мати надто високий загальноосвітній і культурний рівень. Обов'язково має бути професійний досвід роботи з мовами. І він неодмінно повинен мати добротний генетичний фон: якщо це «из грязи в князи», то хай він має хоч п'ять дипломів, він не перекладе жодної сури, бо ж у нього немає на антропологічному рівні так званої культури духу, поняття честі і т.п. (Дуслык. - №4).

Терористична мережа «Аль-Каїди» почала підготовку воїнів білої раси, яких не запідозрять в злих намірах співробітники митних та оборонних відомств. Це визнав директор американського ЦРУ Майкл Гайден. Вони можуть спокійно перетинати кордони всіх держав світу й зазіхати на безпеку громадян, навіть у США. Нині на кордоні Пакистану й Афганістану триває значна підготовка таких бойовиків. Сьогодні «Аль-Каїдою» керує вже не Бен Ладен, який переховується десь у зазначеному регіоні. Кількість європейських бійців-терористів може збільшитися. США вдалося налагодити Пакистан на співпрацю у протистоянні глобальній загрозі тероризму XXI століття.

ІУДАЇЗМ

Зарубіжні спостерігачі відзначають наростання антисемітизму в Європі. За даними соціологів, навіть в Німеччині, яка покаялася словами свого прем'єра за Голокост, юдофобією заражений надто високий відсоток молоді. 20% нового покоління молоді заявили, що євреї не повинні в їх країні мати такі ж права, як представники інших національностей (Еврейский обозреватель. – Березень).

Щоб дати можливість євреям Ізраїлю спокійно святкувати Пейсах, **міністр оборони країни Ехуд Барак дав розпорядження повністю заблокувати Західний берег Йордану** та сектор Газа. В найвищій мірі боєготовності знаходилися сили

безпеки. «Режим «закритих територій» діяв протягом тижня. Такий захід введено із боязні терактів, можливість яких в дні Пейсах традиційно завжди надто висока.

Професор Тель-Авівського університету, історик Шломо Занд твердить, що не існує такої нації як євреї, а вигнання євреїв з історичної батьківщини – це міф, створений для виправдання створення держави Ізраїль. Занд вважає, що римляни в принципі не зверталися до вигнання завойованих ними народів, а з приходом арабів переважна більшість іудеїв прийняла іслам й асимілювалася у суспільство. Занд не заперечує міграцію євреїв у Вавілон, але при цьому твердить, що вона була добровільною. Наявність громад, що сповідують іудаїзм на всіх континентах, наштовхнуло історика на думку, що більша частина загальноприйнятих істин про історію єврейського народу є вигадкою основоположників сіонізму, які придумали ряд догм, що близькі до расистських тез. Ізраїль має відмовитися, наголошує Занда, від формули «Єврейська демократична держава» і стати державою для всіх (Обзор. – 5 березня).

БУДДИЗМ

Далай-лама спростував звинувачення його владою Китаю у розпалюванні сепаратистських настроїв. «Проведіть розслідування у моєму офісі..., перевірте мій пульс», - сказав він, звертаючись до Пекіна. Водночас Далай-лама пригрозив, що якщо ситуація повністю вийде з-під контролю, то єдиний вихід для мене – повністю йти у відставку». Проте прем'єр КНР Вень Цзябао заявив: «Достовірний факт полягає в тому, що цей інцидент був запланований, розроблений і організований клікою Далая».

Президент Франції Ніколя Саркозі заявив, що він прибуде до Пекіна на відкриття Олімпійських ігор **лише за умови, що Китай почне переговори з лідером буддистів** Далай-ламою, стане на шлях поліпшення ситуації з правами людини в Тибеті. Із-за того, що китайці жорстоко розправилися з монахами-буддистами в Лхасі відмовилися їхати на Олімпіаду британський і польський прем'єр-міністри Г.Браун і Д.Туск, генеральний секретар ООН Пан Гі Мун. Хвиля протестів у світі проти свавілля Китаю в Тибеті спонукала комуністичний режим погодитися на прямі переговори з представниками Далай-лами. Але наскільки вони будуть результативними, те невідомо, бо ж сторони наполягають на своїх вимогах.

В Пакистані вибухнув новий скандал. В долині Сват, яка є головною туристичною перлиною країни, місцеві **мусульмани знову вчинили вандалізм** щодо семиметрової кам'яної статуї Будди, вік якої більше 1300 років. Вони просвердлили в статуї велику кількість різного розміру дірок, розбили обличчя релігійної святині буддистів. Скульптури долини Сват є частиною світової культурної спадщини, що охороняється ЮНЕСКО. Проте саме в цій частині Пакистану знаходиться багато медресе, де формують в учнів негатив щодо інших релігій і їх пам'яток. То ж і маємо те, що маємо.

Японські монахи найбільш шанованого в країні буддійського храму Дзенкодзі (Храм благосного світла») в Нагано **відмовилися приймати на своїй території естафету олімпійського вогню** і розпочати її просування по всій країні. В такий спосіб вони продемонстрували свою солідарність із одновірцями Тибету, де Китай виявляє жорстокість у боротьбі із прагненнями народу краю до унезалежнення. Японці вважають, що в храмі Дзенкодзі зберігається один із «ключів від раю».

Ченці монастиря вирішили, що прийняттям вогню вони пошкодять репутації храму як обителі миру й гармонії. В ньому до того ж зберігається ще й одна із найдревніших статуй Будди, привезена до Японії з материка.

В Тибеті утворено організацію «Конгрес тибетської молоді», яка ставить за мету своєї діяльності досягти повної незалежності від Китаю. На його основі створено «Рух за повстання», який влада Пекіна назвала «ядром угрупування Далай-лами». Конгрес оголосив про готовність перейти до тактики використання терористів-смертників, зокрема й на туристичних і спортивних об'єктах Китаю.

ІНДУЇЗМ

Багатоконфесійність Індії спричиняє величезну кількість свят в її релігійному житті. Але найбільше їх має політеїстичний індуїзм. Так, свято Дев'яти ночей Навратрі супроводжується танцями, гуляннями, а також спеціальними молитвами до богині Дурги, якій присвячені різні дійства. Макакр Сак ранті - свято весни коли онце бере курс на літо. Для індусів дуже великим таїнством цього дня є купання у священних водоймах чи річках, а насамперед в Сан гамі – місці, де зливаються три ріки – Ганг, Джамна і міфологічна й невидима Сарасваті. Цього року в триріччі побувало десь 7 млн індусів. Щороку індуїсти здійснюють обряд купання під 22 каплями в традиційних для цього місцях. Цього року такий обряд вони здійснювали 20 квітня. Вважається. Що обряд купання захищає людей від багатьох захворювань, зокрема від холери. Весною в Індії проводяться також фестивалі слонів. Цих тварин, які вважаються священними, спеціально прикрашають, вшановують вишуканими фруктами. Навколо слонів витанцьовують індуїсти у яскравих вбраннях.

В Індії до цього часу зберігся освячений індуїзмом кастовий поділ населення. Верховний суд країни затвердив план уряду щодо введення нових квот для представників нижчих каст в коледжах й університетах. Згідно цього плану, доля місць за представниками нижчих каст збільшується більше ніж удвоє і досягає майже 50%. Але тут же з'явилися петиції, які ставлять під сумнів законність документу суду.

Дівчинка Лалі Кумар, яка народилася в індійському селищі Саіні і яку вважають **втіленням слонового божества Ганаші,** щодня відвідується натовпом молільників. Вони приходять, щоб поклонитися дитині й попросити у неї благословення. Дитя має чотири ока, по два носи й роти, нормально дихає, чує і бачить. Батьки не дозволяють лікарям оглянути дівчинку, щоб виявити можливу патологію, зокрема мозкову. Їх більше влаштовує осипання їх монетами, до чого вдаються паломники.

В Непалі наступив кінець індуїстській монархії, що нараховувала 240 років. В 1996 році маоїстські повстанці розв'язали в країні кроваву громадянську війну з вимогою ліквідації монархії, проведення демократичних виборів. У 2001 році короля Бірендру вбив із автомата його власний син Діпендра. Нинішній король Г'янендра передав у 2006 році частину своїх повноважень парламенту. Вибори квітня привели до перемоги в 11 округах з 20 представників Комуністичної партії. Передбачають, що тепер комуністи ліквідують монархію.

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Видатною постаттю духовної історії Китаю є філософ Конфуцій. Він водночас постає і як засновник нової релігії, яка на його честь називається конфуціанством. 50 років в Китаї не вшановували свого велета думки. Відродження церемонії його вшанування відбулося в квітні цього року. Ритуальне дійство, присвячене мислителю, відбулося у храмі Конфуція в Куфу.

В джунглях Латинської Америки часто можна зустріти племена, які зберегли свої давні вірування. Зокрема, за 300 км від столиці Колумбії Богати живуть індіанці, які не зазнали на собі якихось впливів цивілізації. Серед них надто розвинуті різноманітні магічні вірування. Згідно їх вірувань, лише виконання певних магічних обрядів може допомогти їм у всіх життєвих ситуаціях, зокрема на полюванні. Індіанці вірять, що магічні розписування облич допомагають захистити дітей від злих духів. То ж всі діти в їх поселеннях бігають розмальованими.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Як свідчить часопис «Ліягона», **святі Церкви Ісуса Христа Святих остнніх днів «стали глибше розуміти й любити Ісуса Христа завдяки його незабутньому 15-му Пророку останніх днів Гордону Бітнеру Хінклі».** За роки свого служіння на посаді Президента він: був свідком зростання кількості членів Церкви від дещо більше 9 до 13 мільйонів осіб; освятив 63 храми, а також багато малих храмів, про початок будівництва яких оголосив у 1997 році; здійснив більше 90 поїздок за межі США і багато поїздок по країні, зустрічаючись зі святими останніх днів, здолав за час свого Президентства понад мільйон миль шляху; став свідком трансляції Генеральної конференції більше як на 80 мовах, видання часопису «Ліягона» на 51 мові й перекладі «Книги Мормона» 106 мовами; був куратором будівництва Конференц-центру і освятив його; зустрічався з багатьма главами держав і урядів різних країн; був творцем Постійного освітнього центру; написав декілька книг, які поширилися по всьому світу та ін. (Ліягона. - №4).

Виступаючи під час похорон Гордона Хінклі, новий Президент Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів **Томас Монсон зокрема згадав те, як жили в мирі і дружбі Гордон і Марджорі Хінклі.** «Ще в 2003 році, коли Марджорі ще була жива, він сказав: «Ми пройшли разом, взявшись за руки, всі ці шістдесят років, виявляючи взаємну любов і підтримку, вдячність і повагу. Вже не за горами той час, коли один із нас ступить по той бік занавісу. Я сподіваюся, що і другий невдовзі піде за ним. Я просто уявити не можу, що я буду робити без неї, навіть по той бік, і буду сподіватися, що й вона не буде знаходити собі місця без мене». Через шість місяців Марджорі померла. Гордон сумував за нею щодня, кожної хвилини. Як же вони радіють тепер своєму новому поєднанню!»

Харизматичні церкви в Америці кількісно постійно зростають. Харизматичні і п'ятидесятницькі церкви за минуле десятиліття зросли тут з 30% до 36% і нині складають приблизно 80 млн дорослого населення США. Одна із кожних чотирьох протестантських церков в Америці (тобто 23%) є харизматичною. Риси типової харизматичної громади майже такі ж, як і в євангельських

фундаменталістських або основних протестантських церков. 80% з них мають постійно оплачуваних пасторів, середній вік яких 52 роки. Щотижневе відвідування їх еквівалентне іншим протестантським церквам (82 дорослих на п'ятидесятницьких зібраннях в порівнянні з 85 у всіх інших протестантських церквах). Проте в нехаризматичних громадах більший річний бюджет (149 тис. дол.) в порівнянні з харизматично-п'ятидесятниками (136 тис. дол.). Якщо 70% нехаризматичних служителів мають семінарську освіту, то лише 49% харизматичних пасторів закінчили семінарію.

В штаті Техас протягом п'яти днів поліція звільняла від заточення в громаді Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів – **багатоженців понад 400 дітей**. Вони знаходилися в повній ізоляції на ранчо «Ельдорадо» біля Сан-Ентоні. Вивезено 183 жінки-наложниці, чоловіків не вивозять з метою слідства. Більшість із звільнених дівчаток вперше опинилися за стінами ранчо. Вони одягнуті у старомодні платтячка, ніколи не бачили телевізора, книг, не чули іншу музику, окрім записів промов засновника секти Уоррена Джеффса, який виявився до того ж господарем «Ельдорадо». Сам він вже півроку знаходиться у в'язниці штату Юта. У Джеффса було приблизно 70 жінок, коли в 2004 році один із його племінників подав на нього у суд за те, що був зґвалтований дядею. Визволені жінки і діти без бажання розповідають про своє життя на ранчо.

МІСТИКА

Щороку тисячі мешканців Єрусалима й прочани з різних країн стають свідками чудесної появи Благодатного вогню в храмі Гроба Господнього. Традиція викликання цього вогню практикується православними вже впродовж кількох століть. Рядом Православних Церков започатковано доставляти вогонь літаком у спеціальних контейнерах у свої країни з метою придання пасхальним богослужінням більшої святості. Це було під час Пасхи в цьому році і в Києві, коли Президент роздавав в соборі св.Софії вогонь з Єрусалиму, хоч це не його, як державного діяча,

функція, бо ж Церква відокремлена у нас від держави, а Ющенко - не священна особа. Московсько-Православна Церква України привозить вогонь сама і не вдається до послуг влади. Київська акція роздачі вогню не має бути формою парення Президента. Такий важливий акт не слід політизувати. Але російські «православні гебісти» - вихідці із лав КДБ, які після розпаду СРСР стали

запеклими апологетами православ'я як нової державної ідеології Росії і водночас близькими соратниками президента В.Путіна, спричинили скандал у християнському світі з приводу пасхального вогню. Відомий професор-теолог Московського Патріархату диякон Андрій Кураєв переповів журналістам нібито почуті ним слова патріарха Теофіла: «Навіть єрусалимський патріарх Теофіл говорить не про чудо, а про символ. Важко заперечувати те, що в цій справі задіяна звичайна запальничка». До речі, подібну думку висловлював ще в 1949 році відомий церковний історик Микола Успенський: «Вогонь на Гробі Господньому запалюється від схованої лампади, але він все ж є священним, оскільки походить із священного місця».

В Танзанії викрадають і вбивають негрів-альбіносів або світлошкірих негрів. Їх вважають тут прокляттям для родини, народженим лише від мцунгу – білого колонізатора. Народні цілителі вважають альбіносів дорогоцінним матеріалом для магічних ритуалів. Лише в 2007 році в Танзанії вбито 19 «білих» негрів. Хоч слідчі кажуть, що далеко більше. Президент країни Джакайя Кіквете вимушений був з цього приводу звернутися по телебаченню до нації. «Ці вбивства дикі та принизливі для нашого суспільства, - сказав він. – Я чув, що альбіносам відтинають кінцівки, язик і пальці. Із них роблять магічні настойки, які допомагають начебто розбагатіти». Із 39 млн населення країни 270 тис. альбіносів. Вони виділяються блідо-рожевою шкірою, білим волоссям і світлими очима. Раніше їх вбивали і продавали цілителям відразу після народження. «Білі» негри народжуються у чорних батьків із-за мутацій в генах.

Розпочалося нове коло суперечок між новосибірськими вченими і владою Республіки Алтай з приводу збереження давньої мумії, так званої «алтайської принцеси». Нагадаємо, що мумія, вік якої понад 2,5 тис. років, була знайдена ще в 1993 році експедицією Новосибірського філіалу АН Союзу в кургані скіфських часів на плато Укок. Знахідку спочатку відвезли до Москви, де в Інституті мавзолею В.І.Леніна її реставрували й піддали консервації. Звідти її перепровадили до Новосибірська. З того часу останній і Алтай спорять з приводу того, де реліквія має зберігатися. В Горно-Алтайську для унікального експоната в музеї за 271 млн рублів спорудили спеціальний саркофаг. Шамани наполягають на тому, що мумія - це не хтось інший, як принцеса Кадин – покровителька алтайців. Її ще називають Оче-Бале, що в перекладі з алтайського – Діва-воїн. Нині без дівчини-вершника на коні, яка уособлює собою Діву-воїна, в Алтайському краї не проходить жодне свято. Алтайський курултай оголосив Укок зоною спокою. Шамани вважають, що принцесу не треба зберігати для масового її огляду, а потрібно віддати землі.

Мову тілесних рухів людина освоїла до того, як стала говорити. Деякі фрагменти її збереглися й понині, до того ж у різних народів одні й ті ж жести пальцями мають свій зміст. Назвемо деякі з них, що пов'язані із традиційними віруваннями народів. Так прийняте в американців сидіння ноги на ногу в мусульманських країнах сприймуть як хамство, бо ж ви підошвою до того ходили будь-де, а відтак ваша ступня є нечистою частиною тіла. Якщо буддист Тибету сприйме твій висунутий язик як вираження спокою, то індуїст - як його звинувачення: «Ти – брехун!». В мусульманських країнах не можна нічого брати й віддавати лівою рукою, бо ж вона в ісламі – нечиста.

СВОБОДА СОВІСТІ

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (ІІІ)
Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р.

Преамбула

Беручи до уваги, що визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, та рівних і невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру в усьому світі; і

беручи до уваги, що зневажання й нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення світу, в якому люди матимуть свободу слова і переконань і будуть вільні від страху та нестатків, проголошено як високе прагнення людей; і… беручи до уваги, що *загальне* розуміння цих прав і свобод має величезне значення…

Генеральна Асамблея

проголошує цю загальну Декларацію прав людини як певний зразок, відповідати якому мають прагнути всі народи і всі держави, з тим, щоб кожна людина і кожна структура суспільства, постійно враховуючи положення цієї Декларації, прагнули шляхом проведення просвітницької та освітянської діяльності сприяти поважанню цих прав і свобод, а також забезпечити, шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів, їх загальне й ефективне визнання та дотримання…

Стаття 1. Усі люди народжуються вільними й рівними за своєю гідністю та правами. Вони наділені розумом і совістю та повинні діяти один стосовно одного в дусі братерства.

Стаття 2. Кожній людині належать всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігій, політичних або інших переконань, національного, соціального чи станового походження, майнового або іншого стану.

Стаття 18. Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії, це право включає свободу міняти свою релігію чи переконання та свободу сповідувати свою релігію чи переконання як одноосібно, так і разом з іншими, публічно або приватно в ученні, богослужінні та здійсненні релігійних і ритуальних обрядів.

Стаття 19. Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне вираження їх; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань і свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття 26. 2. Освіта повинна спрямовуватися на всебічний розвиток людської особистості й на поглиблення поваги до прав людини та її основних свобод. Освіта має сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між всіма народами, расовими і релігійними групами і повинне сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй з підтримки миру.

3. Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Стаття 29. *Кожна людина*, здійснюючи свої права і свободи, повинна зазнавати лише тих обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання й поваги прав і свобод інших та з метою задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

* * *

ПРОЕКТ

Закон України
Про внесення змін до Закону України
–Про свободу совісті та релігійні організації"

Верховна Рада України **постановляє**:

Внести зміни до Закону України –Про свободу совісті та релігійні організації" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 25, ст. 283; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 20, ст. 277, № 30, ст. 418; 1993 р., № 26, ст. 277; 1994 р., № 13, ст. 66; 1996 р., № 3, ст.11; 1997 р., № 8, ст. 62; 2003 р., № 10-11, ст. 87), виклавши його у такій редакції:

–ЗАКОН УКРАЇНИ
Про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації

Розділ І
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання Закону

1. Завданнями цього Закону є:

1) забезпечити відповідно до Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, інших міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, реалізацію кожним права на свободу совісті, світогляду та віросповідання, а також рівність кожного перед законом, незалежно від світогляду чи віросповідання;

2) визначити права та обов'язки держави і релігійних організацій у сфері свободи совісті, світогляду, віросповідання та релігійної діяльності;

3) сприяти толерантному ставленню та взаємоповазі між особами, які мають різний світогляд чи віросповідання, та між релігійними організаціями різних віросповідань;

4) запобігати виниканню конфліктів на ґрунті віросповідання чи світогляду;

5) остаточно подолати негативні наслідки державної політики войовничого атеїзму.

Стаття 2. Законодавство про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації

1. Законодавство про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації складається з Конституції України, Цивільного кодексу України, цього Закону та інших актів законодавства.

2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом та іншими актами законодавства України про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.

Стаття 3. Право на свободу совісті, світогляду та віросповідання

1. Кожен незалежно від місця перебування має право на свободу совісті, світогляду та віросповідання. Це право включає свободу мати або не мати, приймати та змінювати світогляд або релігію на свій вибір, а також свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати жодної, безперешкодно здійснювати одноособово чи спільно з іншими, публічно чи приватно релігійні обряди та церемонії, іншу релігійну діяльність,

відкрито виявляти та вільно поширювати свої переконання, а також навчати світогляду та/чи релігії інших осіб.

2. Свобода виявляти світогляд та сповідувати релігію може бути обмежена лише законом і лише в інтересах громадської безпеки для охорони публічного порядку, здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб, коли таке обмеження є необхідним у демократичному суспільстві.

3. Жоден світогляд чи релігія не можуть бути визнані обов'язковими. Не допускається примус при визначенні особою ставлення до світогляду та релігії, до сповідування або відмови від сповідування релігії, вияву своїх переконань чи відмови їх виявляти, до участі або неучасті у богослужіннях, релігійних обрядах і церемоніях, до навчання релігії.

4. Батьки, усиновлювачі, опікуни та піклувальники дитини мають право виховувати дитину відповідно до власного світогляду та релігійних переконань без заподіяння шкоди психічному чи фізичному здоров'ю дитини.

Релігійне виховання та навчання дітей відбувається лише за згодою їхніх батьків або осіб, які їх замінюють.

Релігійне виховання та навчання неповнолітніх осіб здійснюється лише за їхньою згодою. Вік, від якого і до якого особа визнається неповнолітньою, встановлюється Цивільним кодексом України.

5. Таємницю сповіді гарантовано законом. Ніхто не має права вимагати від священнослужителів надавати відомості, які вони одержали під час сповіді.

Стаття 4. Заборона дискримінації на підставі світогляду чи віросповідання

1. Кожен, незалежно від свого світогляду та віросповідання, є рівним перед законом. У документах, що посвідчують особу, ставлення до релігії не вказується.

2. Дискримінацію на підставі світогляду чи віросповідання заборонено.

3. Будь-яке розрізнення, виняток, обмеження чи надання переваг за ознакою світогляду чи віросповідання, окрім випадків, встановлених цим законом, так само як і розпалювання пов'язаних з цим ворожнечі, ненависті чи образа почуттів, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.

4. Релігійні організації та їхні представники не повинні у будь-якій формі проповідувати ворожнечу чи ненависть до будь-кого, хто має інший світогляд чи віросповідання.

5. Ніхто не може бути звільнений від виконання своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних чи інших переконань. У разі, коли виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, держава гарантує право таких громадян на проходження альтернативної (невійськової) служби в порядку, встановленому законом.

Стаття 5. Держава та релігійні організації

1. Відносини держави та релігійних організацій в Україні ґрунтуються на принципі взаємовідокремлення церкви (релігійних організацій) та держави.

2. Держава захищає права релігійних організацій, поважає та бере до уваги їхні традиції і внутрішні настанови, що не суперечать законодавству.

3. Держава не втручається у діяльність релігійних організацій, що здійснюється в межах закону.

4. Держава сприяє забезпеченню реалізації права на свободу совісті, світогляду та віросповідання військовослужбовців Збройних сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також особам, яких тримають під вартою та які відбувають покарання в установах пенітенціарної системи.

Порядок реалізації права на свободу світогляду та віросповідання військовослужбовцями Збройних сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також особами, яких тримають під вартою та які відбувають покарання в установах пенітенціарної системи, визначається відповідними центральними органами виконавчої влади.

5. Усі релігійні організації є рівними перед законом. Встановлення будь-яких переваг або обмежень однієї або кількох релігійних організацій щодо інших не допускається.

6. Релігійні організації мають право брати участь у суспільному житті, здійснювати господарську діяльність, поширювати свої погляди через засоби масової інформації та в інший спосіб нарівні з іншими непідприємницькими та неприбутковими організаціями.

7. Релігійні організації та фізичні особи, які мають право діяти та діють від їхнього імені, не фінансують діяльність політичних партій і виборчих блоків, не висувають кандидатів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування та не здійснюють передвиборну агітацію.

8. Політичним партіям (блокам), кандидатам на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидатам у депутати усіх рівнів, кандидатам на пост Президента України та особам, які діють від їхнього імені, заборонено залучати до передвиборної агітації релігійні організації та фізичних осіб, які мають право діяти та діють від імені релігійних організацій.

9. Священнослужителі, інші фізичні особи, які мають право діяти та діють від імені релігійних організацій, можуть брати участь у політичному житті, зокрема обирати та бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, нарівні з усіма громадянами з урахуванням положень цієї статті.

10. Релігійні організації зобов'язані дотримуватися вимог законодавства України.

Стаття 6. Освіта, наука та релігійні організації

1. Кожен має право на освіту в державних і комунальних навчальних закладах незалежно від світогляду та віросповідання. Незаконне обмеження права на освіту на підставі світогляду чи віросповідання заборонено.

2. Навчально-виховний процес у державних і комунальних навчальних закладах ґрунтується на засадах світоглядного плюралізму та позаконфесійності.

3. Не допускається обмеження на проведення наукових, в тому числі релігійних і релігієзнавчих, досліджень та поширення їхніх результатів за ознакою відповідності чи невідповідності будь-якій світоглядній чи віросповідній доктрині.

4. Викладання духовно-моральних дисциплін і дисциплін про релігію, що не супроводжуються релігійними обрядами та мають інформативний характер, може здійснюватися у державних і комунальних навчальних закладах факультативно.

5. Релігійні організації мають право відповідно до своїх внутрішніх настанов створювати для релігійної освіти дітей і дорослих релігійні навчальні заклади та групи з вивчення відповідного віровчення, а також проводити навчання в інших формах.

6. Педагогічні, науково-педагогічні та інші працівники навчальних закладів зобов'язані здійснювати навчально-виховний процес на засадах толерантності та поваги до кожного, незалежно від його світогляду чи віросповідання.

Розділ II
РЕЛІГІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Стаття 7. Релігійні організації

1. Релігійними організаціями в Україні визнаються об'єднання фізичних осіб без статусу юридичної особи та юридичні особи приватного права, утворені з метою спільного віросповідання та ведення релігійної діяльності.

Стаття 8. Організаційно-правові форми релігійних організацій

1. Релігійні організації можуть утворюватися у формі релігійних товариств, релігійних установ та релігійних об'єднань.

2. Релігійним товариством є добровільне об'єднання фізичних осіб, незалежно від того, набуває таке об'єднання статусу юридичної особи чи ні. Учасники релігійного товариства беруть безпосередню участь у його діяльності та управлінні товариством.

3. Релігійною установою є організація зі статусом юридичної особи, що утворена іншою релігійною організацією – юридичною особою для досягнення визначеної засновником мети.

4. Релігійним об'єднанням є об'єднання релігійних організацій, що утворюється відповідно до їхніх настанов і має статус юридичної особи.

5. Основи статусу релігійних організацій як юридичних осіб приватного права визначені Цивільним кодексом України. На них поширюються норми Цивільного кодексу України щодо непідприємницьких товариств та установ, якщо цим Законом не встановлено інше.

Стаття 9. Особливості правового статусу релігійного товариства

1. Релігійні товариства без статусу юридичної особи можуть здійснювати свою діяльність, не повідомляючи державні органи та органи місцевого самоврядування про своє заснування. Для резервування власного найменування вони можуть повідомити відомості про себе спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань чи його територіальним органам.

2. Релігійні товариства, що складаються з десяти і більше учасників з повною цивільною дієздатністю, мають право набути статус юридичної особи в порядку, визначеному цим Законом.

3. Релігійні товариства можуть самостійно визначати правила прийому до свого складу та виключення зі свого складу учасників і мають право вести реєстр учасників товариства. Учасник релігійного товариства має право в будь-який час вийти зі складу товариства.

4. Релігійні товариства самостійно визначають свою підлеглість у канонічних та організаційних питаннях релігійним об'єднанням, зареєстрованим в Україні, а також міжнародним та закордонним релігійним об'єднанням і релігійним центрам, мають право на вільний вихід із цієї підлеглості та на її зміну.

Стаття 10. Особливості правового статусу релігійної установи

1. Релігійні установи можуть утворюватися лише зі статусом юридичної особи.

2. Засновник має право формувати чи затверджувати керівні та інші органи релігійної установи в порядку, визначеному статутом установи.

3. Засновник визначає підлеглість релігійної установи у канонічних та організаційних питаннях релігійним об'єднанням, зареєстрованим в Україні, а також міжнародним та закордонним релігійним об'єднанням і релігійним центрам.

Стаття 11. Релігійні об'єднання

1. Релігійні об'єднання, як юридичні особи, діють з місцевим чи всеукраїнським статусом.

2. До місцевих релігійних об'єднань входять щонайменше дві релігійні організації (релігійні товариства та/чи релігійні установи), що мають статус юридичної особи.

3. До всеукраїнського релігійного об'єднання можуть входити релігійні організації (релігійні товариства, релігійні установи та місцеві релігійні об'єднання), що зареєстровані на території більшості адміністративно-територіальних одиниць України вищого рівня: областей України, Автономної республіки Крим, міст Києва і Севастополя.

4. Релігійні об'єднання самостійно визначають свою ієрархічну структуру відповідно до настанов свого віросповідання.

5. Релігійні об'єднання, зареєстровані в Україні, самостійно визначають свої відносини із міжнародними та закордонними релігійними та міжрелігійними об'єднаннями і центрами, зокрема мають право на канонічне та організаційне підпорядкування міжнародним та закордонним релігійним центрам, а також право входити до складу міжнародних релігійних і міжрелігійних об'єднань.

Стаття 12. Міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри

1. Міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри мають право засновувати на території України релігійні установи та свої представництва, що підлягають обов'язковій державній реєстрації в порядку, визначеному цим Законом.

2. Установи, що їх утворили міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри, діють в Україні зі статусом юридичної особи.

3. Представництва міжнародних та закордонних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів, діють в Україні без статусу юридичної особи.

Стаття 13. Правоздатність релігійних організацій

1. Релігійні організації набувають статусу юридичної особи з моменту їхньої державної реєстрації відповідно до цього Закону.

2. Релігійні організації, що набули статусу юридичної особи, мають правоздатність.

3. Релігійні організації набувають цивільних прав та обов'язків і здійснюють їх через свої органи, що створюються і діють відповідно до статуту з урахуванням вимог цього Закону.

4. Релігійні організації, що набули статусу юридичної особи, мають право створювати філії та представництва.

Стаття 14. Найменування релігійних організацій

1. Релігійні організації, незалежно від організаційно-правової форми, в якій вони утворені, самостійно визначають своє повне найменування відповідно до власних традицій. Повне найменування релігійної організації обов'язково повинно містити вказівку на її віросповідну приналежність.

2. Окрім повного, релігійні організації мають право використовувати своє скорочене найменування.

3. Виключно релігійні об'єднання, що діють із всеукраїнським статусом, мають право використовувати у своєму найменуванні слово ~~"в~~сеукраїнський" та похідні від нього.

4. У разі, якщо релігійна організація входить до складу релігійного об'єднання, вона повинна зазначати найменування цього релігійного об'єднання у своєму повному найменуванні. У разі виходу зі складу релігійного об'єднання релігійна організація повинна змінити свою назву, виключивши з неї назву релігійного об'єднання та внісши відповідні зміни до свого статуту.

5. Установи, що їх утворюють в Україні міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри, зобов'язані зазначати найменування такого об'єднання чи центру у своєму повному найменуванні.

6. Створення релігійних організацій з однаковим найменуванням не допускається. У разі, якщо на ту саму назву претендують дві або більше релігійні організації, пріоритет надається організації, що на момент набрання чинності цього Закону зареєстрована із цим найменуванням. В подальшому пріоритет надається релігійній організації, яка першою подала документи на державну реєстрацію.

7. Правовий захист поширюється тільки на найменування зареєстрованих релігійних організацій та релігійних організацій без статусу юридичної особи, що повідомили відомості про себе територіальним органам спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань, на які покладається обов'язок резервування найменування таких організацій у порядку, визначеному чинним законодавством.

Стаття 15. Статути релігійних організацій

1. Статут релігійного товариства ухвалюють учасники товариства. У разі, якщо релігійне товариство входить до складу релігійного об'єднання, статут релігійного товариства має бути попередньо погоджений та затверджений відповідним органом релігійного об'єднання.

Статут релігійної установи затверджує засновник.

Статут релігійного об'єднання затверджує орган, що утворює таке об'єднання відповідно до внутрішніх настанов релігійних організацій.

2. Статут релігійної організації повинен містити відомості про:

1) повне та скорочене (у разі наявності) найменування релігійної організації;

2) організаційно-правову форму релігійної організації;

3) віросповідну належність релігійної організації;

4) місцезнаходження релігійної організації;

5) органи управління релігійної організації, порядок їх утворення, їхня компетенція, порядок прийняття ними рішень;

6) порядок відчуження майна, що належить релігійній організації на праві власності;

7) порядок внесення змін до статуту релігійної організації;

8) порядок прийняття рішення про припинення релігійної організації;

9) порядок розв'язання майнових та інших питань у разі припинення релігійної організації.

3. Державні органи не мають права вимагати від релігійних організацій зазначати в їхніх статутах відомості інші, ніж зазначені в частині другій цієї статті.

4. Статут може містити й інші відомості, пов'язані з особливостями діяльності релігійної організації.

5. Документи, які визначають віросповідну доктрину, регулюють інші внутрішні питання релігійної організації, не підлягають реєстрації в державних органах.

6. Статут релігійної організації не повинен суперечити законодавству. У разі якщо положення статуту релігійної організації суперечать нормам законодавства застосовуються норми законодавства.

Стаття 16. Документи, що подаються для державної реєстрації релігійних організацій і представництв міжнародних та закордонних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів

1. Державну реєстрацію релігійних організацій і представництв закордонних та міжнародних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів здійснює спеціально

уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань та його територіальні органи.

2. Для проведення державної реєстрації релігійного товариства подається заява встановленого зразка, засвідчена підписами не менш як десяти осіб з повною цивільною дієздатністю, що утворили релігійне товариство. До заяви додаються такі документи:

1) статут релігійного товариства у двох примірниках;

2) відомості про учасників релігійного товариства: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження та місце проживання;

3) рішення учасників про ухвалення статуту релігійного товариства у письмовій формі.

3. Для проведення державної реєстрації релігійної установи подається заява встановленого зразка, засвідчена підписом керівника релігійної організації, що засновує релігійну установу. До заяви додаються такі документи:

1) статут релігійної установи у двох примірниках;

2) копія довідки про включення до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України релігійної організації, що засновує релігійну установу;

3) копія статуту релігійної організації, що засновує релігійну установу;

4) рішення про створення релігійної установи, прийняте в порядку, передбаченому статутом релігійної організації, що засновує релігійну установу.

4. Для проведення державної реєстрації релігійних об'єднань подається заява встановленого зразка, засвідчена підписом уповноважених представників (уповноваженого представника) органу, що утворює таке об'єднання відповідно до внутрішніх настанов релігійних організацій. До заяви додаються:

1) статут релігійного об'єднання в двох примірниках;

2) перелік релігійних організацій, що входять до складу релігійного об'єднання на момент подання документів;

3) копії довідок про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України усіх релігійних організацій, що входять до складу релігійного об'єднання на момент подання документів;

4) рішення про утворення релігійного об'єднання.

5. Для проведення державної реєстрації релігійної установи, що її утворює в Україні закордонне чи міжнародне релігійне чи міжрелігійне об'єднання чи центр, особа, що має належним чином оформлені повноваження представляти в Україні закордонне чи міжнародне релігійне чи міжрелігійне об'єднання чи центр, подає заяву встановленого зразка, засвідчену підписом уповноваженого представника такого об'єднання чи центру. До заяви додаються такі документи:

1) статут релігійної установи у двох примірниках;

2) статут або положення закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, що утворює в Україні релігійну установу;

3) рішення про створення релігійної установи;

4) документ, що підтверджує повноваження особи діяти від імені закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру.

6. Для проведення державної реєстрації представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру особа, що має належним чином оформлені повноваження представляти в Україні закордонне чи міжнародне релігійне чи міжрелігійне об'єднання чи центр, подає заяву встановленого зразка, засвідчену підписом уповноваженого представника такого об'єднання чи центру. До заяви додаються такі документи:

1) статут або положення закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, що утворює в Україні своє представництво;

2) рішення про створення представництва;

3) документ, що підтверджує повноваження особи діяти від імені закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру.

7. Зазначені у цій статті документи, що подаються для проведення державної реєстрації мають бути викладені державною мовою України. Установчі документи закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, а також документи, що підтверджують повноваження особи діяти від імені закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, мають бути легалізовані відповідно до чинного законодавства України та з урахуванням порядку, передбаченого національним законодавством країни реєстрації закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру. Документи, викладені іноземною мовою, подаються на реєстрацію разом із нотаріально посвідченим перекладом українською мовою.

8. Органи державної влади та місцевого самоврядування не мають права вимагати від релігійних організацій документи та відомості інші, ніж визначені цим Законом для проведення державної реєстрації.

Стаття 17. Порядок та строки проведення державної реєстрації релігійних організацій і представництв міжнародних та закордонних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів

1. Держану реєстрацію здійснюють:

1) релігійних товариств, окрім товариств, що належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, – територіальні органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань за місцезнаходженням релігійного товариства;

2) релігійних установ, окрім установ, які утворюють в Україні закордонні чи міжнародні релігійні чи міжрелігійні об'єднання чи центри, – орган, що здійснив державну реєстрацію релігійної організації, що засновує релігійну установу;

3) місцевих релігійних об'єднань – територіальні органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань за місцезнаходженням такого об'єднання;

4) всеукраїнських релігійних об'єднань, установ та представництв, що їх утворюють в Україні закордонні чи міжнародні релігійні чи міжрелігійні об'єднання чи центри, а також релігійних організацій, що належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, – спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань;

2. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань, його територіальні органи зобов'язані перевірити документи, подані для реєстрації релігійної організації, представництва міжнародного чи закордонного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, на відповідність чинному законодавству України, а також мають право перевірити достовірність та правдивість відомостей, що містяться в цих документах.

3. До проведення державної реєстрації релігійних організацій, що належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, а також представництв міжнародних та закордонних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів, які належать до релігійних течій, що не представлені в Україні, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань забезпечує проведення комплексного

дослідження відповідності законодавству України віросповідної доктрини та практики діяльності релігійних організацій, що належать до цієї релігійної течії.

4. Рішення про державну реєстрацію релігійного товариства та релігійної установи (окрім релігійного товариства, що належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, та релігійної установи, що її утворюють в Україні міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри) або про відмову у такій реєстрації приймається у десятиденний строк з моменту надходження до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань чи його територіальних органів усіх документів, передбачених цим Законом.

5. Рішення про державну реєстрацію релігійного об'єднання або про відмову у такій реєстрації приймається у місячний строк з моменту надходження до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань чи його територіальних органів усіх документів, передбачених цим Законом.

6. Рішення про державну реєстрацію установи чи представництва, що їх утворюють в Україні міжнародні та закордонні релігійні та міжрелігійні об'єднання і центри, окрім випадків, коли такі об'єднання і центри належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, або про відмову у такій реєстрації приймається у тримісячний строк з моменту надходження до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань усіх документів, передбачених цим Законом.

7. Рішення про державну реєстрацію релігійних організацій, що належать до релігійних течій, які не представлені в Україні, а також представництв міжнародних та закордонних релігійних та міжрелігійних об'єднань і центрів, які належать до релігійних течій, що не представлені в Україні, або про відмову у такій реєстрації приймається у шестимісячний строк з моменту надходження до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань усіх документів, передбачених цим Законом.

8. У разі прийняття рішення про державну реєстрацію релігійної організації, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань, його територіальні органи у десятиденний строк від моменту прийняття такого рішення видають релігійним організаціям свідоцтво про державну реєстрацію, оформлене державним реєстратором у відповідному виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням такої релігійної організації.

9. У разі прийняття рішення про державну реєстрацію представництва міжнародного чи закордонного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань у десятиденний строк від моменту прийняття такого рішення видає такому представництву свідоцтво про державну реєстрацію встановленого зразка.

10. Рішення про відмову у державній реєстрації повідомляється заявнику в триденний строк від дня його прийняття.

11. Порушення встановленого цим Законом строку прийняття рішення про державну реєстрацію релігійної організації, представництва міжнародного чи закордонного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, або про відмову у такій реєстрації може бути оскаржено до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань, а також у судовому порядку.

12. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань, його територіальний орган, що здійснили державну реєстрацію релігійної організації, представництва міжнародного чи закордонного релігійного чи

міжрелігійного об'єднання чи центру вносить відомості про них до Державного реєстру релігійних організацій.

Перелік відомостей, які вносяться до Державного реєстру релігійних організацій, та порядок його ведення визначає Кабінет Міністрів України.

13. У разі внесення змін до статутних документів зареєстрованої релігійної організації, представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, вони зобов'язані у місячний строк письмово повідомити про такі зміни спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань чи його територіальний підрозділ, що здійснив їхню державну реєстрацію. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань чи його територіальний підрозділ забезпечують внесення відповідних змін до записів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України в порядку, встановленому Законом України –Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців".

Стаття 18. Відмова у державній реєстрації релігійної організації, представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру

1. У державній реєстрації релігійної організації, представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру може бути відмовлено лише на таких підставах:

1) задекларовані у статутних документах цілі релігійної організації чи цілі, задекларовані у статутних документах закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, що має намір утворити в Україні своє представництво чи заснувати установу, суперечать Конституції чи законам України;

2) неподання якогось з документів, потрібного для проведення державної реєстрації, перелік яких встановлено статтею 16 цього Закону;

3) подані на реєстрацію документи суперечать законодавству України;

4) подані на реєстрацію документи містять недостовірні або неправдиві відомості;

5) особи, які утворили релігійну організацію неправомочні створювати таку організацію;

6) висновок комплексного дослідження про невідповідність законодавству України віросповідної доктрини чи практики діяльності релігійних організацій, які належать до релігійної течії, не представленої в Україні.

2. Рішення про відмову в реєстрації релігійної організації не позбавляє права повторного звернення для державної реєстрації після усунення причин, на підставі яких було відмовлено у державній реєстрації.

3. Рішення про відмову в реєстрації релігійної організації може бути оскаржено до спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань та/або в судовому порядку.

Стаття 19. Припинення релігійної організації – юридичної особи, припинення діяльності представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, заборона діяльності релігійної організації

1. Релігійні організації – юридичні особи можуть бути припинені (реорганізовані чи ліквідовані) в порядку, передбаченому Цивільним кодексом України, за рішенням органу, що відповідно до статуту релігійної організації уповноважений приймати рішення про її припинення, чи за рішенням суду.

2. У судовому порядку релігійні організації – юридичні особи можуть бути припинені лише у разі:

1) допущення при її створенні порушень, які не можна усунути (виявлення, що подані на реєстрацію документи релігійної організації були сфальсифіковані чи підроблені, або до них були свідомо внесені неправдиві відомості);

2) систематичного чи грубого порушення релігійною організацією Конституції та законів України.

3. Діяльність представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру припиняється:

1) у разі ліквідації закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, що відкрив представництво;

2) за рішенням закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, що відкрив представництво;

3) у судовому порядку – у разі допущення при її реєстрації порушень, які не можна усунути (виявлення, що подані на реєстрацію документи релігійної організації були сфальсифіковані чи підроблені, або до них були свідомо внесені неправдиві відомості).

4. Діяльність релігійної організації може бути заборонена в судовому порядку, якщо релігійна організація чи представники, що мають право діяти і діють від її імені:

1) здійснюють діяльність, що загрожує життю, здоров'ю, свободі чи безпеці особи;

2) систематично порушують встановлений законом порядок проведення публічних релігійних заходів (богослужінь, обрядів, церемоній, ходів тощо);

3) систематично спонукають осіб до невиконання їхніх конституційних обов'язків або до дій, що супроводжуються грубими порушеннями громадського порядку чи порушенням майнових прав фізичних чи юридичних осіб;

4) розпалюють своїми діями релігійну, расову чи міжетнічну ворожнечу;

5) систематично порушують вимоги частин сьомої та восьмої статті 5 цього Закону;

6) систематично перешкоджають особам в отриманні обов'язкової освіти;

7) перешкоджають протиправними засобами вільному виходу з релігійної організації її учасників.

5. Справи про припинення релігійної організації – юридичної особи, про припинення діяльності представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, про заборону діяльності релігійної організації суд розглядає за заявою органу, що здійснив державну реєстрацію релігійної організації чи представництва закордонного чи міжнародного релігійного чи міжрелігійного об'єднання чи центру, або прокурора в порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

6. Заборона діяльності релігійної організації – юридичної особи має наслідком її ліквідацію.

Розділ III
ПРАВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ СВОБОДОЮ СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ

Стаття 20. Релігійні обряди і церемонії

1. Богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії безперешкодно проводяться в будівлях релігійного призначення та на прилеглій до них території, а також у приміщеннях, що належать релігійним організаціям на праві власності чи на законних підставах використовуються ними, у місцях паломництва, на кладовищах та в інших місцях поховань.

2. Богослужіння, релігійні обряди, церемонії можуть проводитися у державних органах та органах місцевого самоврядування, установах, організаціях та на підприємствах за згодою їхнього керівництва, а у військових частинах та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, – за згодою їхнього командування.

3. Богослужіння, релігійні обряди та церемонії у квартирах, будинках та будівлях, що належать фізичним чи юридичним особам, здійснюються за згодою власника, уповноваженої ним особи чи особи, що на законних підставах користується таким нерухомим майном.

4. Богослужіння, релігійні обряди та церемонії в закладах охорони здоров'я, закладах соціального захисту, в стаціонарних установах для престарілих та інвалідів, установах пенітенціарної системи проводяться на прохання осіб, які перебувають в них, або за ініціативою релігійних організацій. Адміністрація зазначених закладів та установ спільно з релігійними організаціями визначає час та інші умови проведення богослужінь, обрядів та церемоній.

5. Командування військових частин та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, надає можливість військовослужбовцям відповідно до їхнього віросповідання брати участь у богослужіннях, паломництвах, проведенні релігійних обрядів та церемоній без порушення вимог Дисциплінарного статуту Збройних сил України.

6. В інших випадках публічні богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії проводяться в порядку, визначеному для проведення зборів, мітингів, походів та демонстрацій.

7. На прохання працівника, студента чи батьків учня керівництво підприємств, установ, організацій та навчальних закладів надає їй/йому право на участь у богослужіннях, релігійних обрядах та церемоніях або на відпочинок у робочий або навчальний час, визначений віросповіданням, до якого належить працівник, студент чи учень, як час богослужіння чи відпочинку, окрім випадків, коли особливості виробничого циклу не дозволяють реалізувати таке право. Працівник зобов'язаний відпрацювати час, наданий йому для участі у богослужіннях чи для відпочинку, у позаробочий час.

Стаття 21. Суспільно корисна діяльність релігійних організацій

Релігійні організації мають право здійснювати благодійну, освітню, культурну та іншу суспільно корисну діяльність безпосередньо або шляхом створення нових юридичних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Стаття 22. Навчальні заклади релігійних організацій

1. Релігійні організації мають право утворювати релігійні навчальні заклади у формі релігійних установ.

2. Релігійні навчальні заклади, утворені у формі релігійних установ, мають право здійснювати свою діяльність без ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням послуг для підготовки священнослужителів і служителів інших необхідних їм релігійних спеціальностей, та без дотримання державних стандартів освіти.

3. Релігійні організації мають право встановлювати обмеження за віросповідною ознакою на надання освіти у релігійних навчальних закладах.

4. Особи, які навчаються у релігійних навчальних закладах користуються правами та пільгами, встановленими законодавством України для студентів та учнів приватних навчальних закладів.

Стаття 23. Міжнародні зв'язки та контакти віруючих та релігійних організацій

1. Віруючі одноосібно чи колективно та релігійні організації мають право встановлювати і підтримувати міжнародні зв'язки та прямі особисті контакти, включаючи

організацію та здійснення закордонних паломництв, брати участь у релігійних заходах, що проходять за межами України.

2. Релігійні організації мають право направляти віруючих за кордон для навчання в релігійних навчальних закладах і приймати у себе з цією метою іноземців та осіб без громадянства.

3. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, можуть провадити проповідницьку чи іншу релігійну діяльність нарівні з громадянами України. Вони не мають права без запрошення чи дозволу релігійних організацій втручатися в їхню діяльність, в будь-якій формі проповідувати релігійну нетерпимість, ображати почуття осіб у зв'язку з їхніми релігійними чи світоглядними переконаннями.

Стаття 24. Особливості майнового статусу релігійних організацій

1. Релігійні організації, що набули статус юридичної особи, мають право володіти, користуватися та розпоряджатися будь-яким майном, не вилученим з цивільного обороту, в тому числі грошовими коштами, валютними цінностями та цінними паперами, в Україні та за її межами, нарівні з іншими юридичними особами приватного права.

2. Релігійні організації мають право виготовляти, експортувати, імпортувати та розповсюджувати майно релігійного призначення, зокрема релігійну літературу, аудіо-, відео- та інші інформаційні матеріали релігійного змісту.

3. Релігійні організації мають право створювати та утримувати вільно доступні місця богослужінь та релігійних зібрань, а також місця паломництва.

4. Релігійні організації мають право будувати будівлі релігійного призначення та інше нерухоме майно з дотриманням державних будівельних норм.

5. Релігійні організації, які використовують у своїй діяльності майно, що є об'єктом культурної спадщини, мають дотримуватися вимог законодавства про охорону культурної спадщини.

6. На майно релігійного призначення, що належить релігійній організації, не може бути звернено стягнення за претензіями кредиторів.

7. Релігійні організації набувають права на землю у порядку та на умовах, встановлених Земельним кодексом України та прийнятими відповідно до нього нормативно-правовими актами.

8. Релігійні організації мають право звертатися до фізичних та юридичних осіб по добровільні пожертви та отримувати їх.

9. Релігійні організації не мають права запроваджувати для віруючих примусові майнові стягнення, збори та платежі.

10. Порядок повернення релігійним організаціям майна, яке їм належало до переходу у власність держави, визначається спеціальним законом.

11. До прийняття спеціального закону, що визначить порядок повернення релігійним організаціям майна, яке їм належало до переходу у власність держави, майно релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, безоплатно передається або повертається у власність релігійних організацій за умови, що на це майно претендує тільки одна релігійна організація.

12. Релігійна організація, що претендує на безоплатну передачу їй у власність майна релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, звертається до органу, уповноваженого розпоряджатися таким майном, із відповідним клопотанням у довільній формі.

Орган, уповноважений розпоряджатися майном релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, зобов'язаний у трьохмісячний строк

прийняти рішення за клопотанням релігійної організації про передачу їй такого майна та протягом трьох днів письмово повідомити заявника про прийняте рішення.

13. Органи, уповноважені розпоряджатися майном релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, зобов'язані безоплатно передати таке майно у власність релігійній організації у розумний строк, потрібний для забезпечення законних інтересів добросовісних користувачів цього майна, окрім майна, що не підлягає поверненню у власність релігійним організаціям.

14. Будівлі та споруди релігійного призначення на території військових частин Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, установ пенітенціарної системи та інших режимних об'єктах відчуженню не підлягають.

15. Перелік іншого, ніж вказано у частині чотирнадцятій цієї статті, майна релігійного призначення, що не підлягає передачі у власність релігійних організацій, затверджує Кабінет Міністрів України.

16. Заборонено відчужувати майно релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, суб'єктам іншим, ніж релігійні організації.

17. Кабінет Міністрів України визначає порядок створення та ведення Державного реєстру майна релігійного призначення.

Стаття 25. Особливості користування релігійними організаціями майном, що перебуває у державній чи комунальній власності

1. Релігійні організації мають право використовувати для своїх потреб майно, що перебуває у державній та комунальній власності.

2. Майно релігійного призначення, що перебуває в державній чи комунальній власності та не підлягає передачі у власність релігійним організаціям, передається у безоплатне користування релігійній організації, що звернулася з відповідним клопотанням, за рішенням органу державної влади, у сфері управління якого знаходиться зазначене майно, чи органу місцевого самоврядування, який здійснює управління майном, що перебуває у комунальній власності, шляхом укладення окремого договору.

3. У разі, коли на передачу у власність чи у користування того самого майна релігійного призначення, що перебуває у державній чи комунальній власності, претендують дві чи більше релігійні організації, орган, уповноважений управляти таким майном, за заявами релігійних організацій приймає рішення про передачу такого майна у безоплатне користування одній з них, ґрунтуючись на принципі відновлення справедливості та виходячи з доказів історичної правонаступності релігійних організацій – заявників щодо тих релігійних організацій, які володіли чи користувалися цим майном до моменту його переходу у власність держави.

4. Рішення про передачу майна релігійного призначення у безоплатне користування релігійній організації приймається в порядку та у строк, передбачені для прийняття рішень про передачу майна релігійного призначення у власність релігійних організацій.

5. Рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань володіння, користування та розпорядження майном релігійного призначення та іншим майном можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Стаття 26. Господарська діяльність релігійних організацій

1. Релігійні організації, що набули статусу юридичної особи, можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати господарську, якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню, без права розподілу прибутку від такої діяльності між їхніми членами чи засновниками.

2. Релігійні організації мають право засновувати господарські товариства та інші суб'єкти господарювання в порядку, визначеному законодавством.

Стаття 27. Працівники, керівники та виборні особи релігійних організацій

1. Релігійні організації в порядку, передбаченому їхніми статутами, мають право приймати на роботу, призначати та обирати на керівні та інші посади громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

2. Умови праці найманих працівників встановлюються трудовим договором, що може враховувати віросповідні вимоги релігійних організацій.

3. На осіб, які працюють у релігійних організаціях на умовах трудового договору, а також на керівних та виборних посадах, включаючи церковно- та священнослужителів, поширюється пенсійне законодавство, законодавство про працю, про соціальне страхування та про оподаткування доходів фізичних осіб.

Розділ IV
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ СВОБОДИ СОВІСТІ, СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ

Стаття 28. Забезпечення виконання та дотримання законодавства про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації

1. Забезпечення виконання та дотримання законодавства про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації здійснюють в межах компетенції спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань та його територіальні органи, інші центральні органи виконавчої влади, органи прокуратури, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

2. При спеціально уповноваженому центральному органі виконавчої влади з питань свободи віросповідань створюється та діє громадська рада з питань законодавства про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації з правом дорадчого органу.

Стаття 29. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань щодо забезпечення виконання та дотримання законодавства про свободу совісті, світогляду, віросповідання та релігійні організації

1. Головним державним органом, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері свободи совісті, світогляду та віросповідання, є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань, який визначає Кабінет Міністрів України.

2. Основними завданнями спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань свободи віросповідань є:

1) забезпечення реалізації права кожного на свободу світогляду та віросповідання;

2) здійснення реєстрації релігійних організацій;

3) створення та ведення Державного реєстру релігійних організацій та Державного реєстру майна релігійного призначення;

4) організація проведення комплексних досліджень відповідності законодавству України віросповідної доктрини та практики діяльності релігійних організацій, що належать до релігійних течій, не представлених в Україні;

5) роз'яснення чинного законодавства про свободу світогляду та віросповідання, аналіз практики його застосування та міжнародного досвіду у цій сфері, підготовка пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства;

6) надання консультаційної допомоги органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, юридичним і фізичним особам у застосуванні законодавства про свободу світогляду, віросповідання та релігійні організації;

7) забезпечення в межах наданих законом повноважень виконання та дотримання законодавства про свободу світогляду, віросповідання та релігійні організації.

Стаття 30. Відповідальність за порушення законодавства про свободу світогляду, віросповідання та релігійні організації

Порушення законодавства України про свободу світогляду, віросповідання та релігійні організації тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом.

Розділ V

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2008 року.

2. Визнати такою, що втратила чинність Постанову Верховної Ради УРСР від 23 квітня 1991 року ~~"~~Про порядок введення в дію Закону України ~~"~~Про свободу совісті та релігійні організації" (Відомості Верховної Ради УРСР 1991 р., № 25, ст. 284; Відомості Верховної Ради України, 1994, № 13, ст. 67).

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Земельному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., № 3-4, ст. 27; 2004, № 7, ст. 48; № 35, ст. 416):

статтю 82 після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

~~"~~4. Релігійні організації, зареєстровані в Україні, мають право набувати у власність земельні ділянки для будівництва споруд релігійного призначення та ведення іншої діяльності в порядку та на підставах, встановлених цим Кодексом для юридичних осіб України".

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою.

Частину другу статті 92 доповнити пунктом ~~"~~в" такого змісту:

~~"~~в) релігійні організації, які після державної реєстрації в Україні набули статус юридичної особи";

2) у Законі України ~~"~~Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 31-32, ст. 263; 2006 р., № 37, ст. 310):

частину третю статті 3 після слів ~~"~~нише з моменту їх державної реєстрації у порядку, встановленому цим Законом" доповнити словами ~~"~~(крім релігійних організацій)";

статтю 3 доповнити новою частиною такого змісту:

~~"~~5. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань свободи віросповідань, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері свободи совісті, світогляду та віросповідання, а також його територіальні органи, здійснюють державну реєстрацію релігійних організацій, видають таким організаціям свідоцтво про державну реєстрацію, оформлене державним реєстратором у відповідному виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи".

4. Релігійні організації, зареєстровані на момент набрання чинності цього Закону, можуть продовжувати свою діяльність на підставі раніше зареєстрованих статутів без перереєстрації та із збереженням їхнього найменування.

5. Релігійні об'єднання, представлені релігійними управліннями та центрами, в найменуванні яких на момент набрання чинності цього Закону є слово ~~"~~всеукраїнський" та похідні від них, мають право при державній реєстрації зберегти існуюче найменування.

6. Кабінету Міністрів України:

1) у тримісячний строк після опублікування цього Закону підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України:

проект Закону України про повернення релігійним організаціям націоналізованого майна;

пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

2) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цього Закону:

прийняти нормативно-правові акти, необхідні для виконання цього Закону;

привести у відповідність із цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону;

7. Цей Закон застосовується до відносин, що виникли після набрання його чинності".

* * *

На Всеукраїнському форумі інтелігенції, який відбувся 27 березня 2008 року в Київській опері, було **оприлюднено проект Концепції гуманітарного розвитку України,** підготовлений спеціальною Робочою групою при Службі Президента України. В своїх виступах під час форуму Президент В.Ющенко взагалі не згадав ні релігію, ні Церкву. В самому проекті вони згадуються чотири рази. Наведемо ці місця, бо ж документ певно що невідомий широкому загалу. «Основними принципами гуманітарного розвитку України є: ...встановлення рівних можливостей для гармонійного розвитку людини, забезпечення справедливості, гарантування належної якості життя незалежно від статі, *віросповідання*, етнічної належності, регіону проживання...»; «Основними завданнями у сфері культурної політики є: збереження та розвиток культурного різноманіття *мовно-етно-релігійних складових* сучасного українського суспільства як потужного ресурсу гуманітарного розвитку, культурного збагачення нації...»; «Інститути громадянського суспільства – професійні спілки, громадські організації та рухи, незалежні засоби масової інформації, органи самоорганізації населення за місцем проживання, *релігійні громади* – покликані генерувати ініціативи у різних сферах суспільного життя і створювати умови для їх підтримки та успішного здійснення»; «Основними напрямами удосконалення нормативно-правових гарантій прав і свобод людини та громадянина є: ...узгодження індивідуальних прав людини і громадянина з правами таких колективних суб'єктів, як народ України, національні меншини і корінні народи, територіальні громади, політичні партії, профспілки, громадські організації, *релігійні* общини та ін.». Схвально сприймаючи світськість Концепції, незаангажованість її на якусь конфесійну визначеність, її людиноцентризм і необхідність визначення саме національних пріоритетів гуманітарного розвитку України, утвердження свободи буття людини у всіх сферах соціуму, релігієзнавці водночас приєднуються до її затурбованості кризовим станом гуманітарної сфери нашої країни, затурбованості тим, що Україна ще не стала українською, що людина не постає у нас основним об'єктом уваги і турботи, що навіть найвищі її чільники займаються своїм самозвеличенням і самозбагаченням, живуть в розкошах, спускаючи до умов і способу життя первісної людини свого трудівника, сприяючи деморалізації соціуму, духовному зледенінню, збайдужінню до національних цінностей. В країні нехтується інтелект і науковість, керівництво різними сферами життя здійснюється на рівні

буденних міркувань вищих керівників, які при цьому самовідносять себе до рівня месії, єдиноістинного мислителя у всіх сферах буття соціуму, клерикалізуючи його на догоду своєму рівню інтелектуальності, спускають вітчизняну освіту і культуру на стан середньовіччя, чого немає в жодній цивілізованій країні. Незрозумілим є те, що в Концепції не знайшло свого місця положення про місце саме українських національних церков в культурній політиці країни, можлива роль релігійних організацій у сфері утвердження національної мови, українсько-патріотичному і моральному вихованні, духовній опіці української діаспори тощо. Не «українська культура»(як це проголошує Концепція), а культура України є «сукупністю культур всіх національних меншин та етнічних груп, інтегрованих у єдиний організм». Дивним є й те, що в багатоконфесійній державі і при наявності протистоянь різних конфесій, Концепція нічого не говорить про толерантизацію міжконфесійних і міжцерковних відносин, про удосконалення і нове законодавче забезпечення державно-конфесійних відносин. Важливим нині є вироблення Концепції цих відносин з перспективним їх баченням, сприяння включенню релігійних спільнот України в контекст діяльності міжнародних релігійних об'єднань, дальший розвиток української релігієзнавчої науки (А.Колодний).

Останнім часом зросла кількість так званих «сектоборців». З'явилися хмільні релігієзнавці, які це зробили основою своєї діяльності. Приходять кореспонденти з різних газет, які мають темінь в голові щодо релігійного життя України і світу, а тим більше - правового гарантування свободи віросповідань і просто вимагають розповісти їм про найбільш шкідливі, тоталітарні чи екстремістські секти. Із під пера таких «сектоборців» потім вискакують статті такого змісту, за який їх можна відразу ж притягувати до судової відповідальності. «Сектоборці» є й серед хмільних релігієзнавців. Певно що лише із-за своєї глибокої християнськості ображені ними спільноти не звертаються до суду. А даремно! Невіглас відчує, що він невіглас, коли йому за свою дурню ще прийдеться й значну суму штрафу заплатити й оплатити судові витрати. В Україні до цього першими можуть вдатися Свідки Єгови, бо ж їх місіонерська діяльність законом цілком виправдана. В Росії в Республіці Алтай Кош-Агачський суд підтримав заяву прокурора про визнання екстремістською статті «Релігійна експансія чи духовний екстремізм?», видрукувану в газеті «Чуйские зори». Таке ж може бути й в Україні (Тимофей. - №2-3).

Деякі університети України вдаються до послуг з читання лекцій на релігійну тематику «професора» О. Дворкіна. До речі, громадянина США, який приїздить як представник Московського патріархату. Дворкін здійснює свій вояж по країнах СНД, бо вже в Росії йому не надають аудиторію. Навіть з формальних причин він як такий, що не має вищої освіти, а не то що офіційно присудженого професорського звання, не може бути лектором вузу. Дворкіну відмовили у праці в Московському університеті із-за «отсутствия образовательного уровня (степени магистра), необходимого для ведения преподавательской работы в университете. Кроме того, по своими деловыми качествами Дворкин не соответствует требованиям, предъявляемым к лицам, занимающимся преподавательской деятельностью, поскольку в его выступлениях прослеживалась явная неприязнь к представителям неправославних конфессий». Як з'ясувалося, Дворкін свого часу був іудеєм. Він перехрестився з іудаїзму в православ'я в 1980 році (Тимофій. - №2-3).

Міністр освіти і науки України Іван Вакарчук вважає, що питання «Християнської етики» має з'ясувати громада, а не тільки влада. «Зрозуміло, що церкви будь-якої конфесії відокремлені від держави, але вони є тут, у державі. І люди, які ходять до церкви, є громадянами України. Тому ми мусимо розуміти, що у вихованні дітей потрібна співпраця. Держава повинна тримати свої стандарти, але разом з тим ми маємо співпрацювати із церквами всіх конфесій. Це – мій засадничий принцип. Думаю, що ми вийдемо на викладання, зокрема християнської етики, з тим, щоби все суспільство розуміло необхідність цього курсу. Оскільки люди є різними, ми повинні з цим рахуватися, і батьки, які віддають дитину до школи, мають право вимагати від держави забезпечення їхнього віросповідання. Виявляти насильство в цьому – аморально»(День. - №37).

Під час зустрічі із членами Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій прем'єр-міністр Ю.В.Тимошенко насамперед подякувала церквам за їх роботу із відродження духовності. Вона наголосила на необхідності виведення відносин держави і церкви на партнерський рівень, негайному вирішенні питання повернення церквам культових будівель, наданні церквам можливості започатковувати власні загальноосвітні школи, прирівнюванні церков до фізичних осіб при сплаті комунальних послуг, вирішенні питання про виділення земельних ділянок для будівництва культових споруд та ін. Під час зустрічі членами ВРЦіРО порушувалися питання розробки концепції державно-церковних відносин, невтручання політиків в життя церков, врахування регіональних особливостей релігійного життя, наявності дискримінації за конфесійним та національним принципом, запровадження Дня Біблії і свята Хрещення Київської Русі, впровадження капеланської служби та ін.

АКТУАЛЬНА ТЕМА

ШКОЛА І ЦЕРКВА

Згідно Конституції України державна школа відокремлена від церкви. Проте діючи «по понятиям», не звернувшись до ВР з пропозицією змінити відповідні статті Конституції і Закону про свободу совісті, не рахуючись з поліконфесійністю країни і наявністю багатьох нерелігійних людей, Президент України В.Ющенко своїм розпорядженням зобов'язав Міносвіти ввести до навчальних планів шкіл якийсь незрозумілий предмет «Етика віри», що історичні Церкви тут же сприйняли як християнську етику і, користуючись улесливістю міністерських служб перед вищою владою і запопадливість перед особами сану, тут же включили останню в шкільні плани. При цьому, як це слушно зазначає професор О. Сухомлинська, було зігноровано світськість державної освіти, наявність середньо вічності, схоластичності й несучасності змісту християнської етики, полісвітоглядність шкільної аудиторії, досвід цивілізованих країн Європи й світу у ставленні до релігійної освіти, фактично виявлене силове насадження християнське світогляду дітям до того, як вони досягнуть віку свободи віровибору тощо. Тут варто було б ще додати, що якщо

тижнева християнська освіта в семінаріях не виключає фактів аморалі з боку окремих служителів культу, про що пише преса, то одногодинний щотижневий урок з християнської етики і лише протягом одного року навчання постане як вистріл з гармати по горобцях. В не так далекі часи соціалізму про християнську мораль не прийнято було говорити, але те моральне виховання, яке проводили школа, молодіжні громадські організації, преса, радіо і телебачення, яке давало читання художньої літератури, наявні приклади моральності в суспільному і сімейному житті загалом формувало високоморальних особистостей. Нинішня актуалізація і рекламування Церквою таїнства сповіді сприятиме зростанню аморальних вчинків, бо ж можна грішити й каятися, а не діяти морально за високоморальною своєю совістю і з боязню осуду за скоєне громадською думкою (А.Колодний).

Як ставляться до нововведення з подачі В.Ющенка вчені, вчителі? Про це розмова кореспондента газети «Голос України» Таїсія Мостової 27 березня з доктором педагогічних наук, академіком АПНУ Ольгою Сухомлинською.

— **Ольго Василівно! Роль релігії в духовному відродженні народу беззаперечна?**

— Якщо вона не суперечить світському характеру виховання і навчання дітей. Але в мене чимало претензій до курсу «Християнська етика», оскільки переконана, що система ознайомлення учнів із ним не відповідає сучасним стандартам. А місія викладачів полягає у ненав'язливому просвітництві. І не більше.

— **Виходить, ви проти викладання цього предмету в школах?**

— Не тільки викладання. Зміни в середній освіті гуманітарного циклу, до яких належить і «Етика», викликають у вчителів, науковців багато запитань. Це, зокрема, стосується впровадження в першому класі київських шкіл предмета за вибором «Християнська етика в українській культурі», курсів «Етика» у 5-6 класах та рекомендованих МОНУ за вибором «Християнська етика (Етика віри)» з тенденцією до їх впровадження як обов'язкового навчального предмета. Помічені, зазначте, й намагання змінити підходи до змісту, викладання інших предметів (біології, історії, географії). Посадовці мало дослухаються до науковців і беруть до уваги лише ідеологічну доцільність або корисність.

Процеси впровадження предметів «духовно-морального циклу» у школі відбуваються на тлі різкого зниження інтересу держави, суспільства до науки. Постійне реформування освіти спонукає до написання і видання великої кількості підручників і навчальної літератури, якість яких часом викликає сумніви і подив. Знижується рівень підготовки школярів. А натомість буйним цвітом квітнуть і множаться окультні науки, відомості про паралельні світи, торсійні поля, про псевдонауку, яка широко популяризується через Інтернет, ЗМІ.

Про це свідчать й підготовлені підручники, посібники для вчителів, навчальні книги, програми, які надсилаються до фахової Комісії із суспільствознавчих дисциплін (секції «Етика» науково-методичної ради МОН). їх кількість щомісяця зростає, сьогодні налічується понад 30 найменувань. Усі вони не так порушують питання етики, як навертають дітей до віри, до церкви, а вже потім долучають до християнських доброчесностей. Авторами посібників є, серед інших, священнослужителі або ж представники неканонічних вірувань.

Отже, зміст, який пропонується в навчально-методичній літературі — теїстичний. Така модель має право на існування, ніхто цього не заперечує. Але чи це функції школи, яка за своєю сутністю покликана формувати науковий світогляд? Не

зайве вкотре повторити, що школа відокремлена від церкви й освіта має бути світською. То ж чи може хтось самовільно втручатись у філософію освіти, тобто змінювати стандарти?

Російський академік Воробйов, висловлюючи думку колег щодо клерикалізації суспільства, справедливо зазначив: «Вони хочуть викладати Біблію — Бог із ними, хай вивчають що завгодно, але не в школах. Для цього є семінарії, духовні школи, академії...».

Проблема долучення чи недолучення школярів та студентів до релігійно-церковних цінностей, незважаючи на законодавчу однозначність, для багатьох є спірною. І якщо ми, педагоги, прихильники й противники курсу «Християнської етики», не прояснимо ці питання, то чи є у нас моральне право пропонувати їх дітям? А тим більше запроваджувати негайно?

— **Але ж курс «Основи християнської моралі» (так він спершу називався) в Україні експериментально впроваджений з 1992 року. Запам'ятала слова одного з викладачів цього предмета на Львівщині: «Іноді думаю, що моя професія — це гіпертрофоване почуття відповідальності, почуття обов'язку. Я навіть думаю, що учитель християнської етики — це й ще відповідний спосіб життя. Треба привчити себе до аскетизму. А ще ці люди мають бути надзвичайно освіченими, ерудованими. І звичайно - моральним мірилом професії».**

— Звісно, до викладання цього предмета мають залучатися фахівці високого рівня. А ми маємо непоодинокі приклади, що курси викладають не тільки випадкові люди, а й з хворобливою психікою. Вони бачать свою життєву місію в донесенні слова Божого до дітей. Проблеми накопичуються, але не дискутуються, й не носять, на жаль, компромісного характеру, бо переважає одна точка зору. Офіційна мета курсу «Християнська етика» — долучити школярів до християнських цінностей. Однак справжня мета, як свідчить аналіз, — катехізація дітей.

Ми з втратами і розчаруваннями, тяжко й болісно виходимо на шлях розбудови громадянського суспільства й маємо саме сьогодні обирати стратегічні пріоритети, і насамперед в освіті. Чому ми йдемо вперед, повернувши голову назад, шукаючи саме в минулому, навіть найвіддаленішому, орієнтири й ідеали? Чому із всіх навчальних предметів, які пропонувалися після 1991 року до державного компоненту загальноосвітньої школи («Громадянська освіта», «Практичне право», «Екологія», «Філософія для дітей», «Європа в школі» тощо), ми обрали лише «Етику» та «Християнську етику»? Про що це свідчить?

Якщо дотримуватися популярної позиції, що жоден світогляд не може бути панівним, то як тоді викладати предмети, змішуючи підходи й випускаючи в світ дітей з аморфним уявленням про світ, природу, людину? Таким чином, ми повертаємось до середньовічного, схоластичного навчання на основі релігійної ідеології. Чи прийнятне це сьогодні? Доцільніше, на мій погляд, займатися кожному своєю справою: школа формує у дітей наукову картину світу, церква — релігійний світогляд; сім'я долучає до традиційних життєвих цінностей, а також до релігії; держава, політики практичними діями показують, як жити в правовому полі.

На моє переконання, курси «Етика» й «Християнська етика» лише тоді впишуться у філософію освіти, коли вони будуть нести виключно морально-етичне, ціннісне наповнення. Таким є курс «Етика» для 5—6 класів загальноосвітньої школи. Однак він різко відкидається релігійною та співчуваючою їй громадою через

«атеїстичність» і, відповідно, світськість. Хоча чіткої межі між загальнолюдськими — національними і християнськими цінностями провести практично неможливо.

Стосовно «Християнської етики (Етики віри)». Таке несподіване сполучення двох назв, одна з яких у дужках, що означає синонімічність, перекочувало із указу Президента про термінове запровадження цих курсів у наказ МОН, але ніхто з офіційних осіб чітко не визначив, що таке «Етика віри». До речі, автори рукописів так і називають свої підручники й посібники «Християнська етика (Етика віри)», як це зазначено в документах, не переймаючись різницею у цих термінах.

Але ж етика віри, якщо вона взагалі є, ніяк не може бути предметом викладання в школі. Тому що віра, як прийняття розумом якихось вірогідних тверджень за достовірність, віра як переживання містичного досвіду, коли людина інтерпретує його як спілкування з надприродним і дотримується при цьому ритуалів, правил поведінки, норм, характерних для певної релігійної спільноти, — все це є предметом духовно-емоційної сфери теології як науки про трансцендентне, і ймовірно, може бути у релігійному вихованні, в релігійній культурі. Але тільки не в школі.

Що ж стосується предмета «Християнська етика», то тут справа складніша. Я загалом позитивно ставлюсь до того, що цей предмет викладається в школі, але за умови, якщо він істинно долучає дітей до християнських цінностей як важливої складової загальнолюдських культурних надбань. Але знайомлячись з пропонованою навчальною літературою, починаю сумніватись щодо змісту предмета. Адже доброчинності (чесноти) — це основа християнської моралі, їх сім і чотири з них — «природні», витоки яких у стародавньому світі й природному розумінні моральних якостей та поведінки людини (розсудливість, поміркованість, хоробрість, справедливість). А ще три «богословські» чесноти, що розглядаються в християнстві як особливі дари Господа (віра, надія і любов (милосердя). Як їх розвести (чи об'єднати) в процесі викладання? Для мене сьогодні аксіоматично, що християнську етику має читати педагог, який глибоко обізнаний з християнством, Біблією, Старим Завітом з його десятьма заповідями, вільно володіє матеріалом, переносячи ці вічні ідеї на сьогоднішні ситуацію і поведінку школярів. Саме сьогоднішніх.

Отже, йдеться про наповнення підручників для учнів 5-6 класів не складним біблійним матеріалом, а сучасним, тлом, підґрунтям якого є християнські цінності й постулати. Чи є такі підручники й такі вчителі? Чи готує їх вища школа і в якій кількості?

— **Ольго Василівно, певне, не всім читачам ваші аргументи здадуться переконливими. Адже прихильники запровадження цих курсів мають свої докази.**

— Прихильники посилаються на два чинники: зарубіжну школу та вітчизняні традиції. Але така апеляція вразлива. Так, у різних європейських країнах, країнах старих демократій, по-різному ставляться до релігійних освіти та виховання, виходячи з традицій власної системи освіти. Скажімо, у Великій Британії, Швеції, Данії, Ірландії держава не відокремлює школу від релігії і там відбувається релігійне навчання в різних обсягах. А ось у Франції, Бельгії, Швейцарії державна школа відокремлена від релігії. Отже, там немає релігійного виховання. До речі, сьогодні в країнах західних демократій також тривають складні й хворобливі процеси реформування релігійної освіти (я з цим обізнана). її починають розглядати як приватну, індивідуальну категорію вільної й демократичної особистості. Впродовж останніх десятиліть вносяться часткові зміни у шкільну освіту відповідно до еміграційних та глобалізаційних процесів, наявного контингенту дітей, їхніх вірувань тощо.

На превеликий жаль, українська освіта не може похвалитися такою традицією, бо державної української школи не існувало, а в державній російсько-імперській читався Закон Божий, який закріплював великодержавні інтенції — православ'я, самодержав'я, народність. Щодо християнської етики як складової української культури, яку нині запроваджують у перших класах столичних шкіл. Гадаю, потрібно було спочатку не підручники писати, а викристалізувати на дослідницькому рівні зерна християнської культури в нашій національній, а вже потім пропонувати дітям, бо в наявних підручниках усе зводиться знову-таки до долучення до «єдино правильної віри».

Як виявилося, з прийняттям указів та наказів питання, а отже, й проблеми не вичерпалися, а лише примножилися. У такій ситуації вкрай важливо обговорити їх із всіма зацікавленими сторонами. Хотілося б почути і думку членів Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти, думку віце-прем'єра з гуманітарних питань, інших авторитетних мужів.

— **А які ваші пропозиції та зауваження, Ольго Василівно?**

— По-перше, питання вибору віри (вірувань) стосується кожної дитини — це її приватна сфера, сфера інтимного життя, в яке не повинні втручатися до певного віку. У сучасних демократичних державах головні суспільні цінності — толерантність і плюралізм, довіра, поміркованість і взаємоповага, які гарантуються законами. А з другого — автономія особистості, уміння брати на себе рішення стосовно власної долі, своїх вірувань і бажань. Курси християнської етики мають бути світськими за змістом і лише за добровільним вибором (не в державному компоненті). І цей вибір мають зробити (повторюсь) спочатку батьки, а потім сам учень.

По-друге, як і у всіх цивілізованих країнах, у нас має бути закон про релігійну освіту, який дасть можливість отримувати її тим, хто цього бажає. У ньому слід зазначити, що всі релігійні заклади мають проходити акредитацію в МОН України.

По-третє, надії на те, що курс «Християнська етика» кардинально змінить моральність наших дітей (одна година на тиждень, 32 години на рік) — утопічні. Разом з «Етикою» та «Християнською етикою» (за вибором), що почали викладати у 5—6 класах, доцільно було б запровадити в шкільні програми 7—9 класів такі, приміром, курси, як «Основи релігійної культури» чи «Основи християнської культури», або «Основи православної культури». А ще є такий курс, як «Релігійні рухи» (у Нідерландах, наприклад). Це істотно сприяло б ознайомленню учнів із філософією релігії, різноманітними релігійними вченнями, храмовою культурою, сутністю молитов, поведінки в храмах тощо.

Одне слово, думаймо разом. Сперечаймося, переконуймо, об'єднуймо зусилля, бо освіта, школа, діти — це наше майбутнє, ми несемо відповідальність за нього.

Розмову вела
кореспондент газети «Голос України»
Таїсія МОСТОВА

НАС ПИТАЮТЬ – МИ ВІДПОВІДАЄМО

НАСТОЯТЕЛЬ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ АРХИЄПИСКОП ПАВЛО ОБИРАЄТЬСЯ ДО КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

«РП» питають: Чому він не підпорядковується ухвалі Архиєрейського Собору УПЦ МП, який засудив «політичне православ'я»? Відповісти на це питання читача може матеріал із служби RISU, який ми видруковуємо нижче.

Рішення останнього Синоду УПЦ (МП)
(коментує Василь Стодоля, відповідаючи на запитання Світлани ФЕДЬКО. "Помісність", 22 квітня 2008 року)

- Як Ви розцінюєте рішення останнього Синоду УПЦ (МП)?
- Головна подія цього Синоду – це, безумовно заборона єпископам та клірикам брати участь у політичній боротьбі. Адже українське суспільство дуже різко відреагувала на той факт, що архиєпископ балотувався до київської міської ради – спочатку по спискам КПУ, а потім як член першої п'ятірки Партії регіонів. Намісник найбільшого та найдавнішого монастиря в Україні не має морального права розмінювати свій авторитет у політичних боях. Адже це не його власний авторитет, а авторитет Церкви. Синод однозначно заборонив участь єпископату та кліриків УПЦ (МП) у виборах до місцевих органів самоуправління. Все це свідчить про те, що постанови останнього архиєрейського собору УПЦ були не голослівними.

- Це було нелегке рішення? Адже владика Павло – це впливова постать в УПЦ. Крім того, це рішення зачепило й інтереси Партії регіонів України.
- Мені здається, що висунення такої суперечливої постаті могло по-різному вплинути на електоральну підтримку Партії регіонів. З одного боку, посада, яку займає владика Павло – намісник Києво-печерської Лаври – знакова. З іншого боку, архиєпископ Павло – дуже своєрідна постать. Він допускає надто багато помилок у своїй публічній діяльності. Рішення, очевидно, було нелегким, але, за великим рахунком, в УПЦ йому не було якоїсь іншої альтернативи.

- Як Ви прокоментуєте рішення Синоду про підпорядкування прес-служби УПЦ синодальній місії «Духовне просвітництво»?
- Анісімов – це вже певний бренд на українському медійному ринку. І цей бренд має цілком визначене позиціонування. Абсолютна більшість статей та інформації, що виходять з під його пера – це матеріали, скеровані проти лідера Київського Патріархату. З цього приводу серед духовенства УПЦ (МП) навіть існує такий анекдот. Великдень. Повідомлення офіційного сайту прес-служби УПЦ. «Киев. 28 апреля 2008 г. В день, когда все верующие канонической Украинской Православной Церкви радостно встречают светлый праздник Господней Пасхи, так называемый «патриарх Филарет» совершил очередное кощунственное «богослужение» в так называемом Свято-Владимирском кафедральном соборе…». Очевидно, що УПЦ (МП) зацікавлена сьогодні у дещо іншій лінії інформативної політики, а саме не у «антипіарі» патріарха Філарета, а у висвітленні життя УПЦ. Адже відомо, що

антиреклама у одному соціальному середовищі легко перетворюється на рекламу в іншому. Скажімо, постійно критикуючи патріарха Філарета за націоналізм у проросійському середовищі вірних УПЦ, той самий Анісімов невільно рекламував його в якості символу церковної незалежності у середовищі патріотичному. (Деякі оглядачі навіть вважають, що лідеру Київського Патріархату було б набагато важче стабілізувати ситуацію у власній конфесії без «гуманітарної» піар-допомоги пана Анісімова, який перетворив Філарета на символ Київського Патріархату). Протистояння між УПЦ (МП) та Київським Патріархатом сьогодні переросло на новий рівень. Адже Філарет – це вже не «внутрішній ворог» УПЦ. Очолювана ним Церква має ознаки стабільності та суспільної підтримки. Отже, для УПЦ сьогодні важливо не дискредитація патріарха Філарета в очах духовенства та вірних своєї Церкви, а боротьба на «релігійному ринку», тобто боротьба за довіру суспільства. А для цієї мети засоби Анісімова не лише не корисні, але й шкідливі.

- Цебто, на Вашу думку, «удосконалення інформаційної політики» УПЦ, про яку йдеться в рішенні Синоду – це новий етап «гонки озброєнь» в міжконфесійному протистоянні?
- На мою думку, саме так. УПЦ (МП) та Київський Патріархат – конкурують на одному й тому ж «православному» полі, змагаючись за паству, а, отже, й за довіру. Інформаційна політика Київського Патріархату довгий час була більш досконалою. Замість того, щоб дискредитувати УПЦ (МП), вони активно піарили саму ідею Київського Патріархату. Тепер УПЦ (МП) намагається активно переорієнтуватися. Піарити в Україні ідею Московського Патріархату – неможливо. Це – конфесійне самогубство. Розвивати внутрішню дискусію в УПЦ про її канонічний статус – теж помилково. Адже, на подібні інформаційні приводи сьогодні дуже жорстко реагує Москва та проросійське крило в УПЦ. Тому єдине, що залишається, це рекламувати соціально корисну діяльність УПЦ. Але для цього потрібна не політизована журналістика, яку демонструє прес-служба УПЦ, а грамотний піар соціальних та місіонерських програм, який можуть забезпечити лише фахівці. Цим, власне, на мою думку, й будуть займатися сучасні менеджери медіа-проектів УПЦ.

- Одне з рішень Синоду стосується полеміки кліриків Митрополита Агатангела та впливового молодого єпископа Олександра (Дробинко), який є особистим секретарем Митрополита Володимира. З цього приводу Синод попросив владик Агатангела та Олександра «питання статусу УПЦ та інші полемічні питання стосовно внутрішнього духовного життя і діяльності Церкви не виносити в мережу Інтернет, а непорозуміння, які виникли у висвітленні цих проблем, покрити взаємною братською любов'ю у Христі Воскреслому».
- Як я зрозумів, йдеться про «Заяву кліриків Одеської єпархії», де жорстко критикується владика Олександр. Постанова Синоду з цього приводу свідчить про бажання предстоятеля УПЦ зберегти в цій Церкві мир. Втім, вона також свідчить про те, що Митрополит Володимир залишається найвпливовішою постаттю в УПЦ, а чутки про його «недієздатність» через хворобу дуже перебільшені. Не секрет, що митрополит Агатангел вважав, що нинішній предстоятель вже «радше мертвий, ніж живий» та розпочав власну передвиборчу кампанію. Однак, як виявилося, це був фальшстарт, і головному ідеологові російської ідеї в Україні тепер приходиться відповідати за свої вчинки.

- Нарешті останнє запитання. Лідер Союзу православних громадян Валерій Кауров написав до Синоду покаянний рапорт, який сприйнято архієреями схвально та як ознака примирення Каурова з Церквою. Що це? Грамотний політтехнологічний хід Каурова або Синоду?

- Рішення Синоду в принципі задовольняє обидві сторони. Каурову надана можливість існувати в межах УПЦ. Синод – отримав приклад капітуляції мирянина перед священноначалієм: публічне покаяння Каурова та обіцянку стримуватися від екстремістської діяльності в майбутньому. Втім, варто відзначити, що Синод не дав благословення на діяльність Союзу православних громадян. Він лише виробив умови, дотримуючись яких Кауров може розраховувати на певне порозуміння з церковноначалієм.

www.pomisna.com.ua
www.risu.org.ua

НОВИНИ РЕЛІГІЙНОЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 389-390. Серія: Філософія. –Чернівці, 2008. Вісник повністю присвячений релігієзнавчій тематиці. Статті поєднані в блоки: «Постмодерн і сучасні релігійні процеси»; «Культурно-історичні витоки релігійності»; «Проблеми релігієзнавчої науки і освіти»; «Світоглядно-філософські засади духовності»; «Методологічні питання гуманітарстики».

Релігія та Соціум. – Чернівці, 2008. - №1. Маємо перше число часопису-щорічника, який філософсько-теологічний факультет Чернівецького національного університету бажає зробити ваківським виданням. Готується до видруку в цьому році і друге число часопису. Перше число вмістило низку статей провідних релігієзнавців України з проблем філософії, історії, соціології та психології релігії, політології, етнології та географії релігії.

Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні. Матеріали конференції. –Чернівці, 2008. Збірник включає наукові статті релігієзнавців з різних регіонів України і закордоння. Вони розміщені в шести розділах: 1. Постмодерн і сучасні релігійні процеси. 2. Культурно-історичні витоки релігійної духовності. 3.Світоглядно-філософські засади релігійності. 4. Проблеми релігієзнавчої науки і освіти. 5.Релігійні пошуки сучасної молоді. 6. Реалізація потенціалу церкви в умовах становлення громадянського суспільства.

Остащук І.Б. Методичні рекомендації з релігієзнавства. – Івано-Франківськ, 2008. Вміщено плани лекцій і семінарських занять з широкою рекомендацією літератури й текстовими завданнями до кожної навчальної теми з курсу.

Храми Старого Галича. Упорядники В.Завірач і І.Пелехатий. –Івано-Франківськ,2007. Вміщує короткий історико-археологічний екскурс у минуле української сакральної архітектури. Говориться про 15 храмів, які у сиву давнину складали єдиний релігійний комплекс столиці Галицько-Волинської держави XII-XIII століть – княжого Галича.

Мир для світу. Під ред. С. Журка. – Люблін, 2006. Україномовний збірник, надісланий Люблінським католицьким університетом, вміщує статті про суть міжрелігійного діалогу, діалог з монотеїстичними та немонотеїстичними релігіями.

КОНФЕРЕНЦІЇ, КРУГЛІ СТОЛИ, СЕМІНАРИ

НАУКОВЦІ ЛАМАЮТЬ СТЕРЕОТИПИ УКРАЇНО-ВАТИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН

Понад 100 молодих та іменитих науковців взяли участь у міжнародній науково-практичній конференції „Українсько-ватиканські відносини в контексті суспільних і міжконфесійних проблем”, яка 28-29 березня відбулася на Івано-Франківщині. На думку організаторів, це „історичний науково-політичний захід міжнародної ваги”. Вони проводять цикл наукових заходів у різних містах України та закордоном під загальною назвою „Україна і Ватикан”, мета яких, зокрема, „подолати поширені стереотипи стосовно місця Ватикану в українському суспільстві”. Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАНУ при підтримці державних органів, численних інших наукових та церковних інституцій, нунціатури Святого Престолу в Україні зібрали на конференцію науковців із Києва, Львова, Чернівців, Полтави, Рівного, Одеси, Донецька, Тернополя, Івано-Франківська, Закарпаття, Коломиї, Острога. Також надійшли доповіді з Італії та Австралії.

Доповідачі взяли участь у роботі 6 секцій, присвячених історичній, суспільно-політичній, соціальній, церковно-канонічній, богословсько-літургічній, духовно-культурній, освітній, екуменічній та пасторальній тематикам. Розпочалася конференція вітаннями від голови Державного комітету у справах національностей та релігій О.Сагана, представників обласної влади, керівництва Прикарпатського національного університету.

Контроверсійний тон і відкритість у дискусії всій конференцій на пленарному засіданні задав один із ініціаторів її проведення проф. Анатолій Колодний, керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ. Він звернув увагу на те, що в історії між українцями і Римським Апостольським Престолом не завжди були позитивні відносини, особливо коли Католицька Церква, на його думку, ставала на боці поляків в україно-польських

конфліктах. Також він дорікнув, що й зараз Ватикан не зовсім справедливо ставиться до українських католиків, зокрема, зволікає з визнанням Патріархату УГКЦ, беатифікацією Митрополита Андрея Шептицького та ін.

Ніби опонуючи йому, виступив єпископ Діонісій (Ляхович), голова Патріаршої курії УГКЦ, з доповіддю „Апостольська столиця і українська еміграція: вчора і сьогодні", в

якій розповів про опіку Церкви над українськими емігрантами. Він детальніше зупинився на заслузі Греко-Католицької Церкви в збереженні національної ідентичності українців у Бразилії. І тепер Церква опікується новими емігрантами. Лише в одній Італії діє близько 90 греко-католицьких парафій, які надають емігрантам не лише духовну опіку. Владика також звернув увагу на те, що ці нові емігрантські парафії вносять свіжу хвилю християнського життя і презентують українську культуру. Єпископ Діонісій такожповідомив, що за останні десятиліття кілька тисяч українців отримали стипендії від Ватикану на навчання.

Особливо цікавою була доповідь колишнього посла України у Ватикані проф. Григорія Хорунжого „Міжнародна політика Ватикану та його взаємини з Україною". Він детальніше розповів про „дипломатичну кухню" Апостольської Столиці, про відкритість ватиканських інституцій, про важливість повноцінних дипломатичних відносин з Ватиканом з огляду на впливовість цієї держави у світовій політиці. Г. Хорунжий зауважив, що Україна не ставиться поважно до цих можливостей, зокрема, не підписано жодного договору про культурну, освітню чи іншу співпрацю. Святий Престол визнав Голодомор 1932-1933 рр. як голодомор української нації. Він також зауважив, що ніколи не чув, щоби у Ватикані протестували, коли в УГКЦ Главу цієї Церкви називають Патріархом, що можна вважати майже фактичним визнанням Патріархату.

Серед інших з доповідями виступили проф. о. Святослав Кияк („Історичні корені та становлення українсько-ватиканських відносин в доберестейський період"), проф. Людмила Филипович („Католицька концепція міжрелігійного діалогу: зміна акцентів"), проф. Петро Яроцький („Православно-католицький діалог: еклезіологічний і сотеріологічний дискурс").

Програма конференції включала цікаву екскурсію в музей „Княжий Галич". Під час неї учасники побували на місці давньокняжого міста, познайомилися з храмовим будівництвом Галицької Русі, історією археологічних розкопок в Крилосі, переглянули експонати музею галицьких караїмів.

На завершальне засідання, яке відбулося у м. Бурштин, завітав Апостольський нунцій в Україні архиєпископ Іван Юркович. Він схвально оцінив

результати пленарних та секційних засідань, відзначив академічний рівень доповідей та відзначив подарунками наймолодших учасників конференції. Представник Ватикану також наголосив, що важливо звертати увагу не так на ті теми, які є конфліктними, наприклад, історичні, що можуть по-різному інтерпретуватися, а на ті, які сприяють діалогу і співпраці. Він чітко зазначив, що Україна є частиною Європи і творить її східно-християнську духовність.

Підсумовуючи конференцію, її учасники наголошували, що важливо познайомити з її результати ті регіони України, де Католицьку Церкву і Ватикан сприймають вороже. Григорій Хорунжий закликав більше говорити про християнство, а менше про конфесійні розбіжності. Всі старші науковці схвально відзначили, що молоде покоління науковців не обтяжене „світоглядом радянської епохи". Продовження циклу наукових заходів „Україна-Ватикан" відбудеться восени 2008 року в Одесі та у Римі (РІСУ 02.04.2008// Репортажі, дослідження)

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ ФОРУМ

Вшосте за останні роки на базі філософсько-теологічного факультету Чернівецького національного університету проходила Міжнародна науково-практична конференція –Суспільно-політичні виміри релігійних процесів в Україні". Форум, який традиційно проводився в передпасхальні дні – 17-18 квітня, зібрав 176 представників релігієзнавчої науки та богослов'я із 6-ти країн: України, Росії, Канади, Польщі, Італії, Австралії. Учасники презентували 32 учбові заклади (з них 3 релігійні) із 29 міст України та зарубіжжя. Достатньо високим був якісний склад учасників: 15 докторів та 57 кандидатів наук, 14 аспірантів, 16 представників релігійних організацій (2 доктори та 4 кандидати богослов'я). Молодих науковців представляла студентська когорта із 19-ти осіб. Широко були представлені на конференції громадські організації: МАРС та його Євро-Азійське відділення, УАР, УАРС, ЦеРІС.

Як завжди, генеруючим центром конференції був десант столичних провідних

науковців: А.Колодний, Л.Филипович, В.Шевченко, Н.Шуст, М.Бабій, В.Титаренко, О.Недавня, А.Арістова та ін.

Конференція працювала за 6-ти тематичними напрямами. Науковці поставили собі за мету визначити, яку роль відіграє релігія як фактор самоідентифікації на колективному та індивідуальному рівнях. Широко обговорювалися питання включення релігії та церкви в соціальний простір, проблеми їх політизації, світоглядні аспекти

формування релігійності в постмодерному суспільстві. Гарячі дискусії визвав пошук шляхів дотику релігії, науки, освіти.

Під час роботи конференції працювали Круглі столи з проблем формування державно-церковних відносин та правового забезпечення свободи совісті.

Активну участь в релігієзнавчому форумі взяла студентська молодь, яка традиційно зібралась на ―Трибуні молодих науковців", присвяченій проблемі релігійних пошуків сучасної молоді.

Великий резонанс в регіоні визвали виступи відомих релігієзнавців А. Колодного, Л. Филипович, М. Бабія, В. Докаша, П. Гануліча в прямому ефірі Чернівецького телебачення. Науковці не тільки розкрили тенденції розвитку релігійної мережі України та краю, проблеми, які існують в державно-церковних відносинах, але й відповіли на ряд питань, з якими звернулися до них глядачі. Навіть після закінчення ефіру, президент Української асоціації релігієзнавців професор А. Колодний ще довго відповідав на дзвінки телеглядачів. Широку аудиторію зібрав на другий день конференції ―Єдиний день релігійної свободи", який проводився на виїзді в с. Волока на базі громади Церкви ХВЄ. В роботі цього заходу взяли участь представники православ'я, католицизму, греко-католицизму, іудаїзму, адвентизму, баптизму, п'ятдесятництва. Мали представництва на цьому заході й новітні релігії, зокрема

громади Багаї та Церкви Ісуса Святих Останніх днів (мормонів). Ці зустрічі, які стали традиційними, є взаємокорисними, оскільки науковці входять в проблеми практичного релігієзнавства, а представники релігійних організацій отримують необхідну методичну та консультативну допомогу. Мабуть тому на Буковині спостерігається взаємопорозуміння між релігійними організаціями, вони все активніше включаються в соціальні процеси, зацікавлено ставляться до проблем суспільства.

Голова Чернівецької обласної організації УАР, ***професор Докаш В.І.***

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

АУМ СІНРІКЬО**

Організатор неорелігійної спільноти.

Вчення істини АУМ - необуддистська секта, заснована в Японії у 1986 році духовним вчителем-махаяністом, практикуючим йогом Тідзуо Мацумото, який прийняв духовне ім'я Секо Асахара. Асахара був фахівцем з акупунктури, власником кількох ресторанів дешевої китайської їжі. Не пройшовши до японського парламенту під час виборів, він вдався спочатку до заснування партії, яка успіху в діяльності не мала, а потім - до організації своєї релігійної спільноти. При цьому видав понад десяток книг, де виклав своє вчення, яке вважає синтезом світових релігій - буддизму, індуїзму, гімалайської йоги, даосизму та християнства. Біблія оголошується Асахарою книгою, яка близька за змістом до запропонованої ним релігії. Зокрема йому заімпонувало передбачення нею нібито пришестя самого Асахари як вчителя АУМ Сінрікьо. В книзі «Проголошую себе Христом» Секо Асахара заявляє, що «Новий завіт - це книга, яка пророкує те, що я з'явлюсь Христом. Цим я проголошую себе Христом. Гадаю, що ви самі переконаєтеся в цьому, читаючи цю книгу. До 23 жовтня 1991 року я не читав жодної сторінки Нового Завіту... Прочитавши, в цей день я переконався, що в цій книзі наявне пророцтво про те, що я з'явлюсь спасителем (Месією).... Ісус говорить, що той, хто буде свідчити про мене, і є "Дух Істини, що від Отця виходить». Це стосується не когось іншого, а мене, бо ж до сьогоднішнього дня не було нікого, хто міг би розкрити вірний сенс вчення Ісуса». Як аргумент того, що він є Ісусом, Асахара заявляє: «У мене така ж хвиляста борода, як і в Ісуса».Лідер АУМ вважає, що протягом двох тисячоліть християнство розвивалося через входження його послідовників у широкі ворота, тоді як Ісус Христос проповідував їх вузькими. Свою місію він вбачав в реалізації цих побажань Христа.

Хоча частіше Асахара виявляв свою схильність до буддизму Махаяни. Саме тантристська його течія, зауважував гуру, дає можливість за допомогою Бога Шіви пізнати й прийняти вищу істину, а опісля передати її спеціально висвяченим особам з тим, щоб потім вони могли передати її масовій аудиторії.

Сподвижники називали Секо Асахару «Ваша Святість», «Дух Істини», «Преподобний Вчитель». Сам він, обґрунтовуючи свої претензії, заявляв: «Гітлер був політичним диктатором, Мао Цзедун був ідеологічним диктатором. Для того, щоб привести вас до звільнення, я хочу стати релігійним диктатором... Коли це відбудеться, то на цій землі настане дійсна Шамбала».

---

* В кожному новому числі часопису "Сторінка конфесії" надається новій релігійній течії.

** Матеріал підготували д-ри філос. н. А.М. Колодний та Л.О.Филипович.

Секо народився в місті Яцушіро провінції Кумамото. Оскільки він мав слабкий зір, то після закінчення школи займався голкотерапією. Потім працював в китайській аптеці міста Фунабаші префектури Чіба. За махінації при виписці чеків на суму 6,7 млн єн притягувався до судової відповідальності. Відкривши в 1981 році свою аптеку, він продавав в ній фальшиві ліки, за що був оштрафований на 20 тис єн. Весь цей час Асахара приділяв особливу увагу йозі. В 1984 році він відкрив у Токіо свій зал із занять йогою, де впроваджував своє вчення. Після поїздки в Гімалаї і досягнення там, як він казав, «остаточного спасіння» й «особистого просвітлення», Асахара створює у 1986 році свою релігійну організацію, яка одержала назву АУМ Сінрікьо. Корпорація її розмістилася поперваx у місті Фудзіномія префектури Шізуока. Там у неї було біля 20 храмів і чернечих громад. Асахара особливо вшановував священну гору всіх японців Фудзіяму.

АУМ Сінрікьо як релігія.

АУМ Сінрікьо рекламувала себе як науково обгрунтовану релігію, яка, використовуючи здобутки сучасних наук, принесе під керівництвом Секо Асахари спасіння людству. Для цього слід лише пробудити в кожної людини її містичну енергію Кундаліні, яка, зрештою, зможе підняти її до більш високих вимірів буття, пробудити казкові здібності, надпам'ять, сприятиме позбавленню стресів, звільненню від сну, який забирає багато часу її життя. Асахара вчив, що передача енергії може здійснюватися за допомогою ініціації, вищою формою підсилення якої є шактіпат (доторкування Вчителя великим пальцем до лоба учня). Під час цього доторкування гуру нібито передає учню свою енергію і забирає в нього його гріховну карму. В АУМ Сінрікьо практикувався широкий набір медитацій у формі фізичних чи дихальних вправ, а також різних практик йоги.

Спочатку нова спільнота носила назву АУМ Сінсен-но-кай» (Товариство людей, духовно розвинутих і носіїв надприродних сил). Потім вона одержала скорочену назву АУМ Сінрікьо, що в перекладі означає «Вчення істини АУМ». Буквосполучення АУМ у назві – це священна буддійська мантра (частіше її подають звуком ОМ), що позначає непостійність, наповненість духовну світу.

Японська газета «Йоміурі» сповіщала, що власність АУМ Сінрікьо оцінювалося в 2,5 млрд єн. Організатор течії був власником землі загальною площею 136 тис. кв. м., мав у Токіо й префектурах країни 16 будівель.

Основи віровчення, обрядової практики запозичені конфесією із давньосхідних релігій, переважно з буддизму. В центрі філософії альтруїзму Асахари стоїть ідея порятунку всього людства, що передбачає звільнення його від хвороб, досягнення щастя всім світом через просвітлення й звільнення.

АУМ Сінрікьо базується на «П"яти стовпах" віри, згідно яких: визнається Великий Гуру, який пізнав істину й досяг звільнення і просвітлення, здатний вести за собою своїх учнів; необхідність розробленої несуперечливої віросповідної доктрини і системи дійсних духовних практик, шляхом яких вже йшли попередники, продемонструвавши позитивний досвід; обов"язковість ініціації - особливих способів

передачі цього досвіду і таємних знань наступникам; розвиток природних задатків людини та тренування її пам'яті з метою підвищення енергетичного й духовного рівня; вирішення проблем здоров'я, звільнення від страждань. Надто багато уваги у своєму вченні Асахара відводив описанню різних видів.. Це – «пекло пухлини, більше якої бути не може», «пекло розжарювання як жовтий Лотос», «пекло крику від горя», «пекло ридань» та ін. Для позбавлення стресів, здобуття душевної стабільності, вирішення проблем здоров"я, розвитку природних задатків, поліпшення пам"яті, виконання бажань, підвищення енергетичного й духовного рівня, зрештою досягнення просвітлення АУМ-Сінрікьо вчить своїх вірних перебувати в чотирьох "великих невимірних станах душі": святої любові до всіх живих істот; святого співстраждання до душ, далеких від істин; святої похвали тим, хто на шляху духовного розвитку; святої байдужості до проявів доброї чи поганої карми. Оголошене спасіння людей від страждань, досягнення ними щастя, звільнення як кінцевої мети організації вбачається через кінець світу і самовдосконалення кожного на шляху самана. На заняттях спільнот АУМ значна увага приділялася смерті. Адепти секти мали неодноразово повторяти строчки про неї із праць Асахари, зокрема: «Людина неодмінно умре. Людина обов'язково умре»; «Людина умре. Людина скоро умре. Людина неодмінно умре, Смерть неминуча». Такі заняття проводилися з метою підготовки адептів вчення до прийняття в разі потреби пожертви своїм життям заради «АУМ Сінрікьо».

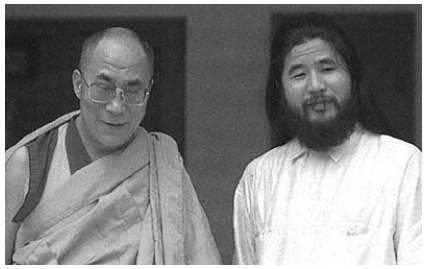

Хоч Асахара частіше говорив про свою прихильність до буддизму і дослідники конфесії відносять його вчення до тантризму як одного із напрямків буддійської релігії, проте ті ідеологи цієї релігії, які знали його й пізнали його вчення, вважали, що він «відійшов від істинного буддизму». Духовний представник Далай-лами в Росії, Калмикії, Бурятії і Монголії геше Джампа Тіней відзначав: «Я можу сказати, що ні Далай-лама, ні представники традиційного тібетського буддизму не підтримують те, що він робить і говорить. Послідовники традиційного буддизму не підтримують місіонерську роботу і вважають, що принципам буддизму суперечить прагнення АУМ Сінрікьо навертати у свою віру інших людей... Ця секта на сто відсотків не належить до тібетської традиції». На цю відмінність вказує й те, що Асахара призначив на 1997 рік кінець світу й закликав своїх послідовників готуватися до нового життя, бо ж спасенними при цьому будуть лише вони. Будда ніколи не говорив про кінець світу.

Серед розробленої в секті для її вірних правил і норм поведінки значиться особливим пожертвування. Останні виражалися не тільки в принесеннях грошових коштів. До них належали години місіонерства, залучення прозелітів, години вивчення філософії Вчителя, зайняття йогою та ін.

Діяльність і організація конфесії.

В Японії Асахара створив науковий центр «Аум Сінрікьо», фахівці якого, згідно офіційної версії, проводили різноманітні дослідження з метою виявлення таких унікальних здібностей людини, які може у них сформувати лише постійне заняття духовною практикою. Асахара навіть твердив, що його учні внаслідок занять

набувають надприродних здатностей, зокрема можливості бачити чакри й енергетичний стан людей, читати їх думки. Культова практика в АУМ Сінрікьо – це сукупність різноманітних форм йоги, включаючи моральне удосконалення й фізіо-психотерапевтичні засоби релігійно-містичного спрямування. Вона дає можливість досягти екстазу, добитися складних і динамічних галюцинацій, навіть самадхі – екстремального, майже безжиттєвого стану. Надмірні психофізичні і моральні навантаження обрядової практики АУМ Сінрікьо тяжко було витримати молодому організму і хворій людині. Тому вони часто полишали громади. Послідовників АУМСінрікьо налічувалось на роки піку діяльності конфесії близько 135 тис. в Японії, Німеччині, США, Росії, Шрі-Ланці та ін. країнах. Тут були в наявності біля 25 т.зв. тренувальних храмів. В них відбувалося вивчення філософії вчителя Асахари, проводилися технічні види практики, медитація, практичне накопичення заслуг (як правило, у формі пожертвувань), ініціації тощо. Громади займалися просвітницькою, благодійницькою, культурно-освітньою та оздоровчою діяльністю. В громадах АУМ Сінрікьо існувало фіксоване членство. При вступі до них кожний мав заповнити анкету із надто великим переліком питань. Навіть треба було вказати день і годину свого народження, групу крові, профіль роботи, професійні навики, вміння водити машину, повідомити, чим може бути корисний організації. Кожний член спільноти щомісячно приносив пожертвування. За трьохмісячну несплату внесків із організації виключали. Ті члени громади, які не тільки самі практикували, а й залучали до цього інших, входили до товариств бодісаттв і могли купляти за дешевою ціною видруки конфесії, пільгово оплачували свої відвідування семінарів з пробудження Кундаліні та ін. В АУМ Сінрікьо були такі члени, які залишали свої помешкання, припиняли спілкування із сім'єю і рідними, друзями, повністю відокремлювали себе від світу, зосереджувалися свою енергію на спасінні себе і світу. Вони віддавали все своє майно Асахарі Їх називали саманами. Вони об'єднувалися в напівтаємні із надто строгою внутрішньою дисципліною групи, які становили ядро конфесії. До залишення домівок, спритно маніпулюючи серцями своїх послідовників, постійно закликав Асахара: «Залишення домівки – це те найкраще, що допоможе вам швидко знайти спасіння»; «Якщо ви не залишите своє помешкання, то вам залишиться жити лише один рік»; «Я залишу все своє майно АУМ, і воно не буде повернуте, навіть якщо я залишу АУМ».

В АУМ Сінрікьо було розроблено 20 сходинок посвячення. Головне – нагромаджувати свої заслуги перед вчителем. Саме це допомагає нібито набирати бали, необхідні для просування із сходинки на сходинку. Кожна наступна сходинка вимагала все більше і більше балів. Вони зароблялися різними вправами йоги, участю в багаточасових семінарах і медитаціях, поширенням листівок і книг Асахари. Так, поширення 1000 листівок давало лише один бал. За кожного нового адепта течії одержували по 5 балів. Бали можна було навіть купити. А як? Так, 200-грамова бутилочка води із ванни, в якій купався Асахара, коштувала 200 доларів; маленький значок із зображенням гуру вартував 1000 доларів; «кровавий ритуал», коли ти міг проковтнути краплю крові Асахари, коштував аж 10 тисяч доларів. За особисту зустріч із Асахарою в Москві, яка відбувалася протягом 1-2 хвилини, треба було платити по 100 доларів.

Залишення свого помешкання, згідно із вченням АУМ, прискорює просування в релігійних заняттях. Це рекомендувалося насамперед молодим прихильникам вчення. Послідовники конфесії проходили по зростаючій різні стадії

становлення у вірі, що формувало ієрархічну структуру секти. Секта будувалася за строго ієрархічним принципом. В структурі передбачалося абсолютне підпорядкування нижчестоящих адептів вищестоящим. Кожний новий адепт культу заносився в комп'ютерний каталог, йому присвоювався особистий номер, а після ініціації – навіть нове ім'я.

Росія – другий центр АУС Сінрікьо.

В Росії послідовники АУМ-Сінрікьо з"явились в 1992 році і надто успішно тут поширювалися. Громади АУМ почали діяти в Астрахані, Волгограді, Нижньому Новгороді, Санкт-Петербурзі, Уфі, Пскові й інших містах країни. Скрізь тут відкривалися кіоски літератури «АУМ Сінрікьо».Навернення в секту відбувалося переважно через організовані нею курси оздоровлення, східного одноборства і заняття йогою. До Москви приїздив сам Секо Асахара, де мав зустрічі з відомими громадськими й політичними діячами, виступав з лекціями у престижних російських університетах. Лише в Москві діяло шість центрів АУМ, які очолювали японці з вищим духовним саном мантреїв. Структура громад в Москві була чітко організована. Російська столиця ділилася на зони, ті, у свою чергу, на райони. Начолі кожного підрозділу стояла відповідальна особа. Вищі керівні посади займали переважно японці. По радіо й телебаченню Росії щотижня (подеколи й не один раз) передавалися виступи Асахари. У великих концертних залах і спорткомплексах проводилися аумівські ініціації з інтенсивною медитацією. Величезні кошти були витрачені на рекламу вчення в пресі, мільйонними накладами видруковувалися кольорові листівки й плакати, рекламуючи вчення Асахари. Проводилися з періодичністю в 1-2 місяці масові ініціації з інтенсивною медитацією на стадіоні «Олімпійський», в інших місцях. Кількість адептів АУМ Сінрікьо в Москві досягала 35 тисяч, а в Росії - більше 60 тисяч, серед яких десь 300 були саманами.В Москві було відкрито Російську філію «АУМ Сінрікьо». В 1994 році з'явилося Московське релігійне об'єднання «Вчення істини АУМ». На одному із заходів течії у Великому Кремлівському палаці був присутній навіть віце-президент країни Олександр Руцький. Передачу лікарняних приладів, а також друкарського обладнання й комп'ютерних класів для навчальних закладів вітав керівник Думи Руслан Хасбулатов.

Саме з Росії, яка стала фактично новим центром АУМ Сінрікьо, секта перекочувала й в Україну. В ряді міст країни, зокрема і в Києві, розпочали свою діяльність її групи. Так, до Херсонської області адептів секти запросила, як це не дивно, релігійна організація «Любов Христа».Для поширення своїх ідей АУМ Сінрікьо використовував тут фірму «Саттва», яка в 90-х роках м.ст. ще успішно функціонувала в Києві, Одесі, Львові, Дніпропетровську та інших містах країни. Свою комерційну діяльність вона координувала з московською фірмою «Каллі». За проведення під прикриттям фірми релігійної діяльності керівництво спільноти «Саттва» притягувалося до відповідальності. Студенти НаУКМА мали зустрічі з їх адептами на заняттях з нових релігійних течій. Своїми гострими питаннями вони довели штучність ново релігійного феномену.

Фінал конфесії.

20 березня 1995 року секта здійснила масову газову диверсію з використанням отруйної речовини «зарін»в токійському метро. Загинуло 11 і постраждало біля 5,5 тисячі осіб. Розпочалося судове слідство, яке триває й по-сьогодні. З'ясувалося, що гуру готувався до кінця світу. З цією метою у центрі конфесії навіть розроблялася зброя масового знищення. Зі слів допитаних адептів секти стало відомо, що, готуючи знищення людства, сам Асахара вважав можливим залишитися живим. Для цього він спорудив проти ядерну схованку, припас різні засоби індивідуального захисту. Асахара виношував план захоплення своєю конфесією всього світу. Він навіть мав сформований тіньовий кабінет міністрів. Цікаво, що із 20 його міністрів головна роль відводилася «міністру науки». Свої «поліцейські сили» гуру мріяв підготувати в Росії. Може саме тому в своїй діяльності він так багато уваги приділяв саме цій країні. Асахару приречено до страти. Після теракту були закриті центри АУМ Сінрікьо в Японії, Росії, інших країнах. Але більше 10 тис. послідовників Асахари реально є й нині в Росії.Вони діють нелегально, проживають у явочних квартирах. До тисячі разів вони прочитують мантру із електронним лічильником в руках, сплять на голій підлозі під спів в магнітозапису слів свого Вчителя.

В Україні аумівським спільнотам в офіційній реєстрації було відмовлено, хоч вони при цьому заявляли про своє дистанціювання від японского і московського центрів конфесії, заняття лише психопрактиками. Зверталися вони з проханням допомогти в реєстрації і до Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ. Якісь інформацій про діяльність нині незареєстрованих груп АУМ Сінрікьо десь в містах України відсутні.

У самій Японії судове слідство і оприлюднення його матеріалів підірвало авторитет Асахари, відвернуло багатьох мешканців країни Сонця від АУМ Сінрікьо. Проте японська поліція інформує, що в деяких префектурах секта продовжує свою діяльність. Правда, її адепти перереєструвати вже під іншими назвами належні їм фірми. Шумівці не афішують відкрито свою належність до секти. Зв'язок між громадами здійснюється через персональні комп'ютери. Гроші від них ще надходять до «верховного жреця», що знаходиться у в'язниці. В 1997 році за вказівкою влади відбувся демонтаж комплексу будівель в колишніх володіннях АУМ Сінрікьо. Зокрема було знесено 32 будівлі секти, вибудувані нею біля підніжжя національної святині - гори Фудзіяма.

релігійних та ритуальних обрядів". Отже, ніхто не має права забороняти тій чи іншій спільноті дотримуватися її традицією визначених обрядових форм. "Кожна людина має право на свободу переконань і вільне вираження їх". Водночас певно що треба рахуватися з тим, що вже не одне покоління не є мешканцем села і нагадування їм селянських традицій, згадка про них постає вже як етнографізм, а не світоглядно виховний чинник.

В Декларації наявне ще одне положення, яке чомусь при оцінках виявів релігійного життя залишається непоміченим. Це право на "свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів". Наголосимо на цих останніх положеннях 19 статті Декларації: "*будь-якими засобами*" і "*незалежно від державних* кордонів". Відтак ті форми місіонерства, до яких вдаються протестантські і деякі нові релігійні течії (зокрема, відвідини свідками Єгови громадян на дому, поширення ними своїх видань, проведення на повітрі протестантами різних молодіжних заходів, зустрічі мормонських місіонерів з молоддю тощо), не є антизаконними. Вони мають проснути традиційні конфесії від обмеження своєї євангелізаційної діяльності лише огорожею храму, до встановлення фіксованого членства вірних своєї парафії, а відтак і до постійної затурбованості щоденним своїх парафіян. Часто ще можна почути докори державі: відкрили кордони, понапускали різних проповідників і т.п. А на якій підставі держава повинна їх закривати? Церква відокремлена від держави і остання не має вирішувати проблеми окремих її конфесій з відсутності в храмах вірних, із навернення молоді. Оонівська декларація прав людини чітко забороняє це робити. Відтак традиційні Церкви мають вчитися жити за умов свободи віросповідань, самі створювати таку духовну екологію, яка захистить її вірних від діяльності різних прийшлих місіонерів, проводити своє місіонерство, а не чекати, коли держава закриє кордони, заборонить всі, навіть не тільки нові, а й нетрадиційні конфесії, й цим нібито всіх зорієнтує у відкриті двері храмів. Якщо на цей час хтось ще не зайшов туди, то й потім не зайде. Бідою буде, якщо за цих обмежень, ця особа піде, як ми кажемо, "в трубу" на Майдані Незалежності, морально збочиться і деградує. Я часто посилаюся на досвід тернопільчан. В них - лише 11 громад нових релігійних течій з 1702 наявних на цей рік в області. Це засвідчує вміння тернопільських священиків працювати з вірними, бути з ними не лише в храмі, а й поза ним.

Декларація наголошує на необхідності спрямування освіти на всебічний розвиток людської особистості, на її сприяння "взаємопорозумінню, терпимості й дружбі між усіма народами, расовими й релігійними групами". Проте ця 26 стаття Декларації в Україні не знаходить свого повного виявлення. З волі В.Ющенка, а то його місцевих державних адміністрацій, всупереч Конституції і законам про свободу совісті й освіту до навчальних планів шкіл вводять уроки з християнської етики, не рахуючись при цьому з полісвітоглядною і поліконфесійною належністю батьків дітей, які тільки й мають право, а не Президент, визначати, чи будуть їх діти одержувати релігійну чи світську, на підвалинах науки, а не міфів ґрунтовану освіту. Дітей, які не вивчають християнську етику, на той час відправляють в коридор чи кудись ще. Сам факт такого розділення, зрозуміло, формує міжконфесійну відчуженість і стовідсотково сумнівно, що робить дітей моральними. Не годинний урок із моралізаторським змістом, а сім'я, батьки, література, спосіб і умови суспільного життя й міжособистісних взаємин, засоби масової інформації постають основними чинниками формування морально здорової людини.

Декларація визначає ті обставини, на які можна посилатися при обмеженні релігійної діяльності. Ними є: необхідність забезпечення належного визнання й поваги прав і свобод інших; необхідність задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку й добробуту людей.

Загальна декларація прав людини ООН послужила тією засадичною основою, на якій опісля розроблялися й приймалися інші міжнародні документи з питань свободи релігії, зокрема "Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин", "Європейська конвенція з прав людини", Рекомендація ПАРЄ "Релігія та демократія" та ін. Цією Декларацією слід керуватися й при розробці відповідних статей національних Конституцій і законів про свободу совісті та релігійних організацій, в тому числі й в Україні.

Професор Анатолій КОЛОДНИЙ

АНОНС.

"Академічне релігієзнавство". **Ця монографія-підручник** великого формату обсягом до 900 сторінок **за ред. професора А.Колодного** була видрукувана в 2000 році. Книга вийшла накладом в 3 тис. примірників, але надто швидко знайшла свого читача. Нею особливо зацікавилися студенти й аспіранти релігієзнавчих спеціалізацій. Ця книга виходить за ті одноманітні тематичні стандарти, які притаманні видрукуваним в Україні різними авторами підручникам з релігієзнавства. Книгу написано на рівні здобутків сучасного світового релігієзнавства великим колективом науковців, переважно співробітників Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди НАН України. До редакції книги надходили прохання про перевидання "Академічного релігієзнавства". Авторський колектив працює нині над тематичними текстами книги, але оскільки її структура буде значно відрізнятися від видруку 2000 року, то перероблене видання побачить світ не раніше 2010 року. Враховуючи ще наявну потребу в нашій монографії-підручнику 2000 року, **редакційна колегія погодилася випустити її у світ на диску**, доопрацювавши текст лише в цифрових вираженнях ним стану релігійної мережі України і світу, а також додавши список нової рекомендованої літератури випуску аж до 2008 року. Свої заявки на одержання диску надсилайте у ВР ІФ НАНУ: 01001 Київ, вул. Трьохсвятительська, 4 Відділення релігієзнавства Ін-ту філософії (тел..279.04.18).

***

Цьогорічна VII міжнародна молодіжна літня школа релігієзнавців буде присвячена темі "Іслам: історія, сутнісні виміри та сучасні тенденції". Оголошено конкурс наукових робіт молодих науковців і студентів з теми. 30 кращих робіт буде відзначено участю їх авторів у роботі літньої школи і видруком їх у спеціальному збірнику. Праці надсилати до 25 травня на адресу: m_ a_ r@ukr.net

Перший супутниковий **український телеканал "CNL-Україна" надає безкоштовно ефір для будь-якої християнської програми, *підготовленої українською мовою***. Мета телеканалу – розширити євангелізацію країни. Про це повідомив Християнський Мегапортал Invictory.Org з посиланням на інформ-агенство "CNL-NEWS" (Тимофей. - №2-3).

***

Шановний Читачу!

Розпочалася передплата на друге півріччя на часопис "Релігійна панорама". Передплатити РП можна в будь-якому поштовому відділенні України.
Наш індекс 21953.

Редакція часопису просить своїх активних читачів допомогти нам розширити аудиторію "Релігійної панорами". Ми вдячні тим нашим Читачам, які надсилають до редакції цікаві і значимі матеріали з релігійного життя. У нас особливо не вистачає інформацій про конфесійне буття на місцевому рівні. До нас не надходять періодичні релігійні видання з областей, районів. То ж будемо дякувати тим, хто допоможе розширити межі наших інформацій.